

Diyanet

Aylık Dergi

ISSN: 1302-3225 / Diyanet Aylık Dergi

Peygamberimizin Gençliğe
Verdiği Önem

Bir Garip Dönem
GENÇLİK

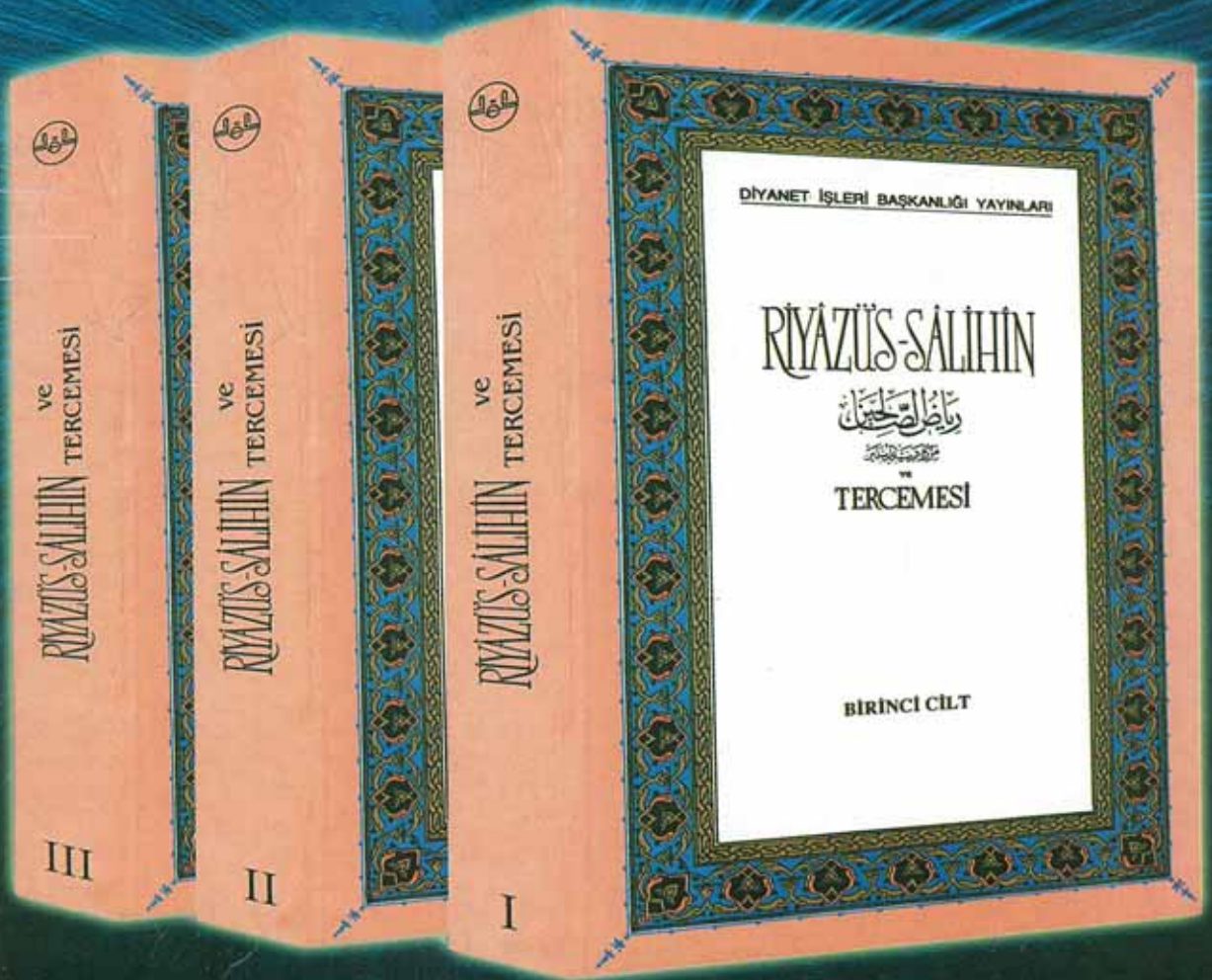
Milli Kurtuluşa Açılan Kapı

19 Mayıs 1919 Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı 134

MAYIS 2001 - SAYI: 125 FİYATI: 800.000 TL.

YAYINLARI

Yurtiçinde müftülük ve yayınevlerimizden,
yurtdışında Müşavirlik ve Ataşeliklerimizden temin edebilirsiniz.

GELECEĞİMİZİN TEMİNATI GENÇLİK

Gençler her toplumun geleceğidir. Toplumlar, isteseler de istemeseler de maddi ve manevi müktesebatlarını ileride gençlere emanet etmek zorundadırlar. Bu Yüce Allah'ın koyduğu değişmez bir prensiptir. Dolayısıyla toplumlar, kendi değerlerine sahip çıkabilecek, onları yükseltip geliştirebilecek ruh ve beden sağlığına sahip fertler yetiştirmek ve böylece geleceklerini garanti altına almak mecburiyetindedirler. Aksi halde tarihin derinliklerine gömülme kurtulmaları bir hayli güçtür. Tarih bunun canlı misalleriyle doludur.

Bir toplumda, köklü ve kalıcı ıslah hareketine girilebilme, başka bir ifadeyle toplum ve millet menfaatine yararlı işler yapabilmek, ancak toplumun bütünüyle, idealizmini ve heyecanını her zaman yüksek ve canlı tutan genç nesle inanması ve güvenmesiyle mümkün olabilir. Gençlerine güvenmeyen, onlara sorumluluk vermekten çekinen veya onları potansiyel suçlu gibi gören milletlerin başyana ulaşmaları mümkün değildir. Tarihte başanlı olmuş büyük dava ve mücadelelerin hemen tamamının arka planında, genç neslin önemli katkıları görmekteyiz. Hz. Peygamber, İslâm öğretilerini toplumla paylaşmaya başladığında, en büyük desteği genç nesilden almıştır. Hz. Ali, Zeyd b. Harise, Talha, Abdurrahman b. Avf, Zübeyr b. Avvam, Musab b. Umeyr ve daha niceleri, yaşları henüz 20'nin üzerine çıkmadığı bir dönemde, İslâm davasına gönül verip onun kolu kanadı olmuşlardır. Hz. Peygamber Muaz b. Cebelî 21 yaşında iken Yemen'e büyük sorumluluk gerektiren bir görevle, öğretmenlik yapmak ve hukukî meselelere bakmak için göndermiş, böylelikle onun müktesebatına ve performansına olan güvenini sergilemiştir. Bu örneklerle bakıldığında İslâm mücadelesini, bir gençlik mücadelesi olarak isimlendirmek yanlış olmasa gerektir.

Ulus olarak bizim tarihimiz de, gençlere ait parlak başan örnekleriyle doludur. Bilindiği üzere bir çağın açılıp bir çağın kapanmasına sebep olan İstanbul'un fethinde, başkumandan Fatih Sultan Mehmet'in yaşı sadece 21 idi. Ankara Savaşı yenilgisinden sonra dağılan Osmanlı Devleti'ni yeniden derleyip toparlayan kişi ise genç Sultan Çelebi Mehmet'tir. Keza, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın da ülkeyi düşman istilâsından kurtarmak için millî mücadeleye giriştiğinde, genç denebilecek bir yaşta idi. Ona tam olarak inanan ve güvenen millet, var olma ve yok olma mücadelesini kesin bir zaferle sonuçlandırmıştır. Bu örnekler, kendilerine güvenildiği ve sorumluluk verildiği takdirde, gençlerin de topluma yapabileceği büyük katkıları olabileceğini açıkça göstermektedir. Nitekim Atatürk "Gençliğe Hitabe"sinde; toplumun geleceği için gençliğe her zaman önemli görevler düştüğünü, başarı için gerekli güç ve kuvvetin de kendi bünyelerinde mevcut olduğunu güzel bir şekilde dile getirmişlerdir.

Mehmet Nuri YILMAZ
Diyanet İşleri Başkanı

Yüce Dinimiz İslâm, gençlerle ilgili olarak insanca ve rasyonel bir tutum izlemektedir. Her şeyden önce İslâm gençleri kadın erkek ayırımı yapmaksızın 12-15 yaşına ulaştıklarında Yüce Allah'ın koyduğu hükümlerin muhatabı (dinen mükellef) kabul etmekte, böylelikle kendilerine en büyük saygınlığı bahşetmektedir. Bilindiği üzere gençlerin karşılaştığı en önemli problemlerden birisi, dinlenmemek, dikkate alınmamak, tabiri yerinde ise adam yerine konmamaktır. Gençler bundan hep şikayet ederler. Davranışları daha ziyade duygularını yönlendirdiği ve toplum hayatını şekillendiren kuralları sıkça çiğnendiği, bunun yanı sıra birtakım aşırı eğilimlerin de sıkça rastlanıldığı gençlik dönemindeki enerji ve dinamizmin, olumlu istikametlere yönlendirilebilmesi için, bütün

toplumları gençliğe büyük önem vermeleri gerekmektedir. Teknoloji sayesinde bütün dünyada iktisadî, kültürel, siyasî ve benzeri diğer hareketlilik ve değişimlerin hızlandığı ve buna paralel olarak değer yargıları ve hayat tarzlarında değişimlerin yaşandığı günümüzde, gençliğin çağın norm ve ihtiyaçlarına uygun olarak eğitimi diğer zamanlara göre çok daha fazla önem arz etmektedir. Biyolojik ve psikolojik gelişmenin meydana getirdiği değişikliklerin etkisindeki gençlik, bir de hızlı kültürel değişimlerin tesirine maruz kalınca, olayları değerlendirme ve kimlik sahibi olma hususunda genellikle bocalamaktadır. Gençlerde görülen birtakım yanlış davranışları, gençlerin gelişim özelliklerinde aramak ve bunlarla yakından ilgilenmek, onları kırıp dökmeden, anlayış ve hoşgörü içerisinde, bu tutumlarından vazgeçmelerini sağlamak yerinde olacaktır. Fert ve toplum hayatını düzenleyen hukuk kurallarının, din ve dinin tasvip ettiği kimliğin; iletişim vasıtalarını kullanarak yaygınlaşan yabancı kültürel değerler tarafından değersiz görülmesi ve dışlanma istenmesi, gençlerin huzursuz ve mutsuz olmalarına sebebiyet vermektedir. Huzur ve mutluluk arayan genç nesillerin; dinamizm ve enerjilerini, çeşitli çevrelerin etkisiyle toplumun onaylamadığı davranışlarda bulunarak heba ettikleri görülmektedir. Bu olumsuz durumun tabii sonucu olarak gençler arasında yaygınlaşan uyuşturucu ve alkol kullanımı; kendilerini, ailelerini ve çevrelerini değişik şekillerde etkileyen sapık akımlar (satanizm, anarşizm, vb.) dan etkilenenlerin sayısının artması; özellikle kentlerde yaşayan gençler arasında yaygınlaşan hırsızlık ve müessir fiil ile ilgili suçların çoğalmasında aklı selim sahibi herkesi derinden düşündürmektedir. Unutmayalım ki dinimiz İslâm, gençlerin ilmen ve fikren yetiştirilmeleri, hür düşünme ve bağımsız teşebbüs kabiliyetlerinin geliştirilmeleri, sorunlarının anlaşılması ve hoşgörü ile çözümlenmesi hususlarında ebeveynlere ve topluma büyük sorumluluklar yüklemektedir. Şu halde gençliğin yetişmesinde ve sorunlarının çözümünde başta anne ve babalar olmak üzere eğitimciler, sosyologlar ve din bilginleri, kısacası toplumun her kesimi üzerine düşeni yapmak durumundadır.

Diyanet

Aylık Dergi

Mayıs 2001 - SAYI: 125

Diyanet İşleri Başkanlığı Adına Sahibi
Harun ÖZDEMİR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Gaffar TETİK

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Salim GÜNEY (Dön. Ser. İşl. Müd.)

Yayına Hazırlayanlar
Abdülbaki İŞCAN / Sedot MEMİŞ

Tashih
Mesut ÖZÜNLÜ
İlhami AYRANCI
Mustafa BEKTAŞOĞLU
Sait ŞAN

Haber ve Fotoğraflar
Ahmet ARSLAN

Arşiv
Ali YILDIRIM

Yazı İşleri
Abidin BÖREKÇİ / Bayram UÇAKOĞLU

Temsilcilikler

Yurtiçi: İl Müftülükleri, İlçe Müftülükleri
Yurtdışı: Din Hizmetleri Müşavirlikleri,
Din Hizmetleri Ataşelikleri

İdare Yeri

Dr. Mediha Eldem Sokak No: 35
06420 Kızılay-ANKARA
Tel: (0312) 435 52 73 (3 hat) - 435 30 20
Fax: (0312) 431 41 58

Abone İşleri

Tel: (0312) 435 72 51 /107
Fax: (0312) 432 45 88

Dizgi
Hosan YILDIRIM

Sayfa Düzeni
Danajans

Baskı - Cilt

İmaj İç ve Dış Tic. Aş.
Rüzgarlı Cad. Plevne Sok. No: 11 Ulus/ANKARA
Tel: (0312) 310 68 20 Fax: (0312) 311 39 50

Ayda Bir Yayımlanır

Diyanet Aylık Dergi ve her türlü yazışmalar için
İnternet: <http://www.diyonet.gov.tr>
E-mail: diniyayinlar@superonline.com

B u S a y ı d a

5

Şanlı Türk Tarihi'nin Mayıs ayı aynas baktığımızda, iki şanlı olay akseder yüzümüze. Birincisi, 29 Mayıs 1453 tarihinde, o günün en güçlü devleti olan Constantinople (Kostantiniyye)'nin Fatih Sultan Mehmed tarafından fethedilip İstanbul adıyla Türk yurdu haline gelmesi, ikincisi de, Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a çıkışıdır.

8

Hz. Peygamber, gençleri hür dümeye, faydalı şeylerden çekinmeye, faydalanma ve sonucu ne olursa olsun doğru bildiğini cesaretle ifade etmeye yönlendirmiştir. Milli menliğin en güçlü ve tek temsilci olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış günü olan 23 Nisan Türk milletinin şanlı tarihinde bir dönem başlamıştır.

Gençlerin potansiyel enerjilerini, ülkemize ve kendilerine faydalı olabilecek yönlere çevirebilmekle, sorunlarının üzerine kararlılıkla gitmekle ve onları anlamak için gerekli gayreti sarfetmekle, onların zararlı alışkanlıklara yakalanmalarını önlemek mümkün.

14

Modernizmle beraber sosyal organizasyonlarda önemli değişiklikler olmuştur. En başta aile, akrabalık, yaş grupları eski fonksiyonlarını yitirmiş, bunun yerine kazanılan statüler ön plana çıkmış ve akrabalığın yerini uzmanlaşmış teşekküller almıştır.

42

İÇİNDEKİLER

BAŞYAZI

Geleceğimizin Teminatı Gençlik.....1
Mehmet Nuri YILMAZ

MERHABA

Gençlik4
Harun ÖZDEMİRCI

AYIN İÇİNDEN

Milli Kurtuluşa Açılan Kapı 19 Mayıs5
Gaffar TETİK

GÜNDEM

Peygamberimizin Gençliğe Verdiği Önem8
Şükrü ÖZBUĞDAY

Bir Garip Dönem: Gençlik14
Abdülbaki İŞCAN-Ahmet ARSLAN

ARAŞTIRMA

Satanizm
Mustafa BAKIRCI42

AYIN İÇİNDEN

Dünya Tarihinde Çağ Açıp Çağ Kapatan
İstanbul'un Fethi46
Mustafa ŞAVKLIYILDIZ

DİN VE TOPLUM

İlyığı Emretmek Kötülüğü Nehyetmek50
Dr. Adem APAK

Tevekkül, Kader ve Trafik Kazaları52
Doç. Dr. Fikret KARAMAN

KİTAP TANITIMI

Osmanlı Devletinde Surre-i Humayûn ve
Surre Alayları55
Yaşar ÇOLAK

VAAZ ÖRNEĞİ

Allah'ın En Seçkin Yaratığı İnsandır56
Lütfi ŞENTÜRK

KÜLTÜR-SANAT

Şiir İnceleme
Hasan YILDIRIM60

Ruhları Okşayan Taşlar; Mezar Taşları64
Mustafa BEKTAŞOĞLU

PORTRE

Elmalılı Hamdi YAZIR68
Yusuf KOL

HABERLER

Ahmet ARSLAN-Ali YILDIRIM70

BULMACA

Hasan YILDIRIM80

46

Genç Fatih, hemen İstanbul'un imarı çalışmalarını başlattı. İstanbul'u ilim ve ticaret merkezi haline getirdi. İstanbul'un fethiyle bir çağ-kapatılmış ve yepyeni bir çağ açılmıştır.

50

Bizler Allah Rasûlü'nün bu konudaki metod ve prensiplerine uygun olarak kötüler ve kötülüklerle mücadele etme yolunda gayret gösterirsek, onun başardığı gibi ideal bir toplum meydana getirme gayretlerimizde başarılı olabiliriz.

52

Her şey belli bir ölçü ve düzen içinde yaratıldığına göre trafik kaidelerinin de bu ilâhî düzen içinde insanlara zarar vermeyecek şekilde bir işleyişi olmalıdır. İşte o zaman makine ve ona dayalı olan bütün nakil vasıtaları insanlar için gerçek bir nimet ve lütuf olur. O halde çağımızın vazgeçilmez bu nimet ve lütufu tesadüfe ve sorumsuzluğa bırakılmamalıdır.

Osmanlı Devletinde Surre-i Hümayun ve Surre Alayları" adlı bu kitap, meşhur İftiharımız Osmanlı'nın İslam'ın uğur geliştiği Hicaz bölgesindeki kutsal mekanlara duyduğu derin saygının somut neticelerini gözler önüne sermektedir. Böylelikle asırlarca tarih sahnesinde kalmayı başarmış Osmanlı Devlet-i aliyyenin gerçek kimliğini bir kesisine ışık tutmaktadır.

55

GENÇLİK

Yazılı hak ve hürriyetler açısından ele alındığında, çok değil en fazla 100 yıllık bir geçmişe sahip olan gençlik, hemen hemen bugün bütün dünya ülkelerinde üzerinde en çok durulan kavramların başında geliyor. Geçmişle ilgili değerlendirmeler yapılıyor, elde edilen birikimleri onlara daha iyi aktarmanın yolları aranıyor. Günümüzün şartlarında daha aktif, daha dinamik, daha verimli bir gençlik düşünceleri politikalara yön veriyor. Gelecekle ilgili yapılan planlarda yarınların emanet edileceği gençliğin nasıl olması gerektiği üzerinde yoğun bir şekilde gayret sarf ediliyor.

Türkiye'de de durum aynı.

Kendi millî ve manevî değerlerimize bağlılığı simgeleyen kültürümüzü onlara nasıl aktarmamız gerektiğinin yollarını arıyoruz. Çağın şartlarına; kültüre bağlı olarak ayak uydurmayı ifade eden medeniyetten azami derecede yararlanmanın ve ondan kopmamanın lazım geldiğini onlara aktarmaya çalışıyoruz. Bununla birlikte gençlerimiz ile aramızda kopuklukların oluşmasına bilmeden ve de istemeden zemin hazırladığımız da bir gerçek. Onların bizi eleştirmelerine müsaade etmezken, biz onları acımasızca eleştiriyoruz. Onları cahillikle suçladığımız da oluyor, toylukla da. Onlara yön vermemiz gerekirken, nasıl olmaları gerektiğine biz karar veriyoruz, neler yapmaları gerektiğini biz belirliyoruz. Anne-babaları olma düşüncesiyle bedenlerine sahip olduğumuzu kabul ederek düşüncelerine de sahip olmak istiyoruz. Onların problemlerle dolu dünyalarında önlerini açmamız gerekirken, etraflarına sonradan belki bizim de kaldıramayacağımız duvarlar örüyor.

Onları bir türlü anlayamıyoruz.

Bununla birlikte kabul etmemiz lazım gelen bir gerçek var ki o da; içinde buldukları dönem gereği gençlerin, yaratılışlarından da kaynaklanan

Harun ÖZDEMİRLİ
Dini Yayınlar Dairesi Başkanı

sürekli hareketliliği, dinamikliği insanlık yararına yönlendirilmediği zaman, çeşitli mihrakların tesiri altında kalabilecekleridir. Sıcak savaşların ardından kendini oldukça belirgin bir şekilde hissettiren soğuk savaş dönemlerinde bunun en açık örneklerine, gerek dünyada, gerekse ülkemizde yakinen şahit olduk. Bu dönemde gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin başına uyuşturucu ve terör belasının musallat edildiğini gördük. Bir taraftan insanların uyuşturucu bataklığına sürüklediler, diğer taraftan da elde ettikleri kirli paraları ile gençleri tuzaklarına düşürdüler.

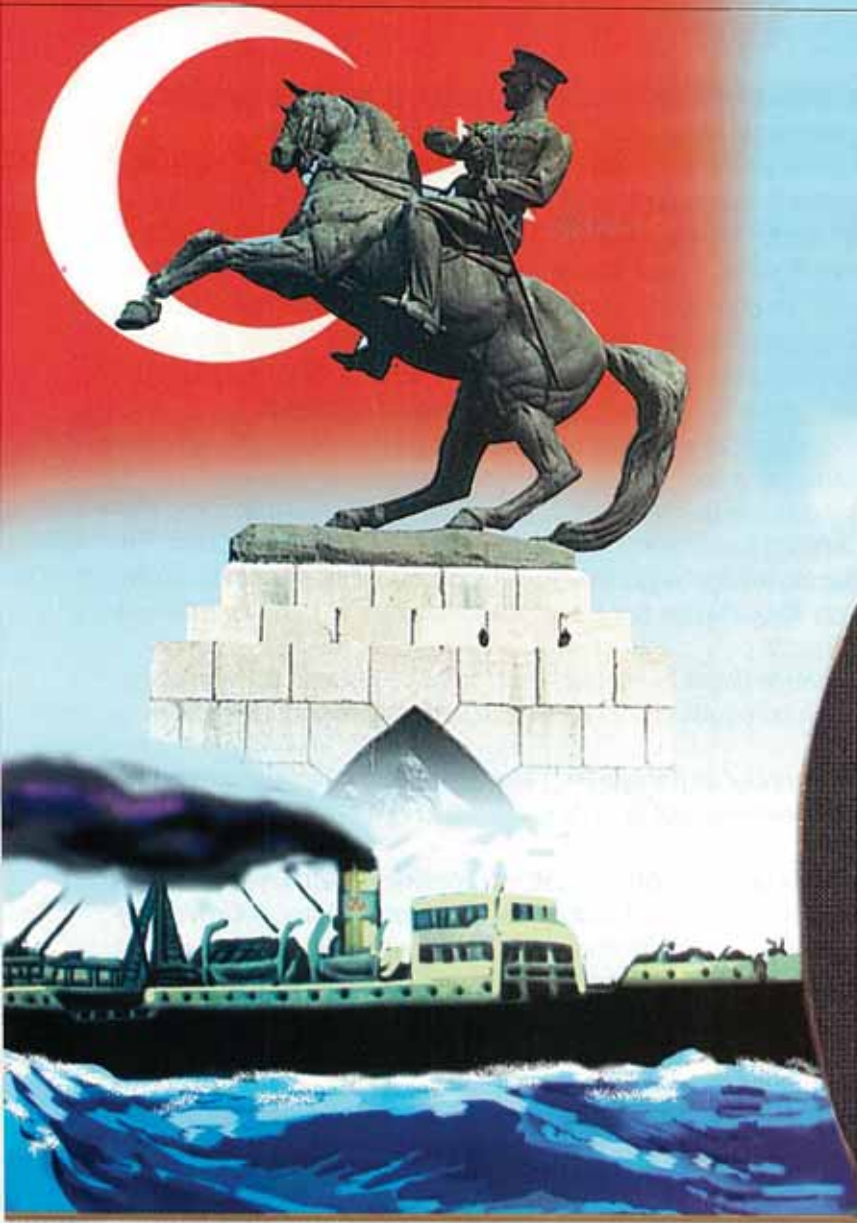
Haince planlarını gerçekleştirmek için örgütler kurdular, insanları uyuşturarak, işe yaramaz bir hale getirerek, elde ettikleri paralarla onları beslediler. Sonra da masum insanları, erkek-kadın, çocuk-ihiyar demeden katlettiler. Bazen Bosna'da gösterdiler kendilerini, bazen Kıbrıs'ta, bazen Azerbaycan'da, bazen de Türkiye'de. Bunu yaparken hedef aldıkları bir kitle vardı onların, her zaman bu kitlenin peşine düştüler. Ülkelerin, milletlerin, herşeyleri olan gençlikti bu kitle. Bütün imkânlarını seferber ederek kendi menfaatlarını doğrultusunda gençliği çökertmek için herşeyi göze aldılar.

İşte bu yüzden gençlik deyince akan sular duruyor, bu yüzden gençlik en önemli sermaye olarak görülüyor.

Her Mayıs ayı geldiğinde problemlerine daha bir yoğunlukla eğildiğimiz, Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'ün, 'İnsanlık medeniyetinin, vatan sevgisinin ve fikir hürriyetinin en değerli sembolü' olarak gördüğü gençlerimize, yine onun ifadesiyle, 'Milletin birliği ile bağdaşmayan, bütün zararlı unsurlarla mücadele lüzumunu ve millî fikirleri zıt fikirlere fedakârca ve heyecanla savunma zarureti öğretilmelidir.'

Başka çıkar yol da yok zaten.

Herşey gönlünüzce olsun. Hoşça kalın.

MİLLİ KURTULUŞA AÇILAN KAPI

Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı

Gaffar TETİK
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Geçmiş, geleceğin aynasıdır. Geçmişinin aynasına iyi bakamayanlar, geleceğinin aynasında da kendilerini iyi göremezler.

Şanlı Türk Tarihi'nin Mayıs ayı aynasına baktığımızda, iki şanlı olay akseder yüzümüze. Birincisi, 29 Mayıs 1453 tarihinde, o günün en güçlü devleti olan Constantinople (Kostantiniyye)'nin Fatih Sultan Mehmed tarafından fethedilip İstanbul adıyla Türk yurdu haline getirilmesi; ikincisi de, Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a çıkışıdır.

İstanbul'un fethinde, "Kostaniyye birgün elbette fetholunacaktır. Onu fethedecek komutan ne mutlu komutan, onun askerleri ne mutlu askerlerdir" Peygamber müjdesi vardır.

Şair-i Nâlân'ın, "Dört yüz arslandan bu vatan kaldı bize yâdigâr" dizesinde çok güzel ifade ettiği gibi, dört yüz yiğitle Söğüt'te filizlenen Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'nin, "İstanbul'u al, gülzar eyle millete" vasiyeti vardır. "Ya ben İstanbul'u alınm, ya İstanbul beni" diyen 23 yaşındaki Padişah Fatih Sultan Mehmed'in azmi, iradesi vardır. "Allah yoluna cenk edelim, şan alalım şan. Kur'an'da zafer vaad ediyor Hazreti Yezdân" imanı, inancı vardır. O imanla, o iradeyle, o azimle yine Şair-i Nâlân'ın dediği gibi, "Birgün gemiler dağlara tırmandı denizden" ve tam 53 gün gibi bir kuşatma sonunda, Ulubatlı Hasan adlı bir yiğidin, vücudunun her tarafını delik-deşik eden oklara al-dırmadan Türk Bayrağı'nı burçlara dikip, sonra da şehadet şerbetini içmesiyle sona erdi.

19 Mayıs 1919 tarihi ise, hani İstiklâl Marşı Şairimiz Mehmed Akif Ersoy'un:

"Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda,

Şüheda fışkıracak toprağı sıksan şüheda" mısralarıyla kudsiyyetini ifade ettiği mübarek vatan topraklarımızı Yunan'ı, İngiliz'i, Fransız'ı, Anzak'ı tarafından işgal edilmişleri üzerine Atatürk tarafından "Kuvayı Milliye" ruhunun Samsun'da mayalandırıldığı bir gündür. Samsun'da mayalanan bu iman, bu irade, bu cesaret ruhu tutmuş, sonrasında Anadolu'nun her karış toprağından bir volkan gibi fışkırarak işgalci düşmanların beyinlerinde patlamıştır.

Büyük davalar, büyük insanların ellerinde hayat bulur, şekillenir, gelişir ve gürleşir. Samsun'da büyük önder Atatürk'ün ellerinde şekillenen bu büyük dava, düşmanları vatan topraklarından söküp atmıştır.

Bu davanın temelinde Kur'an vardır. İstanbul'un fethiyle Peygamber müjdesine mazhar olmuş Türk Milleti'nin iman dolu göğsü vardır. Yine Mehmed Akif Ersoy'un,

"Âmin desin hep birden yiğitler,

Allâhu ekber gökten şehitler" dediği gibi yerden yiğitlerin, gökten şehitlerin duaları ve âminleri vardır. Bu büyük davaya baş koymuş olan Mustafa Kemal Atatürk'ün muazzam vatan, millet ve bayrak sevgisi ve en önemlisi, Allah katına şehit olarak gitme imanı ve inancı vardır. Bunu, 1922 yılında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Başkent'in Kayseri'ye taşınması teklifi edildiğinde ve bazı kişilerin teslim olmaktan söz ettiğinde, yaptığı konuşmasından dinleyelim:

"Bazı arkadaşların yoksulluk içinde, bu büyük davanın başarmayacağını düşünerek memleketlerine dönmek arzusunda olduklarını duydum.

Arkadaşlar! Ben sizleri, bu millî davaya silah zoruyla davet etmedim. Gördüğünüz gibi, sizi burada tutmak için de silahım yoktur. Dileyen memleketine geri döner. Fakat şunu biliniz ki, bütün arkadaşlarımız ayrılrsa bile, ben bu Meclis-i Ali'de tek başıma kalsam da mücadeleye ahdettim. Düşman, adım adım her tarafı işgal ederek... Ankaraya gelecek olursa, ben bir elime silahımı, bir elime Türk Bayrağı'nı alıp Elmadağı'na çıkacağım. Burada tek başıma, son kurşunuma kadar düşmanla çarpışacağım. Sonra da bu mukaddes bayrağı göğsüme sarıp şehit olacağım. Bu bayrak kanımı sindire sindire emerken, ben de milletimin uğruna hayatımı feda edeceğim. Huzurunuzda buna yemin ediyorum."

"YA İSTİKLÂL, YA ÖLÜM"

19 Mayıs 1919 Pazartesi gününün alacakaranlığında Mustafa Kemal Paşa tarafından Samsun'da tutuşturulan kurtuluş ateşi, hiçbir engel tanımaksızın bütün vatan topraklarında kıvılcımlandı. Bu ateşi tutuşturan Mustafa Kemal Paşa'nın nasıl bir inanç içinde hareket ettiğini biz-zat kendi "Nutuk"undan dinleyelim:

"Esas olan, Türk Milleti'nin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu esas ancak tam bir istiklâl sahibi olmakla temin olunabilir. Ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun istiklâlden mahrum bir millet, beşeriyet-i müte-

medine muvacehesinde uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye kesb-i liyakat edemez (medenî insanlık nazarında uşak olmak mevkiinden yukarı çkamaz).

Yabancı bir devletin himaye ve muavenetini kabul etmek, insanlık vasıflarından mahrumiyeti, acizliği ve yoksulluğu itiraftan başka birşey değildir. Hakikatte bu dereceye düşmemiş olanların isteyerek başlarına bir yabancı efendi getirmelerine asla ihtimal verilemez.

Halbuki Türk'ün haysiyet ve izzetinefis kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa mahvolsun daha iyidir.

Binaenaleyh, ya istiklâl, ya ölüm!..."

MİLLET İRADESİ...

Gürleyen bu sese gönül açtı yüce milletin bahtı kara insanları. "Kurtuluş ateşini yaktın gönüllerimizde. Artık bu ateş sönmez kurtuluşa ermeden. Milletin başına geç" dedi Anadolu'nun her kesim insanları.

Şu cevabı verdi:

"Hayat ve şahsiyetim kendi malı olan necip ve mazlum milletimizin bu haklı talebi üzerine artık benim için en mukaddes vazife, millet iradesine itaat etmeyi herşeyin üzerinde görmektir."

"Hiçbir zaman ümitsiz olmayacağız, çalışacağız, memleketi kurtaracağız. Bizi öldürmek değil, canlı canlı mezara atmak istiyorlar. Şimdi çukurun yanındayız. Son bir cür'et (cesaret, atılganlık) bizi kurtarabilir. Zaten başka türlü hareket imkanı da yoktur..."

MİLLETİN HUKUKUNU YÜKSEK SESLE HAYKIRMAK

"Başa geçeceklerin, her ne olursa olsun gayeden dönmemesi, memlekette barınabilecekleri son noktada, son nefesini verinceye kadar gaye uğrunda fedakarlığa devam edeceklerine için başında karar vermeleri icabeder. Kalplerindeki bu kuvveti hissetmeyenlerin teşebbüse geçmeleri elbetteki daha uygundur. Zira bu takdirde hem kendilerini ve hem de milleti aldatmış olurlar.

Bir de yapılacak işin resmi makam ve üniformaya sığınarak el altından idaresi kabil değildir... Açıkça ortaya çıkmak ve milletin hukuku adına yüksek sesle haykırmak ve bütün milleti bu sese iştirak ettirmek lazımdır.

Benim azlolduğuma ve her türlü akibetlere (sonuçlara) mahkum olduğuma şüphe yoktur. Benimle açıkça işbirliği etmek, aynı akibetleri şimdiden kabul etmektir..."

2 Temmuz 1919'da Padişah adına Mâbeyn Başkâtibi'nden aldığı, "İstanbul'a dön, yahutta iki ay hava tebdili olarak uygun bir yerde istirahat et" telgrafi üzerine yapmıştı bu konuşmayı ve ardından da 7 Temmuz 1919'da memuriyetine son verildiği bildirilmişti kendisine yine bir telgrafla. Hiç düşünmeden milletin kurtuluşu uğrunda çok sevdiği askerlik görevinden istifa ettiğini bildirdi ve 8 Temmuz 1919'da da bu durumu milletine, "Mübarek vatan ve milleti parçalanmak tehlikesinden kurtarmak, Yunan ve Ermeni

emellerine kurban etmemek için açılan Millî Mücadele uğrunda milletin beraber serbest surette çalışmaya mukaddesatı namına söz vermiş bulunduğu, aşık olduğu askerliğe veda ettiğini, bundan sonra millet sinesinde bir fert olarak mukaddes olan millî gayemiz için her türlü fedakarlıkla çalışmak üzere bulunduğunu" belirtti.

Sonrası mı? Sonrasını, 5 Ağustos 1921 tarihinde kendisine Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından "Başkomutan"lık ünvanı verilen Mustafa Kemal Paşa'nın kendi dilinden dinleyelim: "Düşmana ancak Mustafa Kemal'in istediği yerde muharebe vermek ve evvela düşmanı çarpışmaya mecbur etmek; çarpıştıkça belini kırmak ve kınlan beli üzerine atılmak..." diye tarif ettiği "Sakarya Savaşı"nda beli kınıldı düşmanların, 26 Ağustos 1922 tarihindeki "Büyük Taarruz"da da, yine kendi müjdesiyle,

"Büyük, Asil Türk Milleti!

26 Ağustos 1338 (1922)'den beri başlayan taarruz hareketimiz Afyon Karahisar, Altıntaş, Dumlupınar arasında "Büyük Meydan Muharebesi" halinde beş gün beş gece devam etti. Türkiye Büyük Millet Meclisi ordularının Şecâati (yigittliği), şiddeti, sür'ati, Tefvîkât-ı Sübhâniyye'ye vesîle-i tecellî oldu (Allah'ın yardımının ulaşmasına sebep oldu). Zalim ve mağrur düşman ordusunun anâsır-ı asliyyesi (aslı unsurları), akıllara dehşet verecek kat'iyyetle imha edildi..."

Nur içinde yatın Aziz Atatürk ve Aziz Şehidlerimiz.

HZ. PEYGAMBER'İN GENÇLİĞE VERDİĞİ ÖNEM

Şükrü ÖZBUĞDAY

Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

Çocuk ve genç, bir toplumun geleceğidir. Her toplum, kendi geleceğini garanti altına alacak, kendi değerlerini yükseltip, geliştirecek fertler yetiştirmeyi hedef edinir. Yeni yetişen nesiller ruh ve bedence sağlıklı, güçlü ve dinamik bir kişilik geliştirdikleri ölçüde toplum da güç ve kuvvet kazanacaktır. Ayrıca, gençlerin eğitime ve öğretime çağın gelişen şartlarını da göz önünde bulundurarak önem veren milletler, daima yükselmişler ve dünyada söz sahibi olmuşlardır.

***Hz. Peygamber,
gençleri hür
düşünmeye,
faydalı şeylerden
çekinmeden
faydalanma ve
sonucu ne olursa
olsun doğru
bildiğini
cesaretle ifade
etmeye yön-
lendirmiştir.***

İslâm dini aynı zamanda bir eğitim sistemi, insanlararası ilişkilerin temeli olan bir değerler ve davranışlar düzenidir. Bu konularda da en güzel örnek ve model, şüphesiz sevgili Peygamberimizdir. Bir Peygamber olduğu kadar, bir eğitimci, olgun ve örnek insan olarak, O'nun çocuk ve gençlere yaklaşımını, onlarla olan ilişkilerini doğru bir şekilde öğ-

renip, bunların gerisinde yatan davranış prensiplerini kavradığımız ölçüde, kendi çocuk ve gençlerimize bunları yansıtma imkanı buluruz. Hz. Peygamber, İslâm toplumunun şekillenmesinde, İslâmî değerlerin yaşanmasında ve yayılmasında gençlere büyük görevler vermiştir. Onların cesaret ve enerjilerinden gereği gibi yararlanmak için, her şeyden önce gençlerin kendine güvenli, sağlam bir kişilik geliştirmelerine imkan sağlanmasının önemini çok iyi biliyordu. Peygamberimiz, sorumluluk gerektiren en yüksek görevlere hazırlanmalarını gençliğin tabii hakkı ve toplum yararının bir gereği olarak görüyordu. Bundan dolayı gençlere özel ilgi gösteriyor ve onları sürekli teşvik ediyordu. O dönemde görev ve sorumluluklarının bilincinde olan kumandanlar, alimler ve hakimler yetişmişse, bu ancak Hz. Peygamber'in yardımı, ilgisi ve teşviki sayesinde olmuştur.

Hz. Peygamber, gençlerin ilim alanında yetişmesine büyük önem vermiştir. Zeka ve kabiliyetine güvendiği gençlerin ilimde uzmanlaşmaları için bütün engelleri kaldırmış, başkalarına göstermediği müsamahayı gençlere göstermiştir. Nitekim Kur'an'la karıştırılabileceği endişesiyle herkese,

hadislerin yazılmasını yasakladığı bir dönemde, genç olan Abdullah b. Amr b. As'a bu konuda özel izin vermiştir. Bu zatın en çok hadis bilen sahabilerin başında geldiği bilinmektedir.

Hz. Peygamber, vahiy katiplerini genellikle gençler arasından seçmiştir. İslâm'a davet

mektuplarını da gençlere yazdırmıştır. Bazı gençleri de, Süryaniçe ve İbranice gibi, o gün için çok ihtiyaç duyulan yabancı dilleri öğrenmeye teşvik etmiştir. Bu konuda, kendisiyle Yahudiler arasında elçilik yapmak üzere Zeyd b. Sabit'i görevlendirmiştir. Yine O, gençlerin fetva vermesine müsaade etmiştir. Kendisi henüz hayatta iken bulunduğu çevrede gençlerin fetva vermesine izin vermiş olması, Hz. Peygamber'in gençleri ilme nasıl teşvik ettiğinin açık bir göstergesidir. O'nun fetva vermelerine izin verdiği gençler arasında Hz. Ali, Abdurrahman b. Avf, Abdullah b. Mesud, Zeyd b. Sabit, Muaz b. Cebel gibi isimler bulunuyordu.

Hz. Peygamber çoğu zaman gençleri açıkça övmek suretiyle onları daha çok öğrenmeye teşvik ederdi. Şu olay buna güzel bir örnek olabilir.

Hz. Peygamber, Muaz b. Cebel'i, Cened'e kadı ve öğretmen olarak gönderirken, kendisine bir dava getirildiği zaman neye göre hüküm vereceğini sorar. Muaz: "Allah'ın kitabına göre hüküm veririm" der. Hz. Peygamber: "Onda bir hüküm olmazsa neye göre verirsin?" diye sorar. Muaz: "Rasûlullah'ın sünnetine göre hüküm veririm" der. Hz. Peygamber: "Eğer Rasûlullah'ın sünnetinde de hüküm bulamazsan ne yaparsın?" deyince, Muaz: "Kendi görüşüme göre hüküm veririm" der. Hz. Peygamber onun bu cevabından son derece

memnun olur.¹⁰ Hz. Peygamber, o tarihte yirmialtı veya yirmiyedi yaşlarında olan Muaz b. Cebel hakkında: "Ümmetim içinde helal ve haramı en iyi bilen Muaz'dır" buyurmuştur. İlimde en yüksek dereceye ulaşmış olanların gençler olması, Hz. Peygamber'in bu olumlu yaklaşımından çokça pay aldığını ortaya koymaktadır.

Hz. Peygamber, gençlerde zafer ümidi ve başarı sevinci gördüğü sürece, cesaretle görev üstlenip yerine getirmeye teşvik etmiştir. Çoğu yaşlı sahabilerden oluşan ordulara, gençleri komutan tayin etmiştir. Peygamberimizin aşladığı önemli ilkeler sayesinde gençlik öyle bir seviyeye gelmiştir ki, en zor savaflara katılmışlar ve düşmanla en ön saf-ta çarpışmışlardır. Bir çok savaşta sancağı, Hz. Peygamber'in bizzat kendisi gençlere vermiştir. Mesala; Tebük Savaşı'nda Beni Neccar Kabilesi'nin sancağını, henüz yirmi yaşlarında olan Zeyd b. Sabit'e vermiştir. Bedir Savaşı'nda yirmi veya yirmibir yaşlarında olan Hz. Ali'yi sancaktar yapmıştır. Hayber'in Fethi esnasında da aynı şekilde Hz. Ali en önemli görevi üstlenmiştir. Hz. Peygamber, Kudaa Kabilesi üzerine göndermek üzere hazırladığı birliğin sancağını Üsâme b. Zeyd'e vermiştir. Rivayete göre Üsâme'nin yaşı henüz onsekiz idi. Bu birlik, arasında Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Ebu Ubeyde gibi önde gelen sahabilerin de yer aldığı kırk bin kişiden olu-

şuyordu. Sahabilerin bazıları, bu gencin kumandan tayin edilmesini hoş karşılamayınca, Hz. Peygamber onları uyararak, Üsâme'yi övmüş ve desteklemiştir.

Gelişim özellikleri itibariyle gençlerde bazı aşırı eğilimlerin kendisini göstermesi, sıkça rastlanan bir durumdur. Hz. Peygamber'in çevresinde yer alan gençler içerisinde de, aşırı eğilimleri olan kimselere rastlanıyordu. Dinî duyarlılıkları son derece güçlü olan bu genç insanlar, aşırı zühde varan dinî yorum ve uygulamalar içerisinde bulunuyorlardı. Hz. Peygamber, bunlarla yakından ilgilenmiş, onları kırıp gücendirmeden, anlayış ve hoşgörü içerisinde, bu tutumlarından vazgeç-

meleri hususunda kendilerini uyarmıştır. Bu aşırı zühd eğilimi taşıyan gençler arasında, Abdullah b. Amr b. As, Osman b. Maz'un, Ebu'd-Derda, Hz. Ali gibi isimler meşhurdur. Kendilerini ibadete daha çok verebilmek için geceleri namaz kılip, gündüzleri oruç tutmaya ve kadınlarını terketmeye azmeden bu gençlerin davranışlarını tasvip etmeyen Hz. Peygamber, onları kendi sünnetine uygun tarzda bir orta yolda yürümeleri konusunda uyarmıştır.¹¹

Hz. Peygamber, gençleri hür düşünmeye, faydalı şeylerden çekinmeden faydalanma ve sonucu ne olursa olsun doğru bildiğini cesaretle ifade etmeye yönlendirmiştir.

Bir başka gençlik sorunu ise, şüphesiz ki cinselliktir. Cinsiyet güdüsünün etkinliğinin zirveye ulaştığı bu çağda gençler, ya onu

büsbütün inkar etmek ve bastırmaya çalışmak suretiyle, ya da serbestçe bir tatmin arayışına yönelmek suretiyle etkisiz kılmaya yönelebilmektedirler. Hangi tarzda kendisini gösterirse gösterebilir, Hz. Peygamber gençlerin bu gibi sorunlarını ciddiye almış ve en uygun bir yolla çözmeye çalışmıştır. Kureyş kabilesinden bir genç, Hz. Peygamber'in huzuruna gelerek:

"Ey Allah'ın elçisi, bana zina etmek için izin ver" dedi. Orada hazır bulunan bazı sahabe, gencin bu ifadelerini İslâm terbiyesine aykırı görerek : "Sus! Sus!" diye genci azarlayıp üzerine yürüdüler. Hz. Peygamber son derece sâkin bir şekilde o gence:

"Yanıma gel otur" diye yer gösterdi. Sonra onunla sohbet etmeye başladı:

"Söyle bakayım; bir başkasının senin annenle zina etmesini ister misin?" diye sordu. Genç:

"Yoluna feda olayım, hayır, kesinlikle istemem" dedi. Peygamberimiz:

"Zaten hiç kimse annelerine böyle bir şey yapılmasını istemez" buyurdu. Hz. Peygamber sorusuna devamla:

"Bir başkasının senin kızınla zina etmesine razı olur musun?" diye sordu. Genç yine:

"Hayır, uğruna öleyim ey Allah'ın elçisi, razı olmam" dedi. Hz. Peygamber: "Öyleyse hiç kimse kızlarıyla zina edilmesine razı olmaz" buyurduktan sonra, kız kardeşiyle, halasıyla ve teyzesiyle zina edilmesine razı olup olmayacağını sordu. Genç hep:

"Yoluna feda olayım, hayır, istemem diye cevap veriyordu. Artık hatasını anladığını görünce Hz. Peygamber elini bu gencin omuzuna koyarak:

"Allah'ım! Bunun günahını affet, kalbini temizle ve uzuvlarını günah işlemekten koru!" diye dua etti. Hadisi rivayet eden sahabinin söylediğine göre, o genç böyle şeylerle bir daha ilgilenmedi.⁽⁹⁾

Gençlik deyince, sadece erkek çocuk aklı gelmemelidir. Bir toplumda gençlerin yarısını genç kızlar oluşturur. İslâm'ı ilk kabul edenler arasında genç kızların ve kadınların önemli bir yeri vardır. Hz. Peygamber'in kız çocuklarına özel itina gösterdiği bilinmektedir.

Hz. Peygamber, gençlerin, dinin en iyi gençlikte yaşanacağını bilincinde olmalarına işaret ederek; kıyamet gününde arşın gölgesinde mutlu olacaklar arasında, gönlü Allah'a bağlı, severek Allah'a ibadet eden gençleri de saymıştır.⁽¹⁰⁾

Gençlik, Allah'a şükür gerektiren ve Allah tarafından insana bahşedilen çok önemli bir nimettir. Bu nimetin nasıl ve ne uğurda harcandığı konusunda herkesin sorguya çekileceğini Hz. Peygamber şu hadislerinde haber vermiştir: "İnsanoğlu kıyamet gününde şunlardan sorulmadıkça ayağını yerinden kıyılmataz: Ömrünü nerede tükettiği, gençliğini hangi yolda harcadığı ..."⁽¹¹⁾

Çocuklar ve gençler bir milletin ümididir. Yarınları kendine emanet edeceğimiz bu zinde güç, ne kadar iyi yetiştirilir, ne kadar dine, vatanına, geleneklerine bağlı kılınırsa, istikbalde o derece emin olunabilir. Bir ölçüde bütün milletlerin ortak problemi olan bu konu, yalnız resmi kurum ve kuruluşların değil, aile ve millet olarak hepimizi ilgilendirecek kadar önemlidir. Belli dönemlerde çocuğunu, gencini manevî ve millî değerleri istikametinde terbiye etmeyen, eğitimden geçirmeyen bir millet, bunun doğuracağı problemleri çözmekte bir çok sıkıntılara katlanmak zorunda kalacaktır.

Gençliğin hem bedenen hem de rühen eğitilmeye ve her türlü zararlı alışkanlıklardan korunmaya ihtiyacı vardır. Aile ve eğitim kurumları başta olmak üzere, medya kuruluşları ve toplum, bir hammadde durumunda olan gençliğin şekillenmesinde, kişilik kazanmasında üzerlerine düşeni zamanında yapmalıdırlar.

Gençliğin önemini kavrayarak, sahip olduğu enerji ve dinamizmi, Hz. Peygamberin, yukarıda zikredilen, gençlere verdiği önemi ve yaklaşım metodunu da dikkate almak suretiyle, iyi bir eğitimle yönlendirmeli, onlara hedefler göstermeliyiz.

Satırlarımı Mehmet Akif ERSOY'un, gençlere öğüt mahiyetinde olan şu mısralarıyla birtirmek istiyorum.

Göreceksin ki, bu millette fazilet en uzun,
En derin köklere yaslanmada; hem sonra onun,

Bir mübarek suyu var, hiç kurumaz: "Din-i Mübin"

Hadisat etmesin oğlum, seni asla bedbin...
İki üç balta ayırmaz bizi mazimizden,
Ağacın kökleri madem ki derindir cidden.
Bu cihetten, hani hiç yılmasın, oğlum gözünüz,

Sade Garb'ın yalnız ilmine dönsün yüzünüz.

O çocuklarla beraber, gece gündüz didenin;

Giden üç yüz senelik ilmi sık elden edinin.
Fen diyarında sızan namütenâhî pınarı,
Hem için, hem getirin yurda o nafi suları.
Aynı menbaları ihya için artık burada,
Kafanız işlesin, oğlum, kanal olsun arada.⁽⁶⁾

1- Tirmizî, Ahkâm, 3, H. No:1357.

2- Buhârî, Nikah, 1.

3- Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 256, 257; Doç. Dr. Hayati HÖKELEKLİ, Hz. Peygamber'in Çocuk ve Gençlere Yaklaşımı (Tebliğ Metni), Hz. Muhammed ve Gençlik, T.D.V. Yayını, Ankara, 1995, s. 47-56.

4- Bkz. Buhârî, Ezan, 36; Doç. Dr. İbrahim SARIÇAM, Hz. Peygamber'in Çağımıza Mesajları, T.D.V. Yayını, Ankara, 2000, s. 77-83.

5- Tirmizî, Kıyamet, 1.

6- M. AKIF ERSOY, Safahat, İst. 1975, s. 442, 443.

TİNERCİ ÇOCUK

Bir yuva özlüyorum sevgi dolu sınımsız
Bir anne düşünüyorum kollannda saracak
Ne zenginlik ne de lüks hiçbir şeyde gözüm yok
Tek dileğim tek arzum mutlu bir yuva ancak.

Babamın kucağına çocukça oturamadım
Ana sıcaklığını doyasıya tadamadım
Bunda günah benim mi, yasanın, törenin mi?
Çocuksu beklentimse tabii hakkım değil mi?

Kendimi bildiğimde birden çok anne evde
Benim annem hangisi beni doğuran nerede
Bir dolu da kardeş var, benden büyüktü onlar
Çok evliliğin burada suça itme rolü var.

Kavgalar hengameler şiddetli dayak da var
Korkumu yenemedim o ev geldi bana dar
Böylece ben kendimi bir gün sokakta buldum
Katıldığım grupta tinerçi çocuk oldum.

Hem yoksulluk hem çokluk burada huzur olur mu?
Bu kargaşa içinde mutluluk bulunur mu?
Temiz bir toplum için önlemler alınmalı
Yanlışla dur diyecek yasa çıkarılmalı.

Büyüklerin yanında çocuklar sevilmezmiş
Bu töreler son bulup bitmeli bu tür yanlış
Yüce Peygamberimiz çocuğu sevin demiş
Torunlarını bile omuzunda gezdirmiş.

Çocuğu yetiştiren toplumu oluşturan
Dengeli ailedir huzura kavuşturan
İyi yetişen evlat hepimizin gururu
Oluşan temiz toplum ülkemizin onuru.

BEHİCE ÖZİKİZLER

BİR GARİP DÖNEM

GENÇLİK

Abdülbaki İşcan/Ahmet Arslan

Konuya gençlerin uğraşları yönünden bakınca, çalışan gençlik, okuyan gençlik, geliri az ya da geliri çok olan gençlik, üniversite gençliği gibi ayrımlar yapmak gerekiyor. Ancak günlük hayattan alınan kesitlerin ortaya koydukları pek de iç acıcı görünmüyor. Hemen hemen bütün dünya ülkelerini tesiri altına alan çağın getirdiği bu problemler normal olarak bizim gençliğimizi de etkiliyor.

İçinde bulunduğumuz çağda gençlerin pekçok sorunu çözüm bekliyor. Bununla birlikte bu sorunlar çözüme kavuşturuldukça yerine yenileri çıkıyor. Gençlerin potansiyel enerjilerini, ülkemize ve kendilerine faydalı olabilecek yönlere çevirebilmekle, sorunlarının üzerine kararlılıkla gitmekle ve onları anlamak için gerekli gayreti sarfetmekle, onların zararlı alışkanlıklara yakalanmalarını önlemek mümkün.

Her yönüyle oldukça zengin birikime sahip geçmişimize zaman zaman hasretle bakmak, zaman zaman da geçmiş üzerinde yoğun bir şekilde durmak, hem bu günümüzden duyduğumuz sıkıntıyı, hem de gelecekte duyduğumuz endişeyi belirtiyor olsa gerek. Geçmişe özenle bakmamız daha iyi yarınlar, daha güzel bir dünya istememizdir belki de. Belki de bir türlü gerçekleştiremediğimiz, bununla birlikte hayallerimizden de eksik etmediğimiz güzel günlerin hasreti bizi geçmişten ders almaya itiyor. Bugün yaşanan hayatın bizlere tattırmadığı, bizi mahrum bıraktığı kıymetler belki de özlenen şeyler. Özlemlerimizi başarılarla dolu bir mazinin kırıntılarından gönlümüzde büyüttüğümüz fidanların esintisi olarak da niteleyebiliriz. Cahiliyye devrinin gençliğini hangi Müslüman özleyebilir, sıkıntılarla dolu bir buhran dönemini kim arzulayabilir ki?

'Şu andan geriye doğru insanın ilk yaratılışına kadar geçen zaman gibi basit bir anlam ifade etmeyen, fakat her insanın hasret duyduğu bu büyük zamanın şu veya bu parçası olan geçmiş; genellikle insanın hayatında geçmişle karşılaştı-

rılan kısım olan bugün ve içinde bulunduğumuz andan itibaren sonsuza kadar uzanan zaman dilimi olan gelecek' (Sosyal Meseleler ve Aydınlar, Prof. Dr. Erol Güngör, S. 30). tanımlamalarına göre geçmişi hasretle yad etmenin sebebini yaşanabilir bir dünya olarak izah etmek mümkün. Yaşanabilir bir dünyaya sahip olmak ise bu günümüzün dinamikleri ve geleceğimizi teslim edeceğimiz gençlerimizi millî kültürümüze ve çağın gereklerine göre eğitmekten geçiyor. Prof. Dr. Erol Güngör'ün dediği gibi "Madem ki bir zamanlar bizim hayatımıza hakim olan ve dünyanın o durum içinde hakikaten yüksek bir seviye ifade eden kıymetlerimiz, yeni dünyanın şartlarına uymayacak bir halde kalmıştır, şu halde bizi bir millet olarak yaşatabilecek Batı medeniyetinin temel kıymetlerine bir an önce kavuşmaya çalışmalıyız. Ancak onun mahallî renklerinden uzak objektif kıymetlerini kazandığımız takdirde modern bir millet haline gelebilir ve bu millete ait kıymetlerin yeni nesillerde şuurlanması temin edebiliriz" (aynı eser, S. 261).

Geride bıraktığımız yüzyıl büyük imparatorlukların yıkılmasına, dünya savaşlarına, yeni ideolojilerin kurulmasına, bir kısımlarının iflaslarına şahit olduğu gibi, teknolojik ve kültürel anlamda da birçok değişime sahne oldu. Bununla beraber yaşanan bu olayların

insanlar üzerinde çok büyük etkiler meydana getirdiğini söyleyebiliriz. Giderek kültürel farklılıkların azaldığı dünyamız, aynı zevklere sahip kültür ve tarih mirasını reddeden, eskiye ait olanın değerden düştüğü bir mekan haline geldi. İnsanlar bu yüzyılda birçok çatışma ve yıkımı ibretle izlerken, aynı zamanda bu yıkılışlardan, çöküşlerden ve bunların neden olduğu olumsuz sonuçlardan da ister istemez etkilenmek durumunda kaldı. Tedirginlik, hayal kırıklığı, yabancılaşma, kültür çatışması ve kimlik bunalımı özellikle genç nüfusu büyük oranda etkisi altına aldı.

Yeni yeni ortaya atılan fikirler, yeni bilgiler, hayat görüşleri ve değer yargıları, gençlerin kendi kimliklerini oluşturma sürecinde oldukları bir dönemde, onların üzerinde varlığını iyice hissettirdi. Gençler içinde buldukları dönemin bir yandan oldukça çekici, öbür yandan da beyin yıkayıcı faaliyetleri içerisinde bocalarken, kendi geleneksel kültürlerinden kopmaya, onlara yabancılaşmaya başladılar. Sorgulamadan, anlamadan, herhangi bir eleştiriye dahi gerek duymadan bu çekiciliğe kendilerini kaptırdılar. Önlerine sunulanı tereddütsüz kabul etmekte durdular.

İçinde buldukları ortama ve bu ortama bağlı olarak gelişen özelliklere göre çeşitli

Köy ve şehir ortamında yaşama şartlarındaki farklılık bizi köy ve şehir gençliği gibi bir ayırma götürüyor. Şehirleşme hareketlerinin yoğun olarak görüldüğü ülkelerde bile geçiş halindeki toplumların oluşturduğu ne köy, ne de şehir özelliği göstermeyen yeni gençlik grupları ortaya çıkıyor.

Gerek şehirde, gerekse taşrada yaşayan, okuyan, okumayan, yurt içinde, yurt dışında bulunan gençlerimizi zor günlerin beklediğini tahmin etmek hiç de zor değil. Onların karmaşıklıklar içindeki problemlerini anlamada olduğu gibi, onları çözmede de gençlerin içinde buldukları psikolojik şartları göz önünde bulundurmamız gerekiyor.

gençlik gruplarının olmasından dolayı genç nüfus üzerinde belirgin bir şekilde meydana gelen bu etkilenmeyi her kesim üzerine yaymak elbette doğru değil. Köy ve şehir ortamında yaşama şartlarındaki farklılık bizi köy ve şehir gençliği gibi bir ayırma götürüyor. Şehirleşme hareketlerinin yoğun olarak görüldüğü ülkelerde bile geçiş halindeki toplumların oluşturduğu ne köy, ne de şehir özelliği göstermeyen yeni gençlik grupları ortaya çıkıyor.

Konuya gençlerin uğraşları yönünden bakınca, çalışan gençlik, okuyan gençlik, geliri az ya da geliri çok olan gençlik, üniversite gençliği gibi ayırımlar yapmak gerekiyor. Ancak günlük hayattan alınan kesitlerin ortaya koydukları pek de iç açıcı görünmüyor. Hemen hemen bütün dünya ülkelerini tesiri altına alan çağın getirdiği bu problemler normal olarak bizim gençliğimizi de etkiliyor. Bu oluşum, kimi zaman hayatı anlayış tarzı, kimi zaman bir düşünce tarzı, kimi zaman yeme, içme, giyim ve davranış tarzı şeklinde kendini gösteriyor. Aile içi yaşantıdan tutun da çevre ile ilgili diyaloglara, arkadaşlık ilişkilerine kadar bu etkileşimi gözlemlemek mümkün. Sonuç olarak da bu etkileşimin tesiriyle genç ile başta ailesi ve daha önceki

kuşaklar arasında çatışma, huzursuzluk ve sonradan kapatılması mümkün olmayan uçurumlar meydana geliyor.

GENÇLİĞİN TANIMI

Konu ile ilgili hemen hemen bütün kitaplarda gençlik, psikolojik ve sosyolojik değişme çağı, çocuklukla olgunluk arasında bütün hayata şekil veren bir geçiş dönemi olarak anlatılıyor ve bu devrede bilhassa psikolojik ve sosyal gelişimin ön planda olduğu belirtiliyor. UNESCO'nun bir yayınında gençlik için üç ayrı tanımlamada bulunuluyor:

- Gençlik, 15-25 arasındakilerden meydana gelen bir yaş grubudur.

- Genç, öğrenim yapan, hayatını kazanmak için çalışmayan ve kendine ait bir konutu bulunmayan kişidir.

- Genç, geniş bir hayal gücüne sahip olan, cesaretin çekingenliğe ve macera isteğinin rahatlık duygusuna üstün geldiği insandır (Doç. Dr. Birsen Gökçe, Gecekondu Gençliği, S. 16).

Gençliği bir yaş değil, bir hal olarak tanımlayanların yanında Aristo gibi gençliği "ölçü tanımamak, ihtirasla hareket etmek ve herşeyde aşırılığa kaçmak" gibi tamamen duy-

gusal kavramlarla değerlendirenler de görülüyor.

Çocukluk, gençlik, olgunluk ve ihtiyarlık gibi insan hayatının belli başlı dört çağıdan oluştuğu dikkate alındığında ise bu çağların her birinin kendine has özellikleriyle diğerlerinden ayrıldığı farkediliyor. Bununla beraber her insanın kesin olarak şu yaşta çocukluktan ayrılıp, bu yaşta gençliğe girdiği ya da şu yaşta olgunlaştığı konusunda kesin bir kanaate varmanın güç olduğu kabul ediliyor (aynı eser, S. 16). Bununla birlikte insan gelişiminin çok yönlü bir konu olması ya da biyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişimin aynı yıllara rastlamaması nedeniyle çeşitli ülkelerin bilimsel ve mesleki disiplinlerin ve uygulamaların gençlik tanımı ve yaş konusunda farklı düşüncelere sahip olduklarını ortaya çıkarıyor.

İlim adamları tarafından ergenlik çağına giren gencin çocukluktan çıktığı, toplumda yeni bir çevreye girdiği; bu devrenin stres getiren geçici arzularla dolu, başkaldırmaya meyilli, bahar havası gibi değişken ve fırtınalı olduğu dile getiriliyor.

Toplumların geleceğinin önemli bir göstergesi olan gençlik, atılgan, hareketli ve idealist nitelikleriyle dikkat çeken sosyal bir grup olarak da değerlendirilebilir. Gençlik dönemindeki sahip olunan değerlerin, eğitim ve öğretim yoluyla kazanılanların sonradan değişmeyeceğini söylemek mümkün değil. Çünkü kişinin gelişmesi ve sosyalleşmesi ömrü boyunca sürüyor. Bedenin gelişmesi ise gençlik dönemi sona erince duruyor. Fakat ruhî ve manevî gelişmesi devam ediyor. Çoğu zaman gençlik döneminde ta-

Gençlik kavramı size neyi anlatıyor?

Gençlik, kozasından yeni çıkan bir kelebek gibidir. Hassas, güzel ve yepyeni görünümüyle farklı bir yaşam tarzına hazırlar kendini. Canlı, hareketli, meraklı ve kozadayken anlamadığı bir çok gerçeğe ayak uydurmaya çalışır.

İnsan tabiki mükemmel değildir. Onun özellikle çocukluk ve gençlik dönemleri, bir binanın temelini ve alt yapısını oluşturduğuna göre yıkılması için sağlam bir temel atılmalıdır. Olgun ve mükemmel bir insan elde etmek için öncelikle bebeklikten olgunluğa kadar olan dönemde temel eğitimin, büyük bir itina gösterilerek doğru ve gerçekçi olarak verilmesi gerekir. Bu da hepimizin bildiği gibi aile, okul, arkadaş çevresi derken bütün bir sosyal yaşantısını kapsar.

Ailenin gençlik üzerindeki etkisi nedir?

İnsanın henüz bebekken başlayan eğitiminde olgunluğa varıncaya kadar, ailenin rolü hiç bitmez. sadece diğer faktörler eklenir. Aile çocuğunu eğitirken her zaman ve kesinlikle doğru olarak bildiği şeyleri öğretir. Aile çocuğunun tüm sorunlarına eğilmelidir. Bunu yaparken de onu bunalıma sürüklemekten fazla sıklıktan yapmalıdır.

Anne-baba ile çocuk arasındaki ilişki nasıl olmalıdır?

Bir çocuğun gözünde bıçak gibi keskin kuralları olan aile büyükleri değil, sevecen, anlayışlı, onun düşüncelerini de önemseyen, arkadaş canlısı bir anne-baba olmalıdır. Aksi halde geleceği tozlu dumanlı bulutlardan gözükmeyecek kadar karanlık bir insan karakteri yaratılmış olur. Çocuklar bir süre sonra bilgi dağarcığını daha da arttırmak için anne-babasının da kararıyla okullarda yeni bir eğitim hayatına adım atarlar. Yeni yeni

Miyase Arslan / Grafiker

kip edilen davranış şekilleri ve değer yargıları ferdin sosyalleşmesi ile birlikte terk ediliyor veya zenginleşerek yenileniyor. Onun hayatının en önemli noktalarından biri, belki de birincisi olan bu devrede genç, kendisini bir şahıs olarak, yetişkinler içerisine katmak için hazırlamak gayreti içerisinde oluyor. Bu dönemde tenkitçi bir tavırla her türlü değeri tahlil ve tenkit ederek sorguluyor. Gençlerin yaşamlarının bu önemli kesiti bazı araştırmacılar tarafından "ikinci doğuş" devri olarak adlandırılıyor.

Ayrıca bu çağda gencin, sosyalleşmenin, çağına has hissi taşkınlıklar içinde, şahsiyetinin sınırlarını aşarak, düşünce yapısını olgunlaştırmanın, kıymet hükümlerine düzen vermenin, cemiyet içinde sivrilmenin ve toplumda söz sahibi olmanın çabası içinde oldu-

ğu da genel bilgi düzeyinde görülüyor. Tabii ki bütün bu tutumlar gencin kişilik arayışı şeklinde özetleniyor.

Biyolojik, psikolojik, ve sosyal bir değişme ve olgunlaşma dönemi olan gençlik, çocukluk ile olgunluk arasında bütün hayata şekil veren bir geçiş dönemi; bir başka ifade ile gençlik, insan hayatında çocukluğun bitmesinden yetişkinlik safhasına kadar devam eden ve çeşitli merhaleler içerisinde kendini gösteren devreye deniyor.

Çocukluk dönemini geride bırakan genç, toplumda kendini gösterme, isbat etme arzusu, beğenilme, takdir görme hissini bir ifadesi veya sembolü olarak bir takım kötü alışkanlıklar da edinebiliyor. Çoğu genç bu yolla aile içindeki otoriteye, okul disiplinine, çevreden gelen baskılara, âdet ve gelenekle-

bilgiler, deneyler, farklı düşünceler, gün geçtikçe artan soru ve cevaplarla kişilikleri günden güne şekillenir. Bu arada belli fikirlere sahip olan çocuğun ahlaki yönden gelişmesi aile ile birlikte yine okul sıralarında da pekiştirilir. Anne-baba ile çocuk arasındaki ilişkiye bir de okul ve çevre ilişkisi eklenir ki burada aileden almış olduğu temel prensipler önemli rol oynar.

Çevre ve okulun gençlik üzerindeki rolü nedir, gençlik çevresinden nasıl etkilenir?

Okul da aile kadar önemli bir unsurdur. öğretim görevlilerinden tutun da edindiği arkadaşlarına kadar bütün çevre çocuğun kişiliğinin gelişiminde çok etkilidir. Okula giden genç, öğretmenlerinin davranışlarının etkisinde kalır, okulda verilen eğitimle şekillenir, arkadaşlarıyla devamlı birlikte olduğu için onların davranışlarını da benimseyebilir. Bu nedenle çocuk yaşı ilerledikçe sosyal yaşantısında ilişki kurduğu insanları seçerken daha dikkatli olmalı ve hareketlerinde her zaman sağduyulu davranmalıdır. Bir sorunla karşılaştığında en mantıklı yoldan çözüme başvurmalı, üstesinden gelemeyecek kadar bü-

yük bir problemle karşılaştığında ise büyüklerinden yardım almalıdır.

O zaman gençliğin problemlerinin kaynağı nedir?

Günümüzde gençlerin problemlerinin çoğu, başından geçirdiği sorunlarına çözüm bulamaması ve yanlış bir çevre ile ilişki kurmasından kaynaklanmaktadır. Birazda insanın karakter yapısı zayıf olursa yanlış çevre değil de uzaktan yakından alakası olmayan tesadüf eseri kısa bir süre için karşılaştığı, kendisine aykırı hareketlerde bulunan insanlar bile hayatını karartmaya yeter. Genç insan herşeyi merak eden, canlı, kıpır kıpır, her akan suya girecek durumdadır. Bu nedenle en küçük bir bunalımda bile yapamayacağı şey yoktur. Aşırı bunalım ya da çok rahatlığın verdiği bir psikolojiyle yaptığı işlerin neticesini düşünememektedir. Bunun içindir ki bir çok genç kendisini sigara, uyuşturucu ve bunun gibi birçok ölümcül maddeyle kandırma yolunu seçebiliyor. Bu durumda gençlikten beklenen ümitler verilen yanlış eğitimden ve yanlış arkadaş seçiminden dolayı yok oluyor.

Gençlerin özgür olması kavramından ne anlıyorsunuz?

Gençlerimizin en tabii ve doğal haklarından biri özgürlüktür. Yani düşünce özgürlüğü, hürriyet özgürlüğü, fikir özgürlüğü ve eğitim özgürlüğü insanların en tabii haklarındandır. Ama burada insanın aklına şöyle bir soru geliyor: Bunlardan herhangi birinde gerçekten gençler özgür? Gerçekten gençlerimize istedikleri hakları vererek onlara özgürlüğün zeminini hazırlıyor muyuz?

Herhangi bir konuda düşüncelerini, fikirlerini ve önerilerini açıklayan bir gencin dış görünüşüne, kıyafetine bakarak değil de; bilgisine, o konuya olan ilgisine, yaklaşımına ve bizlere sunduğu alternatifleri gözönünde bulundurarak karar vermemiz gerekmiyor mu?

Yani gençlerimize yeterli özgürlük tanınmıyor mu?

Ben şahsen gençlerimizin her arzu ettiğini, iste-

Çınar Özdemir / Öğrenci

diği zaman, her koşulda yapabilecek hürriyet ve hareket özgürlüğüne sahip olmadığını düşünüyorum. Toplumun örf ve adetlerine, insan haklarına ters düşen, insanları küçük düşürecek bir davranışta bulunmadıkları sürece hareket özgürlüğü tanınmalıdır. Zaten hiçbir gencin, benim düşüncelerim doğrudur, benim düşüncelerimi kabullenmek zorundasınız, ben davranışlarımda hü-

rin sınırlamalarına karşı özgürlüğünü, kendine duyduğu güveni sanki sessiz bir şekilde ifade ediyor.

Şu da bilinen bir gerçek ki insan, çocuktan olgunluğa kadar uzanan zaman diliminde hep kendine örnek alacağı, benzemeye çalışacağı bir model arıyor. Bulduğu modelin duygu, düşünce ve davranışlarını takip ederek onu taklit etmeye çalışıyor. Bu da gencin toplum tarafından beğenilmek istenmesi ve üstün görülme ve alâka görme, şahsiyetine kavuşabilme arzusundan kaynaklanıyor. Model seçiminde ise şahsî özellikleri ve ona hâkim olan duygular önemli rol oynuyor. Mesela kendine model olarak seçtiği bir kişinin giyimi, konuşması, yürüyüşü ve saç şekli gibi hususiyetleriyle onu taklit eden genç, onun içki, sigara, uyuşturucu gibi kötü alışkanlıklarını benimseyebiliyor. Yani genç, kendine model olarak seçtiği insanın iyi ya da kötü alışkanlıklarını aynen alabiliyor.

Bununla birlikte toplum genelinde belki de gençlik problemlerinin ilk kültürel boyutunu gençlik davranışlarının doğrudan doğruya olumsuz olarak değerlendirilmesi oluşturuyor. İsyankâr gençlik, suçlu gençlik, sorumsuz gençlik, evde büyüklerine, okulda öğretmenlerine başkaldıran gençlik gibi kavramlar, toplumun bu yaş gurubundakilerin davranışlarını ölçü dışı görmeleri ve değerlendirmeleri sonucu ortaya çıkıyor.

Gerek şehirde, gerekse taşrada yaşayan, okuyan, okumayan, yurt içinde, yurt dışında bulunan gençlerimizi zor günlerin beklediğini tahmin etmek hiç de zor değil. Onların karmaşıklıklar içindeki problemlerini anlamada olduğu gibi, onları çözmede de gençlerin içinde buldukları psikolojik şartları göz önünde bulundurmamız gerekiyor. Bunun için de temel şartın onlarla sağlıklı bir iletişim kurmak olduğu ve bu iletişimin ne kadar sağlık-

lı olursa, problemlerin teşhisinin ve çözümünün de o derece kolay olacağı açık. Bu iletişim vasıtasıyla gençlerimizin gerek aileleriyle, gerek çevreleriyle, gerekse bir önceki kuşaklarla daha rahat, daha mantıklı iletişim kurabilecekleri muhakkak.

KÜLTÜR, DİL VE GENÇLİK

Toplumların tarihî değişme süreci içerisinde dünden bugüne, bu günden yarına uzanan akışlarında, millî kültürü temsil bakımından dil ve gençliğin birbirine paralel olarak fonksiyon ve görevleri bulunuyor.

İnsanların birbirleriyle anlaşmalarını sağlamak üzere küçük ses birliklerine dayandırarak oluşturdukları kelime ve şekiller dünyası olan dil, aynı zamanda insan varlığının toplum içerisindeki binlerce yıllık yaşayışının zaman süzgecinden geçirilmiş anlam ve özünü de ihtiva ediyor. Bu bakımdan dil, yapısının ve görevlerinin ayrıntılarına doğru inildikçe insan, toplum ve millet varlığına hükmeden çok yönlü ve anlamlı bir sistem olarak karşımıza çıkıyor. Her dil o dili konuşan toplumun tarih sahnesine çıkışı ile birlikte varlık kazanmaya başladığı, yapı ve işleyişindeki şekillenmeyi, duygu ve düşünceleri karşılayabilme güç ve zenginliğini o toplumu oluşturan milyonlarca insanın asırlarca devam eden birlikte katkıları ile elde edilebileceği için hem sosyal yapının gerçek bir aynası durumunda, hem de sosyal bir kurum niteliğinde görülüyor. Bu özelliğinden dolayı toplumun fertlerine sosyal bir akrabalık bağı ile bağlanan dil ile toplum arasındaki bu bağ, onu toplumun yapısına yön ve şahsiyet veren kültür ile de bağlantılı kılıyor. Bir milletin manevî varlığını duygu ve düşünce birliğini oluşturan değerler bütünü şeklinde özetleyebileceğimiz kültürün, sahip olduğu topluma göre kendine mahsus bir çekirdek yapısı ve özü bulunuyor. Kültürde meydana gelecek boşluklar ve çöküntüler millet ve devlet varlığını içinden

rüm, istediğimi istediğim zaman yaparım, diye başkalarının canına malına kastedecek bir davranışta bulunacağını zannetmiyorum.

Gençlerin bazı kötü alışkanlıklar edindiklerini görüyoruz. Bunun sebebi sizce ne olabilir?

Her toplumda olduğu gibi bizim toplumumuzda da gençlerimiz birtakım kötü alışkanlıkların esiri olabiliyor. Bu kötü alışkanlıklardan gençlerimizi uzaklaştırıp onlara yardımcı olmalıyız. Onların sorunlarını dinlemeli, bu kötü alışkanlıklara neden başladıklarının sebeplerini öğrenmeli, bu alışkanlıklara başlamada gerçekten toplum eğitiminin, ailenin, arkadaş çevresinin bir etkisi olup olmadığını araştırıp, çözüm üretmeliyiz. Gençlerimizi dışlamamalı, toplumdan uzaklaştırıp, problemleri ile başbaşa bırakmamalıyız.

Türk toplumunda ailenin, genç kızlar üzerinde ne gibi etkileri oluyor?

Fazla gelişmemiş şehirlerimizde gençlerimizin seçme haklarını kullanmalarına izin verilmiyor. Yani genç kızlarımız, hatta gençliğe yeni adım atacak olan çocuk yaştaki gençlerimiz, anne babalarının, kendilerine uyguladıkları baskı nedeniyle evliliğe zorla itiliyorlar. Eş seçiminde hür olamadıkları gibi eğitim alanında da hür olmadıklarına inanıyorum.

Eğitim alanındaki hürriyetten neyi kastediyorsunuz?

Bilinçsizce yapılan eğitimdeki yanlış tercihler, temel eğitimin yetersiz oluşu, gençlerimize tanınmayan maddî imkânlar, gençlerimizin eğitimden uzaklaşmalarına ve isteksizliğe düşmelerine sebep oluyor. Sevmedikleri bölümde okumak zorunda bırakılan gençler, psikolojik olarak başarılı olamadıkları düşüncesine kapılıyorlar ve sonuç olarak erken yaşta iş hayatına atılıyorlar. Bu durum da en başta iş alanlarında yetersizliğe, iş veriminin düşmesine ve ülkemizin diğer ülkelerden geri kalmasına sebep oluyor. ■

kemirerek geleceği tehlikeye sokuyor.

Aynı zamanda kültürün en iyi koruyucusu, ifade vasıtası ve insanların düşüncelerini ifade yolu olan dil, kültürün meydana gelmesinin ve geliştirilmesinin de aracı sayılıyor.

Bütün bir toplumun ortak malı olan dil ile millî kültür arasındaki bağlantıda gençliğin vazgeçilmez bir yeri ve temsil görevi bulunuyor. Millî kültür değerlerinin nesilden nesile özü bozulmadan geliştirilerek aktarılmasının manevî vasıtasını dil, maddî vasıtasını da gençlik olarak tanımlamak mümkün.

Gençlikteki yenileşme ve değişme arzusu, ancak millî kültür kaynağından beslendiği, yani millî özellikleri koruduğu takdirde özünü kaybetmeden yenilenecek yol alabiliyor ve üretici olabiliyor. Aksi halde, taklitçilik yolu ile yavaş yavaş kendi benliğinden uzaklaşıyor. Bu da idealizmden yoksun bir kültürsüzlüğü beraberinde getiriyor ve gençlik elinde olmadan bir kültür boşluğuna doğru sürüklenmeye başlıyor.

Gençliği millî kültürümüze bağlı olarak yetiştirmek için, önce kendi millî değerlerimizi tanıtmamız, tarihimizi, örf ve ananelerimizi öğretmemiz, yani gençliğe millî şuuru vermemiz gerekiyor. Atatürk'ün de dediği gibi: "Yetişecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekleri tahsilin durumu ne olursa olsun, en evvel Türkiye'nin istiklâline, kendi benliğine, millî ananelerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etme lüzumunu öğretilmelidir."

"Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara bilhassa devletin varlığı ve milletin birliği ile bağdaşmayan bütün zararlı unsurlarla mücadele lüzumunu millî fikirleri, zıt fikirlere karşı fedakârca ve heyecanla savunma zarureti öğretilmelidir."

Millî varlığı geleceğe taşımak ve onu "Ebed-Müddet" kılabilmek için toplumda fertlerin ve sosyal grupların ortak irade sahibi olmalarını sağlamanın son derece gerekli olduğu açık. Bu ortak iradenin eksikliği, milletlerin tarihini müzelere hapsediyor ve kolayca eritilebiliyor. Zamanın, çağın farkına varmadan kö-

rukörüne geçmişe taklit kadar, millî kültür kaynağından koparak yabancılaşma, toplumları bugün ve yarına taşıyacak olan gençliğin yetiştirilmesi, eğitilmesi ve topluma kazandırılması için en önemli bir ilke olarak karşımız-

da duruyor.

KUŞAK ÇATIŞMASI

İnsanın en dinamik ve en akışkan dönemi olan gençlik devresinde kişi sürekli gelişim ve değişim istiyor. Toplumsal hayat içerisinde kültürel faaliyetler yoluyla hayatı öğrenmekte olan genç, normal olarak da bunları sürdürürken kimlik ve kişilik sorunlarıyla karşılaşılıyor. Gençlik bu dönemde toplum, birey etkileşimi sonucu bir taraftan kültür aracılığıyla kendi kimliğini oluştururken, diğer taraftan da kültürün sağladığı imkânlardan yararlanarak şahsiyet sahibi oluyor.

Değişimin hızlı yaşandığı çağımızda, bir çok problemi de onunla beraber yaşıyoruz.

Ekonomik ve teknolojik yapı değişimleri köyden şehire göçe ve hızlı bir kentleşmeye yol açtığı için bu hareketlenmenin doğal sonucunda da işsizlik, yoksulluk gibi sosyal problemlerin yanısıra, var olan değer yapılarının da yitilmesi ve yabancılaşma ile karşı karşıya kalan gençlik ile önceki kuşak arasında çatışma ortaya çıkıyor. Böylece üyesi olduğu toplumdaki uzaklaşan genç, içinde yaşadığı kültüre ters düşebiliyor.

Gençlik, çağı yakalama düşüncesiyle kendi kültüründen olmayan, başka medeniyete ait değerleri taklit yolunu seçerek, onların giydiği gibi giyinip, dinlediği müziği dinleyebiliyor. Bu gün dünyada söz sahibi ülkelerde insanlar, manevî boşluk, maddecilik ve faydacı normların gerektirdiği yalnızlaşma, aileden kopup ayrı yaşama, topluma karşı aykırı davranışlar içinde ya kendini uyuşturarak, çevrenin monoton ilişkilerinden kurtulma ihtiyacı duyuyor, ya da garip giyinişlerle ve müziklerle dikkatleri çekmeye çalışıyor.

Teknolojinin gelişmesi, sosyo-ekonomik şartlar ile yakından etkilenmiş, şehirleşme, endüstrileşme ve modernleşme gibi kavramlar ve bu kavramların doğurduğu ilişkiler günlük hayatın bir parçası haline aldığı günü-

müzde, modernleşme ile sosyal değişime farklılaşmayı meydana getiriyor. Farklılaşma yeni faaliyetleri oluşturan geleneksel yapının çözülmesine yol açarak, inanç ve değerler sistemini değiştiriyor. Böylece bir takım sosyal dalgalanmalara zemin hazırlanarak ve modernleşmenin hızı değer yargıları arasındaki farklılaşmanın derecesini artırıyor. Geleneksel şartlar altında yetişen kuşaklar, çocuklarını kendilerine göre geleneksel olmayan şartlar altında yetiştirmek zorunda kalıyorlar. Bu konunun evrensel boyutu, her kuşağın kendinden önceki kuşağı kınaması ve yadırgaması olarak görülüyor. Babalar ve anneler çocuklarını isyankâr, söz dinlemez ve eskiye kıyasla dejenere olmuş bir kuşak olarak görüyor. Gençler ise büyüklerini tutuculukla suçluyorlar. Böylece eski kuşak ve yeni kuşak ayrımı ve çatışması her devirde geçerliliğini sürdürüyor.

Bununla birlikte ana-babalar, içinde buldukları yaş göz önünde bulundurmadan çocuklarının da kendileri gibi yetişmelerini, kendi davranış ve tutumlarını benimsemelerini ve kendilerinin amaçlarını gerçekleştirmelerini istiyorlar. Gençler ise kendi yaşantılarını düzenlemekte ve inisiyatiflerini kullan-

makta bağımsız olmayı tercih ediyorlar. Gençler büyüklerden bağımsız olmayı istedikleri nisbette arkadaş çevresine de özellikle yaşlılarının tutum ve davranışlarıyla bağımlı oluyorlar. Bu durum gençlerin, yetişkinlerin kültüründen ziyade kendi alt kültürlerini tercih etmesi ve ona bağlanması anlamını taşıyor. Böylece kültürel değişkenlerle gençlik sorunları arasında yakın bir ilişkinin var olduğu görülüyor.

Bugünkü gelinen noktada gelişen ve değişen dünya şartlarına ayak uydurmada sevgi ve hoşgörüyü dayanan yüksek moral değerlerine her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulduğu bir gerçek. Gençlerin bu moral değerleri çerçevesinde geçmiş ve gelecek arasında akılcı bağlar kurarak ülkeyi dünyada layık olduğu konuma getirecek yegane ümitler olduğu muhakkak.

ZARARLI ALIŞKANLIKLAR VE GENÇLİK

İnsanların refah seviyelerinin yükselmesine sebep olan, hızlı gelişen bilim ve teknolojinin, birçok problemi de beraberinde getirdiğine değinmiştik. Özellikle son yıllarda milletlerarası bir sorun haline gelen alkol ve uyuşturucu kullanımının ve oluşturduğu bağımlılığın, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde büyük boyutlara ulaştığı televizyon ekranlarında ve gazetelerin sütunlarında hemen hemen her gün yer alıyor. Alınan önlemlere rağmen alkol ve uyuşturucu kullanımı alışkanlığının giderek artmakta olduğu görülüyor.

Genç bir nüfusa sahip olmamız nedeniyle milletçe sorumluluklarımız her geçen gün artıyor. Maddî çıkarlar her geçen gün daha da ağırlık kazanıyor, para hırsı gözünü bürümüş bir takım menfaat grupları, yeraltı örgütleri kurarak uyuşturucu maddeleri el altından piyasaya sürerek genç beyinleri zehirliyor.

İçinde yaşadığımız asırda dünya gençliğini ve toplumunu ciddi şekilde tehdit eden bu alkol ve uyuşturucu belasıyla mücadele etmenin, insanların sağlığına verdiği zararları öğretme-

KIRAATHANELER KAH

Evimizin hemen yanbaşımda olması dolayısıyla oldukça küçük yaşında uzaktan da olsa tanıdığım kahvehaneler, aklımın bir köşesinde bir soru işareti olarak yer etmiştir.

Günün erken saatlerinden itibaren hemen her yaştan erkeklerin geldiği bu yer, büyük camlarının ardından gerek havasıyla, gerek kalabalıklığıyla sergilediği görüntü açısından, bir çocuğun hafızasında yer etmeyecek türden değildi. Yaşları oldukça ilerlemiş insanlarla daha genç olanların ayrı ayrı gruplar halinde oturdukları bu yerde yazları devamlı, kışları ise içeriye girip çıkanlarla beraber açılıp kapanan kapısından çıkan duman, o yaşlarda şehrin havasını kirleten en önemli etken olarak görünürdü bana.

Günün her saatinde kalabalıklığı nedeniyle olacak ki, erkeklerin gitmeye mecbur oldukları yer diye düşüncelerimde yer eden kahvehanelerin insanlara neler verdiklerini anlamakta zorluk çekerdim. Kimdi bu kahvehanelerin sahibi, nelerle uğraşırdı insanlar oralarda? Okul gibi bir yer miydi? Eğer öyleyse öğretmenleri neden bu kadar gürültüye müsaade ediyordu? Yoksa gidecek yeri olmayan insanların bir araya geldiği varlıkları insanların evi miydi kahvehaneler?

Çocuksu düşüncelerimin ve tasavvurlarımın yerini gerçek bilgiler aldığımda aklımdaki birçok soruya hâlâ geçerli cevaplar bulmuş değildim.

Her sokakta olmasa bile her mahallede rastladığımız kahvehanelerin sayısı ne kadardır, Ankara'da kaç tane, İstanbul'da kaç tane, İzmirde, Bursa'da, Adana'da kaç tane kahvehane bulunmaktadır.

Bölgesel olarak kahvehanelerin dağılımı nasıldır, Türkiye'nin hangi bölgelerinde daha çok, hangi bölgelerinde daha az kahvehane bulunmaktadır?

Neden insanlar böylesine sağlıksız ortamlarda saatlerce otururlar, onları bir araya getiren şey nedir?

Eğlence mi, vakit geçirme düşüncesi mi, sohbet mi?

İnsanlar neden giderler kahvehaneye?

VEHANE OLURKEN..

Kahvehaneye giderken orada yapacakları ile ilgili bir ön fikir oluşur mu akıllarında?

Yoksa insanlar kahvehaneye vardıklarında kendilerini ortamın şartlarına göre mi ayarlarlar?

Türkiye'de genel nüfusa göre kahvehaneye devamlı gidenlerin gitmeyenlere oranı nedir?

Hangi yaş gurubu daha çok mekan olarak kahvehaneleri seçer?

Nedir insanları kahvehaneye çeken?

Ortak özellikleri nelerdir bu insanların, nelerden hoşlanırlar, nelerden nefret ederler?

Tahsil durumları nedir?

Aile içi ilişkileri, cemiyetle olan bağları hangi düzeydedir?

Neler öğretir insanlara kahvehaneler, insanlar ne tür bir kârlâ ayrılırlar oradan?

Kitaplarda okuduğumuz, bir nostalji olarak resimlerde donup kalan, insanların fikir alışverişinde buldukları, kitaplar okudukları kıraathane kaçtane var Türkiye'de?

Kahvehanelerin böyle bir fonksiyonu olmamalı yoksa, bu tür sorular gereksiz mi?

Eskiden kıraathane denilen yerler neden şimdi isim değiştirdi, kahvehane, sonra da kahve oldu?

Bu sorulara verilecek cevaplar son derece basit gelebilir sizlere, herhangi bir araştırma yapmadan ortalama bir tahmin bile yürütebilirsiniz belki de.

Ama nüfusunun büyük bir bölümünü gençlerin oluşturduğu bir ülkede enerjilerini, sağlıklarını, zamanlarını yok eden bir anlayışı nasıl izah edebilirsiniz ki?

Kaybettiğimiz zamanı nasıl geri getirebilirsiniz ki?

Elden gidince kıymetini anladığımız ve her biri birer hazine değerindeki bu kavramlara, çok geç olmadan sahip çıkmak, geleceği garanti olmanın en belirgin ve en mantıklı yolu.

A. İŞCAN

nin, bu alışkanlıklardan kurtulmanın çarelerini bulmanın, ticaretini yapanlar hakkında gereken tedbirleri almanın bütün milletler için insanlık adına kaçınılmaz bir görev olduğu muhakkak.

Ülkemizde özellikle geçtiğimiz yıllarda meydana gelen terör eylemlerinin para ve malzeme kaynağının da uyuşturucu madde kaçakçılığından elde edilen gelirlerden karşılandığı biliniyor. Ancak son zamanlarda kaçak olarak elde edilen uyuşturucu maddelerin kullanılması ve kaçakçılığının önlenmesi amacıyla dünyada ve ülkemizde başlatılan etkin mücadele sonunda uyuşturucu madde kaçakçılığına büyük darbeler vurulmasıyla birlikte, yalnızca polisiye tedbirlerle soruna çare bulmanın mümkün olmadığı da açık. Sorunun çözümü için aile ile okul yöneticileri, adli ve idari merciler ile hekimler ve güvenlik kuvvetleri arasında sağlam bir işbirliğine ihtiyaç duyuluyor.

İçinde bulunduğumuz çağda gençlerin pek çok sorunu çözüm bekliyor. Bununla birlikte bu sorunlar çözüme kavuşturuldukça yerine yenileri çıkıyor. Gençlerin potansiyel enerjilerini, ülkemize ve kendilerine faydalı olabilecek yönlere çevirebilmekle, sorunlarının üzerine kararlılıkla gitmekle ve onları anlamak için gerekli gayreti sarfetmekle, onların zararlı alışkanlıklara yakalanmalarını önlemek mümkün.

Unutmamak gerekir ki güvenli ve sağlıklı bir toplum, bedenen, ruhen ve zihnen sağlıklı bir gençliğe sahip olmakla gerçekleşebilecektir.

Kaynaklar:

Milli Kültür ve Gençlik Sempozyumu, Gazi Üniversitesi Yayınları, Yayın No, 86, Ankara.

Gecekondu Gençliği, Doç. Dr. Birsen Gökçe, Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Sosyal Meseleler ve Aydınlar, Prof. Dr. Erol Güngör.

Gençlik ve Uyuşturucu Madde Alışkanlığı, MEB Yayınları.

Gençliğin Sorunları, 1992 yılı Kutlu Doğum Haftası Tebliği.

İbrahim Özdemir.

Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Din Sosyolojisi Anabilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Münir Koştaş

“İdeal gençlik, geçmişle gelecek arasında bir köprü kurabilecek gençliktir.”

Gençlik kavramının kısa bir değerlendirilmesini yapar mısınız?

Bir ülkenin geleceği o ülkenin gençlerinin yetişme durumlarına bağlıdır. Her toplum gençlerinin yetiştirilmesi için zamanın ihtiyaç ve şartlarına göre gereken tedbirleri almak durumundadır. Bunun için önce sosyal bir kategori olarak gençlik kavramının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Eğer bu soruya yaş grubu olarak bakacak olursak, gençlik 15-24 yaş dilimi arasında kalan bir yaş grubu mu, yoksa biyolojik kriterlerin dışında nesiller arası ilişkiler bütününde belli bir yeri olan deneye, gözleme dayanan bir realite mi? Batılı sosyologlar gençliği ve gençlik kavramını sosyal bir vakıa olarak endüstri toplumuna bağlamaktadırlar. Gençlik kavramı 19. yüzyılda yeni kitlesel eğitimin başlamasından önce mevcut değildi. Sanayileşme ve buna bağlı olarak okullaşma çağdaş toplumun genel toplumun genel temayülü olarak kabul edilebilir-

se de sadece garp medeniyetinin tarihi tecrübesinden hareket edilerek varılmış olan tanımların yetersiz olacağı aşikardır. Şu halde sanayi öncesi toplumlarda sosyal bir kategori olarak gençlik kavramı ile karşılaşılmaktadır. Ancak batılı sosyologların klasik görüşlerinin aksine sanayileşme ve onun tabii bir parçası olan kitlesel eğitim sistemi kendisine mahsus alt kültürü olan gençlik kategorisinin varlığı için ön şartlar değildir. Sosyal bir kategori olarak gençlik, sanayileşme öncesi toplumlarda da karşımıza çıkan bir vakıadır. Ancak sanayileşmiş veya sanayileşme yolunda bulunan çağdaş toplumlarda gençliği sosyal bir kategori olarak sınırlayan olay belli bir yaş kategorisinin uzunca süren bir dönem okullaşma sürecinden geçmesi ve bu dönemde çocuklukla erişkinlik arasında kaypak bir kategoride bulunmasıdır.

Çocukluk dönemi geride kalmıştır, fakat henüz genç yetişkin toplumda belli bir nok-

Gençlik çağı, bir belirsizlikler ve arayışlar devresidir. Bu çağ hayat için bir yön ve gayenin arandığı mesleki ve ailevi rollerin üstlenmesi için gerekli şahsiyet özelliklerinin kazanıldığı, ferdin daha müstakil ve sorumlu bir kimse olarak hareket etmeye başladığı bir hazırlanma dönemidir.

taya ulaşmış değildir. Bu yüzden gençlik çağı, bir belirsizlikler ve arayışlar devresidir. Bu çağ hayat için bir yön ve gayenin arandığı meslekî ve ailevî rollerin üstlenmesi için gerekli şahsiyet özelliklerinin kazanıldığı ferdin daha müstakil ve sorumlu bir kimse olarak hareket etmeye başladığı bir hazırlanma dönemidir.

Bu dönemin en başta gelen psikolojik özellikleri nelerdir?

Kişilik bunalımı, isyankârlık, hayat gayesi oluşturma, sorumluluk duygusunun gelişmesi, hayattan tatmin arama, macera ve hareket isteği bu dönemi en başta gelen psikolojik özelliklerdir. Bu hareketler onların dinî yaşayışları üzerinde de etkili olmaktadır.

Sizin, ülkemizdeki özellikle üniversite eğitiminden geçmekte olan gençlerin dinî yaşayışları ile ilgili kitap olarak basılmış bir de çalışmanız var.

Evet. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne gelmezden önce Gazi Eğitim Enstitüsü'nde de uzun süre hocalık yapmama dan dolayı oradaki farklı kategorilerden gelen öğrencilerle tanışma imkanım olmuştu. Zira bu üniversite öğrencilerinin dine bakışı ile ilgili olarak yaptığım çalışma Türkiye'nin yedi bölgesinden gelmiş olan insanları ihtiva ediyordu. Bizim elimizdeki deneye ve gözleme dayanan verilerle burada bin küsur kişi içerisinde yapılmış olan ve 'Üniversite Öğrencilerinde Dine Bakış' isimli bu çalışmada örneklem sıralaması içerisinde; öğrencilerin bölgelere göre dağılımı, ülkemizin Akdeniz, Karadeniz, İç Anadolu, Marmara, Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu, Ege ve yurt dışından olmak üzere hepsinden aşağı yukarı yüzde oranları birbirine müsavi bir tarzda yapılmış olduğu için bu ülkenin farklı bölgelerinden gelen üniversite seviyesindeki kişilerin dine bakışları üzerinde bir araştırma yapmışım.

Gençlik genelde anlatılırken, isyankâr gençlik, âsi gençlik, problemlî gençlik, sorunlu, sorumsuz gençlik gibi tanımlama-

larda bulunuluyor. Bunu nasıl yorumluyorsunuz?

Psikolojik olarak gençlerin çocukluk döneminden olgunluk dönemine geçtikleri anda otoriteye karşı gelmeleri gayet tabii olan bir hadisedir.

Yani bu dönemin bir özelliğidir.

Gayet tabii, dönemin bir özelliğidir. İkinci olarak da bizim toplumumuzdaki verilmiş olan belirli bir eğitim ve terbiye sisteminden kaynaklanmaktadır. Bize göre âsi gençlik dediğimiz şey, eskilerin kabul ettikleri değer yargılarının belki biraz kritik edilmelerinin sonucudur. Yani büyükler ve yetişmişler onları âsi olarak görüyorlar. Aslında bu toplumdaki bir intibak ya da intibaksızlık meselesidir. Yani bir eğitim problemidir. İçinde buldukları toplumun değerlerini ve normlarını kritik ediyorlar. Tabii eskiden bunlar olmadığı için ve şimdi ortaya çıktığından dolayı bunları âsi gibi değerlendiriyorlar. Bence âsi değil, bu bizim eğitim ve terbiye sistemimizden ileri geliyor. Bizim eğitim ve terbiye sistemimizde söz gümüş ise sükut altındır derler. Dolayısıyla konuşmamanın altın olarak telakki edildiği bir yerde konuşan gençliğin âsi olarak nitelendirilmesi gayet tabii olan bir gerçektir. Ama sapmalar vesaireler olduğu anda onlar zaten normalin dışında olan şeylerdir ki asıl gençliği ilgilendirmez. Ama günümüzün şartları itibariyle gayet tabiidir ki normal hadiselerin dışarısında cereyan eden şeyler; ulaşım imkanlarının, haberleşme imkanlarının son derece artmış olduğu bir dönemde gençler bazen olumsuz durumlarla karşı karşıya kalabiliyorlar. Yoksa tamamen gençliği âsi ve problemlî diye nitelendirmenin hoş olmayacağını düşünüyorum.

Yani kültürel bir farklılık mı söz konusu, ya da bir çatışmadan bahsedebilir miyiz?

Terbiyeyi, yetişmiş olan nesillerin yetiştirmekte olan nesillere evvelki bilgi ve görgülerini aktararak bunları daha iyi hale getirmelerine yardımcı olmak şeklinde tarif edi-

yoruz. Ama bizde ise daha iyi olmalarına yardımcı olmak gibi bir durum ikinci kategoriye atılıyor. Aynı eski hal devam ettirilmek gibi bir durumla karşı karşıya gelinecek olursa baba ile oğul, anne ile kız mutlaka bir çatışma içerisine girecektir. Şu halde baba ile oğulun, anne ile kızın karşı karşıya gelmeleri için aynı değer yargılarında bir takım farklılıkların olmaması lazım gelir. Ama şimdi eğitim sistemi itibarıyla çocuğun evde elde ettiği bilgiler ve görgülerle toplumdan elde ettiği bilgi ve görgüler arasında farklılıklar meydana geliyor. İşte bundan dolayı küçük bir çatışma ortaya çıkabiliyor.

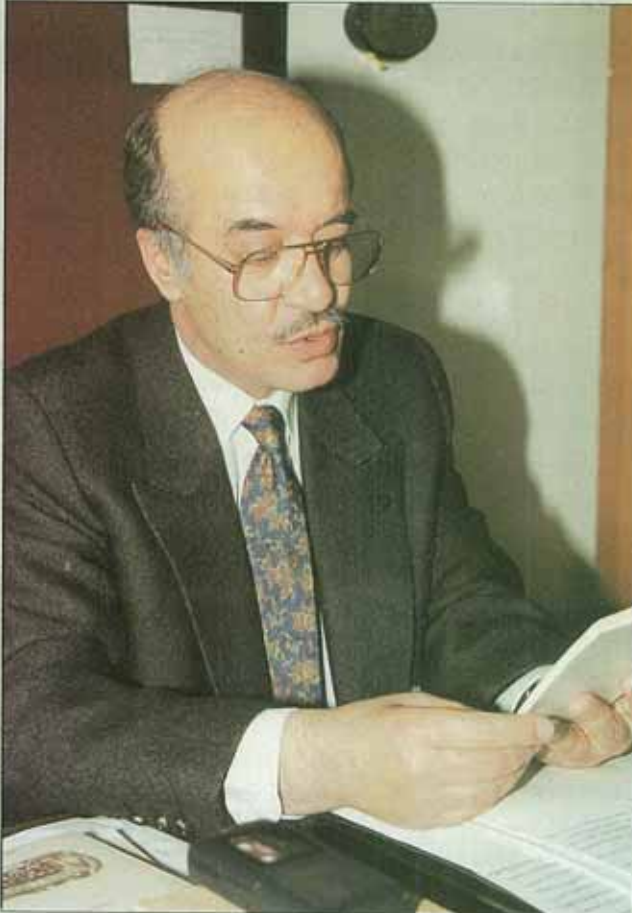
Bu gayet normal yani.

Elbette. Belli bir dereceye kadar normal olan bir durum. Yani bunun çok fazla korkulacak bir durum olmadığını düşünüyorum.

Olmalarını istediğimiz gençliği tanımlarken belirli bir standarttan söz edebilir miyiz?

Standart değil de, onların gayet tabiidir ki bizim geçmişimizden haberdar olmaları lazım. Yani kültürel yönden. Geçmişimizden gençliğin haberdar olmadığını görüyoruz. Bu haberdarlık mutlaka ya okumakla olacak veyahut şimdi sivil toplum örgütleri denilen belirli klüpler, dernekler vesaireler gibi kurumlaşmalarla olacak. Ama bizde böyle kurumlaşmalar yok şimdi. Mesala çok basit gibi görünse de eski kasabalarımızdaki, köylerimizdeki köy kahveleri yahut köy odaları, çocukların ve gençlerin sosyalleşmesi için büyük bir imkandı. Halbuki şimdi bunların hiç birisi yok. Bunlar olmadığından dolayı çocuklar hoş olmayan yerlere gidebiliyorlar. Sadece belirli topluluklara vesairele gittikleri, radyoların bilhassa televizyonların göstermiş oldukları televizyonlar gibi programların yaygın hale gelmesi çocukların bir takım istenmeyen durumlara doğru gitmelerine sebep teşkil edebiliyor. Halbu ki bizim bahsetmiş olduğumuz o kasabalarımızdaki ve köylerimizdeki, sosyalleşmede yardımcı olabilecek kurumların yerine yeni yeni kurumlar teşekkül etmiş değil. Mesela bizim talebelik zamanımızda fakültelerimizde talebe dernekleri vardı. Bu dernekler yapmış oldukları bir takım faaliyetlerle çocukların sosyalleşmesine oldukça yardım ederlerdi. Özellikle kültürel bakımdan, geçmişle geleceği bağlama bakımından yardımcı olurlardı. Şimdi bu dernekler sendikalar bunları yapıyorlar ama sadece ideolojik bağlamda daha fazla ağırlık verdikleri için kültürel yön biraz geri plana itilmiş gibi oluyor. Yani önce gençlerin kendi geçmişimizden, kültürümüzden biraz haberdar olmamaları gibi bir durumla karşı karşıya kalıyoruz.

Tabii burada kültürü çok geniş anlamda alıyoruz, yaşama standardı olarak alıyoruz. Bunun içerisinde tabii çeşitli faktörler var, bu faktörlerin verileri zaman zaman artar zaman zaman azalır. Sekülerleşme içerisinde dinin toplum içerisinde rolü belki ortadan kalkmaz ama ikinci dereceye doğru kayma durumu ile karşı karşıya kalıyor ve bizim büyüklerle gençler arasında çatışma daha ziya-

de bu dini konular üzerinde olmaktadır. Problemlerin de buradan kaynaklandığını düşünüyorum.

Türkiye'de gençliğin en büyük problemi nedir?

Bu kadar büyük bir gençliğin karşılaşmış olduğu problemleri bir kelime ile ifade etmek son derece güç. Büyüklerin problemleri ne ise gençlerin de problemleri odur. Şimdi içinde bulunduğunuz durumda sizin de bildiğiniz gibi Türkiye toptan bir kriz içerisinde. Bir eğitimi olarak benim gördüğüm en büyük problem çocukların yönlendirilmeleridir. Yani temel ilköğretim okulunu bitirdikten sonra herkes liseye yönlendiriliyor, liseden çıktıktan sonra bu çocuklar kabiliyetleri ve liyakatları doğrultusunda üniversite eğitimine doğru seçime tabi tutuluyorlar ama bu seçim realiteyi aksettirmiyor. Çocuklar tesadüfe bağlı olarak meslek seçiyorlar. Tabi gelişmiş ülkelerle mukayese ettiğimiz zaman Türkiye'de henüz gereği kadar yüksek öğretimden geçmiş insan yok ve Türkiye'de eğitimden geçmiş olanların meslekî olarak istihdam edilmeleri en büyük problem. Biz üniversitelere asistan bulmakta son derece güçlük çekiyoruz.

Müracaat eden mi olmuyor?

Müracaat eden çok. Fakat kaliteli eleman buraya müracaat etmiyor. Zira ekonomik yönden bu şartlar içerisinde az bir maaşla bir asistan bulmak mümkün değil. Şimdi Ankara'da 200 milyon liraya ancak kiralık bir ev bulabiliyorsunuz. Ama bu asistana 250-300 milyon lira maaş veriyorsunuz. Bu insan ne yiyip ne içecek. Biz asistanlık için iki tane yabancı dil istiyoruz. Zaten bu derecede yabancı dili olan bir insanın asistanlığın iki-üç katını dışarıda kazanma imkanı var. Böyle olduğu için asistanlığa gelince insanlar adeta yokluğa mahkum ediliyorlar. Üniversite için ileri-

ye dönük bir projeksiyonlu ve ileriye dönük büyük hareketler yok. Ayrıca benim müşahadelerim şu ki ülkemizde bina yapımı için insanların harcadıkları ve sarf ettikleri paraların onda birini insan için harcamıyoruz. Mesele bina yaptırmak, okul yaptırmak için insanlar para verirler. İnsanlarımızı yetiştirmek için yurtdışına göndereceğiz deseniz, bir kuruluş alamazsınız. Şu halde istihdam ve yetiştirme problemleri var.

Kuşaklar arasındaki ilişkiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Baba ile oğulun, anne ile kızın karşı karşıya gelmemeleri için aynı değer yargılarında bir takım farklılıkların olmaması lazım gelir. Ama şimdi eğitim sistemi itibariyle çocuğun evde elde ettiği bilgiler ve görgülerle toplumdan elde ettiği bilgi ve görgüler arasında farklılıklar meydana geliyor.

Gençlik, bir kere fizyolojik gençlik demek değildir. Gençlik zihinsel anlayış olarak gençliktir. Bir insan yaş olarak belki yaşlılık kategorisi içerisinde bulunabilir ama o kişinin hayata bakışı ve dünya görüşü de önemlidir. Yaşlılık kendisinden kaçınılacak, utanılacak bir hadise değildir, gençlik de sadece genç olmuş olduğu için her şeye sahip olması gereken bir fizikî durumdur ama bu ona bir özellik vermez. Gençlik şu halde fizikî imkanlarını boşa geçirmeden hakikaten olgun bir seviyeye ulaştırabilecek bir durumda ise gençlik bir anlam ifade eder. Yoksa sadece fizyolojik olarak bir gençlik fazla

bir şey ifade etmez. Yaşlanınca da insan her şeyden elini ayağını çekmiş değildir, gençliğin dışında kalacak bir kategori değildir yani.

Gençler henüz sorumluluk almadıkları için kolay tenkit ederler. Ama derler ya: yaşlılar yapabilselerdi, gençler de bilselerdi. Yani gençler bilmiyor, her şeyin olabileceğini zannediyorlar, yaşlılar da biliyor ama yapamıyorlar, muktedir değil, sahip olduğu güç ona imkan vermiyor. O bakımdan gençliğin bilebilmesi, yaşlıların da yapabilecek bir durumda olarak ikisi arasında bir duruma getirilmesi gerekir. İdeal gençlik, geçmişle gelecek arasında bir köprü kurabilecek olan bir gençliktir. ■

Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Felsefe Tarihi Anabilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Murtaza Korlaelçi.

“Millî değerler etrafında kümelenmiş bir gençlik.”

Manevî açıdan gençliğin bir değerlendirmesini yapar mısınız?

Sait Halim Paşa'nın bir kitabı var. Bu kitabın içerisinde vatani iki kısma ayırıyor. Biri manevî vatan, diğeri ise fizikî vatan. Manevî vatanın sınırlarında düşman oluşmuşsa fizikî vatan istilâ edilir. Manevî vatanın sınırları, o milletin millî ve dinî değerleridir. Millî ve dinî değerler gittiği zaman, fizikî sınırların korunması Sait Halim Paşa'ya göre çok zordur. Bu yüzden ilk yapılacak iş, görünmeyen sınırdan düşmanı içeri almamaktır. Yani sabit ve sağlam bir nesil yetiştirmek, fizikî vatanın sınırlarını korumanın şartı, Sait Halim Paşa'ya göre bu. Tarihe baktığımızda bizim bir yükselme dönemimiz, bir de gerileme dönemimiz var. Şu anda da o milletin parçasıyız. Kendi Türklüğümüzü kaybetmiş değiliz. Aynı nesil devam ediyor. Bir insan düşünün ki kendi memleketi istilâ edilmiş, fakat o insan memleketini terk etmemiş. İstilâ altında olan

insan, istediği kadar fabrikaya, istediği kadar servete sahip olsun, hür mü değil mi? Sait Halim Paşa'nın sorduğu soru bu. O zaman maddî varlık, sınırları korumaya yetmez veya yetmeyebilir. Öyleyse metafizik taraftan korunmalı ki bir insan hür olduğunu iddia edebilsin. İki beraber korunduğu zaman hür olur, aksi halde olmaz. Bir nesli dinamizmi sağlayan asıl güçten kopardığınız zaman o nesil sönükleşir.

Gençlik ele alındığı zaman âsi gençlik, isyankâr gençlik, sorunlu gençlik gibi birçok olumsuz yaklaşımlarda bulunuluyor. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Biz yetiştiriyoruz onları, dolayısıyla şikâyet etmeye hakkımız yok.

Gençler gerçekten öyle mi?

Olur mu öyle şey. İyi bir eğitim verildiği zaman, her tarafı güllük gülistanlık edecek şahıs gizlidir, şahsiyet gizlidir gencin içinde.

“Bir nesli dinamizmi sağlayan asıl güçten kopardığınız zaman o nesil sönükleşir.”

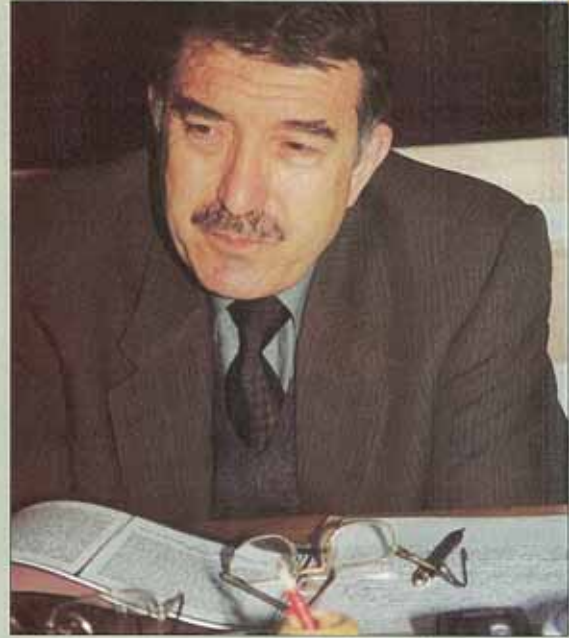
★ ★ ★

“İki şeye muhtacız. Birisi kuvvetli düşünmek, ikincisi de çalışmak. Nesli buna alıştırmamız lazım.”

25 milyar liralık çeki bulduğu zaman harcamayıp da sahibini bulup ona götürüyorsa bu sağlam bir gençtir. Şu anda yaşıyor bu hadise. Maddenin en ön planda olduğu bir ortamda böyle bir harekette bulunan gence bu vasıflarla yaklaşılır mı? Genç nesil sağlam yani. Ama iyi yönlendirmek, iyi değerlendirmek gerekiyor. Her çağın elbette bazı menfi tarafları var. Bunları düzelterek de büyükler. Bir düşünüre göre, yaşlının işlediği suç, iki misli cezalandırılmalı. İddiası şu: O insan hem suç işlemiştir, hem de kendinden küçüklerle kötü örnek olmuştur. Suç şu anda bizlerde. Eğitim çağı gelmiş gençlere karşı sorumluluğu yerine getirmeyen bizlerde suç. Çok övüneceğimiz bir neslimiz var bizim aslında. Ben karamsar değilim bu hususta.

Gençliğimizle övünebiliriz, bu tamam da yetişkinlerin neler yapması gerekiyor?

Gençlere kendini boşluğa atmayacak bir duygunun verilmesi lazım. Osmanlı'ya baktığımız zaman küçücük bir kabile idi. Nasıl oldu da hakim oldu her tarafa. İşte kuvvetli bir azim var, bir ide var. Bu ideale ulaşmak için bütün varlığını feda edecek bir duygu vermek lazım. Yani bir gayeye maddî imkânlarını seferber edebilir. Gün gelir canını da verebilir. Bir anne-baba için en kıymetli varlık evladıdır. Yemezler, ona yedirirler, içmezler ona içirirler, her şeylerini evlatları için feda ederler. Ama bir noktaya geldiği zaman evlatlarına derler ki: "Oğlum hizmetten kaçarsan sütüm haram olsun sana. Şehadet geldiği zaman o şerbeti içmezsen sütüm sana haram olsun." Yani en kıymetli şeyini yeri geldiği zaman feda edebiliyor. Bir diğer açıdan bakacak olursak, mesela bir babayı ele alalım. Bir cephaneye ateşlenip imha edilecek. O baba bombayı aldığı gibi kendisini atıyor cephaneliğin içine. Bir gaye var, ide var. Din, vatan, millet duygusu var. O uğurda kendini feda ettirecek güç; hamleyi bu artırır. Öyle

bir gaye verilmemişse, yeri geldiği zaman kıymet verdiği herşeyini uğruna feda edebileceği bir gaye verilmediyse, o nesil oraya ulaşamaz. Ondan uzaklaştırdığımız oranda dökülürüz, birlik sağlayamayız. Memleketimiz o kadar geniş ki. Ben iddia ediyorum ki bunun üç katı nüfusu kalkındır. Yeterki bir japon çalışkanlığını alalım. İki şeye muhtacız. Birisi kuvvetli düşünmek, ikincisi de çalışmak. Nesli buna alıştırmamız lazım. Anadolu'da bakıyorsunuz, kilometrelerce mesafe ne dikilmiş, ne ekilmiş, araziler bomboş.

Sözlerinizden manevî şahsiyeti geliştirecek güce insan yetiştirmenin gerekli olduğu anlaşılıyor.

Evet. Birinci derecede önemli olan bu. Bir insanın üç şahsiyeti var. Biri fizikî şahsiyeti, biri sosyal şahsiyeti, bir diğeri de metafizik şahsiyeti. Fizikî şahsiyete müdahale olduğu zaman, hemen karşılık veriyorsunuz, o saldırıyı önlüyorsunuz. Sosyolojik hayatta malın, mülkün var, evin, araban var. Mesela arabana bir çizik atılması sizi çileden çıkartabiliyor. Müthiş bir üzüntü içine giriyorsunuz. Anne, baba, kardeş.. işte bunlardan herhangi biri öldüğü zaman müthiş bir üzüntü kapı-

lıyor sizi, neredeyse dünyanız kararıyor. Kullandığınız bir giyisi ile özdeşleşmişseniz, onu değiştirmek çok zor geliyor, adeta ondan ayrılamıyorsunuz. Manevî şahsiyet dediğimiz zaman da o değerlerin engellenmesi, yaşanması gerekiyor. Bu saydıklarımızın üçü de insanın şahsiyetidir. Bu üç şahsiyette ve şahsiyetin sınırlarını bilen nesil yetiştirdiğimiz zaman veya gençlere bu sorumluluğu verdiğimiz zaman her kesimden saygı görür.

Zamanımızda kuşaklar arası çatışma mevcut mu?

Anlaşma usûlü olmadığı için gayet tabii mevcut, aslında çatışma yok, anlaşma var. Her iki kesimin de hatası olabilir, sevabı olabilir. Biri doğru, bir yanlış olabilir. Yanyana gelir tartışabilirler. Kim kimi beğenmiyor! Ana, evlat, torun, dede. Bunların hepsi iç içe. Ama eğitimdeki kopukluğu ortaya attığınızda o zaman problem ortaya çıkar. Japonya'ya atom bombası atıldı. Ama onlar şimdi dimdik ayakta, ekonomide dünyada söz sahibi. Boy bos itibariyle insanları bizim yarımız kadar. Enerji açısından bakarsanız biz daha avantajlıyız, biz daha fazlasını yapabiliriz. Ama iç yöndeki güç ve kuvveti sarfedecek bir otoriteye ihtiyaç var. Onu vermek mecburiyetindeyiz. Gençleri kendi başına bırakamayız. Biz aydınlar olarak gençlerimize sahip çıkmalıyız.

Millî değerler etrafında kümelenmiş, hem fiziği hem de metafiziği aksettirecek bir gençlik. Manevî değerler verildikten sonra hepsi aynı eşitliktedir. Fizikî, manevî ve sosyal şahsiyetin hepsine saygı gösterildiğinde birlik ve beraberlik devam eder. Burada bir suç varsa o da bizde. Uğruna herşeyini feda edebileceği bir ana hedef verildiği zaman neslimiz birlik ve beraberlik içerisinde müthiş ileri gider. İşte onu veremiyoruz, aksine şahsiyetini zedeliyoruz. ■

Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Din Sosyolojisi Anabilim Dalı Öğr. Gör. Yrd. Doç. Dr. Niyazi Akyüz:

“Kendine özgüveni olmayan genç, okuma, öğrenme, topluma faydalı olma gibi değerlerden mahrum yetişecektir.”

Gençliğin tanımını yapar mısınız? Bu dönemin özellikleri nelerdir?

Psiko-sosyal açıdan gençlik, buluşla başlayan ve 25 yaşlarına kadar devam eden bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu dönem, gencin çok yönlü olgunluğa erişme sürecini de içine alır. Gençlik döneminin nitelikleri arasında canlı bir hayal gücü, kolay hatırlama ve kavrama, etki altında kalma, yoğun

bir çalışma temposu yer almaktadır. Ayrıca bu dönem, yeniliklere açık olmanın, merak etmenin, şüphe ve tereddütlerin, otoriteye karşı gelmenin, bağımsız hareket etme arzusunun doruğa ulaştığı bir dönemdir. Yapılan araştırmalar, gençlerin akranlarıyla birlikte olma arzusuyla, çevrelerine bakış açılarının olumsuz olduğunu, çeşitli açılardan çevrelerine kendilerini ispat etme gayreti içinde olduklarını, gelecekle ilgili hayal ve planlar kurduklarını, rehbersiz kaldıklarında toplum açısından zararlı mecralara kayabileceklerini ortaya koymaktadır.

Gençliğin problemlerini ne tür bir yaklaşımla ele alabiliriz? Yani şehirdeki gençle, taşradaki gencin ya da gecekonduda yaşayan gencin problemleri ne gibi farklılıklar arz ediyor?

Gençliğin problemlerine, ilk olarak yerleşim birimleri farklılığı açısından yaklaşılabilir.

Kırsal kesimdeki gençliğin en önemli problemi, gençlerin gençliğini yaşayamamasıdır. Geleneksel yapının hakimiyetini sürdürdüğü bu kesimde çocuğun ve gencin fiziksel, eğitimsel, sosyal ve psikik problemleri üzerinde durulacak ne yeterli zaman, para ve emek; ne de ebeveynlerin bu problemler üzerinde duracak birikimi vardır.

Kırsal kesimdeki gençliğin en önemli problemi, gençlerin gençliğini yaşayamamasıdır. Geleneksel yapının hakimiyetini sürdürdüğü bu kesimde çocuğun ve gencin fiziksel, eğitimsel, sosyal ve psikik problemleri üzerinde durulacak ne yeterli zaman, para ve emek; ne de ebeveynlerin bu problemler üzerinde duracak birikimi vardır. Toprak ekilmeyi ve sürülmeyi; hayvanlar beslenmeyi ve sağılmayı beklerken, böyle problemlerle meşgul olmak, bir lükstür. Genç erkekler ve genç kızlar kırsal kesimde henüz çocukluğunu yaşamadan hayatın içinde bulurlar kedilerini. Kızlar daha büluğ çağına ulaşır ulaşmaz evlenecek çağa gelmiş sayılır ve uygun bir kısmet bulunup evlendirilir. Erkekler ise büluğ çağına girip serpildiği zaman evin tarla, bağ, bahçe işleri onu beklemektedir. Her iki cins de tam eğitim çağının ortasında hayat çarkının keskin dişleri arasına uzanır.

Yani gençlerden, gençlik dönemlerini yaşamadan yetişkin olmaları bekleniyor.

Evet, malesef öyle. Gençler içinde buldukları dönemi yaşamadan yetişkin oluyorlar.

Bu meselenin çözümü erkekler ile kızlar arasında farklılık gösteriyor mu?

Erkeklerin, bu çarktan kurtulma şansı kızlara göre nispeten fazla. Onlar köy dışındaki mekânlara açılabilir, başka yerlere çalışmak amacıyla gidebilir. Geleneklerin katı kuralları kızların köy dışındaki mekanlara gidebilmelerini kısıtlar. Genç kızın tek şansı, köy dışından ya da kentten bir akrabası veya köylüsüyle evlenebilmektir. Şansı olup da ailenin kendisine ihtiyaç duymadığı genç kız ve erkekler okutulmak istendiğinde karşılıklarına eğitim problemi çıkar. Köyde okul ya da yeterli öğretmen bulunmayabilmektedir. İçinde okul ya da öğretmen olan köylerin de öğretmenlerin kalitesi meselesi, ayrı bir tartışma konusudur. Kısaca geleneksel kültürün

hakimiyetinin sürdüğü kırsal kesimde, gençliğin manzarası iyi değildir. Her ne kadar köylere uzun bir süredir kitle iletişim araçlarının, özellikle televizyonun girmesiyle etkileşim kanallarının açıldığı söylenebilir de, bu etkileşimin tek taraflı olduğu aşikârdır. Bununla birlikte kitle iletişim araçlarının etkisinin, uzun vadede, köy gençliğini geleneksel kültürle çatışmaya götürebileceği söylenebilir. Çünkü ülkemizde özellikle son on sekiz yılda altyapı ve teknoloji alanlarındaki hızlı gelişmeler ve bu gelişmelerin köylere

kara, İstanbul gibi metropollerde yaşayan gençlerin sorunlarının çok çeşitli ve karmaşık olduğu söylenebilir.

Ne gibi karmaşıklıklar bunlar?

Bu sorunuza cevap verebilmek için metropollerdeki gençliği iki kısımda incelemek gerekir. Birincisi gecekondü ve orta gelir düzeyine sahip ailelerin çocukları: Bu kesimlerde gençlerin en önemli sorunları otoriter aile sistemi ve bunların yol açtığı diğer sorunlardır. Bilindiği gibi aile sistemimizde önemli

Günümüz gençliğinin daha bilinçli, dinamik ve her şeyi sorgulayan özelliklere sahip olduğu bilinmektedir. Gençlerimiz bir dünya görüşünden mahrumdur. Kültürel değerlere açlık çekmektedir. Bunları gençlere verebilecek olan olgu, dindir.

kadar uzanması, köy gençliğinin, köy dışındaki yerleşim birimleriyle iletişimini hızlandırmıştır. Bu durum köy gençliğinin, köy dışındaki dünyadan etkilenmesi sonucunu doğurmuş ve uzun vadede sosyo-kültürel değişim sürecini başlatmıştır.

Kentlerde yaşayan gençliğin sorunları nelerdir?

Kent gençliğinin köy gençliği gibi homojen olmadığını baştan ifade etmek gerekir. Küçük kentlerdeki gençliğin de nispeten homojen olduğu söylenebilir. Fakat büyük kentlerdeki gençlik heterojen bir yapı sergilemektedir. Bu açıdan bakınca özellikle An-

ağırılığı olan babaerkil aile sisteminde babanın aşırı otoritesi vardır. Anne ve çocuklar bu otoriteye boyun eğerler. Bu aile yapısında çocuk, sürekli olumsuz mesajlarla yüklenmekte, normal davranışları bile eleştiri konusu olmakta ve sürekli hata arama ve bulma üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu durum çocuğun, özgüvenini daha küçük yaşlarda kaybetmesine yol açmakta ve çocukla aile üyeleri arasında bir kopukluğa zemin hazırlamaktadır. Ailesi ile arasında bir sosyal mesafe ortaya çıkan genç mutluluğu dışarıda, arkadaş çevresinde aramaya başlamaktadır. Arkadaş çevresinin oluşumunda da bir rehberden mahrum olan genç, kötü alışkanlık-

ları olan bir arkadaş grubu içine girdiğinde tam anlamıyla toplumdan uzaklaşmakta ve topluma zararlı bir unsur haline gelebilmektedir. Bu süreç, onun okul başarılarını da olumsuz etkilemektedir. Toplumdan iyice uzaklaşan ve kendine özgüveni olmayan genç, okuma, öğrenme, topluma faydalı olma gibi değerlerden mahrum yetişecektir.

Bu sorunları incelerken aile ekonomisini de göz önünde bulundurmamız gerekmiyor mu?

Gayet tabii. Bu kesimde yetişen gençliğin ailesinin ekonomik sorunları da gençliğin sorunlarını karmaşık hale getirmektedir. Eğer ailenin gelir düzeyi çok düşük ise çocuğun eğitiminden vazgeçilebilmekte ve küçük yaşta bir mesleği öğrenmesi için örgütsüz ve güvencesiz işlerde çalışmaya zorlanmakta ve genellikle de bu tür işlerde çalışma şartları çok ağır olmakta, dolayısıyla çocuk ezilmektedir. Böylece çocuk ne çocukluğunu, ne de gençliğini yaşayabilmektedir. Bu tür ailelerin ebeveynlerinin eğitim düzeyi çok düşük olduğu için çocukluk, ergenlik, gençlik dönemlerinin ağır sorunlarını nasıl aşabilecekleri konusunda, çocuklarına rehberlik edecek birikimlerinin mevcut olmaması da ayrı bir sorundur. Ailenin gelir düzeyi orta ise, bu durumda çocuğunu okutsa bile üniversite imtihanlarını kazanabilmesi için onu kursa gönderebilmesi imkânsızdır. İlk ve orta öğrenim süresi içinde çocuğunun ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabilmesinin zorluğu da meselenin bir başka yönüdür.

Gelir düzeyi yüksek olan kesimlerde durum nasıl?

Yüksek gelir düzeyine sahip

ailelerin çocukları, biraz önce birincisini anlattığımız metropollerdeki gençliğin ikincini kısmını oluşturuyor: Bu tür ailelerde anne ve babanın aile içindeki statüleri eşit düzeydedir. Bu ailelerin, çocuklarıyla ilişkileri ılımlı ve olumludur. Çocuklarını dinlemeye ve onların isteklerini yerine getirmeye çalışırlar. Onlara bir eşya gibi değil, bir insan gibi muamele ederler ve onlara değer verdiklerini gösterirler. Böylece bu ailelerin çocukları toplumda ve kâinata kendilerinin önemli bir varlık olduklarını düşünürler. Başkalarının haklarına saygı gösterir, fakat kendi haklarını da çiğnetmezler.

Böyle ailelerde yetişen gençlerin en önemli sorunu ise ilgisizliktir. Bu ailelerde gençler özgür yetiştirilir. O kadar özgür yetiştirilir ki gençler kendilerini fazla özgür, ilgisiz, hatta yalnız hissedebilirler. Baba, yoğun işleriyle meşgul, anne de hanım arkadaşlarıyla günlerde, çeşitli sosyal etkinliklerde vakit geçirir. Bununla birlikte çocuklarını hiç parasız bırakmazlar. Onun ekonomik ihtiyaçlarını karşılayınca bütün problemi hallettiklerini sanırlar. Genç, sevgi ve ilgi ihtiyacı içindedir. Bu sebeple de bu ihtiyacını aile dışında karşılamaya çalışır.

Köylerden kentlere doğru devam eden hızlı göçten dolayı, özellikle büyük kentlerimizde gecekonducularla, yüksek gelir gruplarının ikamet ettiği yerler arasında, kültürel değerler ve davranış kalıpları bakımından büyük farklılıklar vardır. Gelir farklılığı, dünya görüşü farklılığına da yol açmaktadır.

Kültürün gençlik üzerindeki etkilerinden de bahsedermisiniz?

Bugün gençlerimizin hızlı kültür değişiminden kaynaklanan sorunları vardır. Kültürel değerlerimiz ve davranış kalıplarımızın yeni nesillere aktarılmasında büyük sorunlarımız bulunuyor. Köylerden kentlere doğru devam eden hızlı göçten dolayı, özellikle büyük kentlerimizde gecekonducularla, yüksek gelir gruplarının ikamet ettiği yerler arasında, kültürel

değerler ve davranış kalıpları bakımından büyük farklılıklar vardır. Gelir farklılığı, dünya görüşü farklılığına da yol açmaktadır. Vatan, millet, din gibi değerlere verilen önem farklılaşmaktadır. Alt gelir gruplarında yaşayan gençlerin vatan, millet, din gibi değerlere daha fazla vurgu yaptıkları bilinmektedir. Fakat bu vurgular, siyasal söylemlerle paralel yürümektedir. Yani bu değerlerimiz, toplumun bütünü tarafından paylaşılan ve ön plana çıkarılan kimlik unsuru haline

gelememektedir. Bu kimlik unsurlarının başlı başına bir ideolojisinin oluşturulması yerine, bunların başka ideolojilerin içerisine serpiştirilmesi dolayısıyla marjinal kalmaları, bir toplumsal üst kimlik oluşturmamızı engelleyen faktörlerdendir.

Kimlik ve kişilik problemi, gençlerimizin bütününe ilgilendiren bir problemdir. Kimlik ve kişilik, fertlerin kendilerini toplum içinde konumlandırmalarına yön veren iki farklı süreçtir. Bu iki süreç de ferdin, kendisini toplum içinde bir özne olarak tanımlamasına katkıda bulunur ve fertlerin toplumsallaşmasında son derece de önemlidir. Kimliğin ayırt edici niteliği, ferdin, kendisini bir gruba, topluluğa veya bütüne ait hissetmesidir. Bunlar başlıca, millet, ırk, din, cemaat, mezheb, sınıf, siyasal parti vesaire olabilir. Kişilik oluşumunda ise ferdin toplumsal hayat içinde edindiği kişisel niteliklerin ve benimseyip yerine getirdiği cinsel, ailevi, meslekî ve toplumsal rollerin bir bileşimi söz konusudur.

1998 yılında Türk gençliği üzerine Konrad Adenauer Vakfı için yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre Türk gençliğinde kimlik oluşumu, modernlik ile geleneksellik arasındaki gerilim hattı üzerinde gerçekleşmektedir. Bu gerilimden nispeten daha fazla etkilenen

Bugün gençlerimizin kültürel olarak en fazla ihtiyaç duyduğu şey, bir idealdir, bir hedeftir, bir kahramandır, bir örnek insandır.

gençler, sosyo-ekonomik statülerine, kültürel referans sistemlerine, kentsel-kırsal farklılaşmasına bağlı olarak bir yanda modernist proje, diğer yanda geleneksel-İslâmî hayat tarzı ekseninde güçlü kimlikler geliştirmektedir. Bu iki kutup arasında geleneksel-İslâmî kimlikleşmenin, diğerine göre belirgin olarak ağır bastığı söylenebilir. Bu gerilim, bir tehdit kaynağı olarak algılandığı ve gençlerin güvenlik duygusunu sarstığı ölçüde, karşıt kimlikler kendi içine kapanmakta ve cemaat oluşumlarına kaynaklık etmektedir.

Günümüz gençliğinin kültürel olarak en fazla ihtiyaç duyduğu şey nedir?

Bugün gençlerimizin kültürel olarak en fazla ihtiyaç duyduğu şey, bir idealdir, bir hedeftir, bir kahramandır, bir örnek insandır. Çocuklarımız ve gençler, televizyonlarda pokemonlarla, müzik zevkimizi tahrip eden bir kısım şarkıcı(!)larla, Türk dilini katleden bir kısım televizyon spikerleriyle, günlük hayatının daha uzun bir zamanını geçirmektedir. Tarihimizdeki model şahsiyetlerin hayat hikayelerinin yazılarak öğretilmesi, yapılacak olan filmlerinin maddî ve manevî olarak desteklenmesi, gençlerimizin bu açlığını giderebilecek iletişim araçları malzemelerinin üretimini teşvik eder.

Gençlerin dîni problemlerine gelince, günümüz gençliğinin daha bilinçli, dinamik ve her şeyi sorgulayan özelliklere sahip olduğu bilinmektedir. Gençlerimiz bir dünya görüşünden mahrumdur. Kültürel değerlere açıklık çekmektedir. Bunları gençlere verebilecek olan olgu, dindir. Gençlik kendilerine dünyayı tanımlayacak, bu dünya karşısında kendi konumlarını belirleyecek sorularına makul ve mantıklı cevaplar verecek bir din anlayışına ihtiyaç duymaktadır. ■

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk Din Müsikisi Anabilim Dalı Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Bayram Akdoğan:

“Ses ve melodi Allah'ın kullarına bir ihsanı ve bağışdır.”

Sayın hocam, isterseniz sohbetimize müzik-insan ilişkisi ile başlayalım. Müziğin insanlar üzerindeki etkisi hususunda neler söylemek istersiniz?

Müsikinin insanlar üzerindeki etkisi yüzyıllar boyu konuşulmuş ve bu konuda çeşitli boyutta eserler kaleme alınmıştır. İnsan ruhunda çok etkili izler bırakan müsikî sanatının, müzik ve sanatsal duyarlılığın insan eğitiminde, özellikle geleceğimizin güvencesi olan gençlerimizin çok daha kaliteli, çağdaş bilim ve sanat anlayışıyla dopdolu olarak yetiştirilmesinde etkili olacağı kanaatindeyim. Her türlü müziğin müspet veya menfi yönde insan üzerinde etki yaptığı bilinmektedir. İyi icrâ edilmiş müziğin insan ruhu üzerinde son derece olumlu tesirleri vardır. Bunu müsikî eğitimi almış kimselerde ve onların yaptıkları çalışmalarda görmekteyiz. Bunların çalışmalarında bir ahenk, ve onlarda insanlara karşı tavırlarında bir şefkat ve yakınlık vardır. Tarihte büyük dehaların hayatını incelediğimizde, onların aynı zamanda müsikî ve sanatın diğer branşlarıyla da yakından ilgili olduklarını görürüz. Onların çalışmalarında, eserlerinde, insan münasebetlerinde bir bakıma Allah'ın kâinatta gizlediği ahengin aksettiğine şahit oluruz. Bu ilâhi ahengi hissetmekle insanoğlu bir huzur

dünyasının kapılarının aralandığını kalbinin derinliklerinde hisseder.

Bu ahenk ve huzuru insanlara nasıl kazandırmak gerekiyor? Bu kazanımın cemiyet açısından önemi nedir?

İnsanı eğitmede veya biçimlendirmede güzel sanatların, çok önemli bir yeri vardır. Güzel sanatlar, sadece ferdin heyecanlarını inceltmeye, duygularını yüceltmeye yarmakla kalmaz, cemiyetlerin de birlik ve bütünlük içinde gelişmesine ve orijinal bir millî

zevk etrafında toplanmasına vesile olur. İşte bu sebeptir ki, her milletin hayatında, güzel sanatlar eğitimi çok önemli bir yer tutar. Bunun için devlet bütçesinden büyük tahsisat yapılır. Ülkelerin millî eğitimi plânlanırken pedagoglar, ilim kadar, ahlâk kadar estetiğin de programlarda yer almasını isterler.

Sanat, insana incelik ve zerâfet duygusunu kazandıran çok önemli bir olgudur çünkü. Bütün sanatlarda sanatçının ince bir ruh, düşünce ve estetik anlayışı görülür ki, bu durum, Kur'an'ın insana kazandırmaya çalıştığı ahlâktır. Bunun için Kur'an-ı Kerim insanı sık sık düşünmeye ve tefekkür etmeye davet eder. Bilindiği gibi Kur'an-ı Kerim'de göklerin ve yerin inceliklerine ve yaratılmışların güzelliklerine, bunlardaki sanata bakıp ibret alma, düşünme ve tefekkür etme konusunda çokça ayet bulunmaktadır.

Eğitim psikologları, güzel

Bütün sanatlarda sanatçının ince bir ruh, düşünce ve estetik anlayışı görülür ki, bu durum, Kur'an'ın insana kazandırmaya çalıştığı ahlâktır. Bunun için Kur'an-ı Kerim insanı sık sık düşünmeye ve tefekkür etmeye davet eder.

sanatların ferdi kendini ifade etmede oynadığı rolü belirtirlerken, eğitim sosyologları, cemiyetin yoğrulmasında güzel sanatların veya estetiğin önemini ortaya koymaya çalışırlar. Sanatsal duygulara sahip insanların, insanî özelliklere daha bağlı oldukları göze çarpmaktadır. Tolstoy "Hiçbir okul insana, sanatsal duyarlılığı edinip, kullanmayı öğretmez" derken, sanatsal duyarlılığın kişiden kişiye değiştiğini ve her karakterin aynı kalıba uydurulamayacağını kastetmektedir. Yoksa sanat eğitimi gerek yoktur anlamında değil. Bu bakımdan gençliğin sanat

açısından eğitilerek, daha lâtif ve hassas bir ruha sahip olmaları sağlanmalıdır. Tabii ki, burada sanat eğitiminden çok nasip alanlar olacağı gibi, istenilen gayeye ulaşamayanlar da olabilir.

Müziğin dünya toplulukları üzerinde bir etkinliğinin var olduğu biliniyor. Bir yaş grubunu göze almadan dü-

şünecek olursak, sizce müziğin ülkemizdeki etkinliği nedir?

Tüm dünya halkının bütünleşmeye doğru gittiği bir yüzyılda, globalleşme veya küreselleşme denilen bu toplulukta, Türk halkının ve gençliğinin yer olmaması düşünülemez. Böyle bir ortamda, bütün sanatsal faali-

mûsikî konusunda yabancılaşmaya olumlu baktığımızı söyleyemeyiz.

Yabancılaşmaya olumlu bakmadığımızıza göre, müzikte ne gibi çalışmalar yapılmalıdır?

Dünya ülkeleriyle diyaloglarımız arttıkça, diğer ülkelerle ilişkilerimiz çoğaldıkça, sanat

Muhtelif milletlerin ve medeniyetlerin sanat ürünleri, mukayeseli bir biçimde gözden geçirilmeli ve elde edilen bu kültür, genç kabiliyetlere aktarılmalıdır. Daha sonra genç kabiliyetler vatan sathında araştırılmalı ve zengin bir kültür ve teknikle desteklenmelidir.

yetlerde olduğu gibi mûsikî alanında da çok başarılı gençler yetiştirmemiz, Türk milletinin sesini tüm dünyada duyuracak kobiliyetleri oluşturmamız gerekmektedir. Bize göre artık "Doğu Mûsikîsi, Batı Mûsikîsi, Arabesk, Pop, hatta Millî Mûsikî gibi kavgalar artık çok geride kalmıştır. Bugün memleketimizde Türk Bayrağı altında yaşayıp, bu saydığımız tüm müzik türlerini dinleyen ve bundan hoşlanan vatandaşlarımız varken, bazılarımızın, neden halkımız sadece şu tür müziği dinlemiyor diye, insanların mûsikî zevkine ambargo koymaya çalışması çok yersiz ve lüzumsuzdur. Ancak millî mûsikîmiz alanında çalışmalar yapılması, yeni eserlerle takviye edilmesi, bunun ihyâsı ve çağdaş sanatlar düzeyine çıkarılması hadisesi çok önemli ve bu başlı başına bir konudur. Bu ifadelerle,

dallarına ne kadar önem vermemiz gerektiği de gündeme gelmektedir. Ülkemizde bütün sanat dallarında tam bir atılım şarttır. Bunun için çok şuurlu bir estetik eğitimi planlanmalı, güzel sanatların bütün dallarında, ecdadın ortaya koyduğu eserler incelenmeli, yazdıkları okunmalı, sağlam ve objektif bir kriterden geçirilerek estetiğimizin esasları billurlaştırılmalı ve hazmedilmelidir. Bunun arkasından, bu alanda çağdaş gelişmeler kaynaklarından araştırılmalı, muhtelif milletlerin ve medeniyetlerin sanat ürünleri, mukayeseli bir biçimde gözden geçirilmeli ve elde edilen bu kültür, genç kabiliyetlere aktarılmalıdır. Daha sonra genç kabiliyetler vatan sathında araştırılmalı ve zengin bir kültür ve teknikle desteklenmelidir. Her şeyden önce onlara, millî ve mukaddes kültür değerlerimizi çağ-

daş seviyenin üstüne çıkar-
ma ülküsü verilmelidir.

**Sanatsal faaliyetler bir
milletin gücü hususunda
bize bilgi verebiliyor. Mü-
zik de bir sanat dalı oldu-
ğuna göre, aynı şeyi mü-
zik için de söyleyebiliriz
herhalde.**

Gayet tabî. Tarihte, her zaman ve mekânda olduğu gibi sanat, aynı zamanda bir güçtür. Bu gücün sadece iyilik ve doğruluk için değil, kötülük ve çok amaçlı olarak da kullanılabilceğini unutmamak gerekmektedir. Özellikle içinde bulunduğumuz toplumda, bazı kesimlerce en popüler sanatlardan biri olan müzikin gücü fark edilmemiş, çok amaçlı kullanılabilceği hesaba katılmadan bu sanat dışlanmıştır.

Güçlü sanat anlayışına ve uluslar arası yarışabilecek güçlü sanatçılara sahip olan ülkeler, dünyada seslerini duyurabilme gücüne sahiptirler. Bir futbol maçında veya spor dallarının her hangi birinde bu başarıyı yakalayanların günlerce dünya medyasını nasıl meşgul ettiklerini görmekteyiz. Sanat dallarında da böyledir. Uluslar arası düzeydeki bir müzisyenin, bir mimarın veya heykeltıraşın ne denli bir tanıtım ve reklâm gücüne sahip olduğu meydandadır. İslâm âleminde bu tip faaliyetler çok ihmal edilmiş, sanatın evrensel gücü yeni anlaşılmaya başlanmıştır.

İslâm dünyasında, en azından geçmişte fazla bir değer ifade etmeyen müzik, şimdilerde önemseniyor yani.

Evet. Bununla birlikte ekonomik ve hayat

Millî müzikimiz alanında çalışmalar yapılması, yeni eserlerle takviye edilmesi, bunun ihyâsı ve çağdaş sanatlar düzeyine çıkarılması hadisesi çok önemli ve bu başlı başına bir konudur.

standartları açısından çok geri kalan İslâm dünyası, sanat ve spor dallarına da gereken ilgiyi göstermemiş, dolayısıyla uluslar arası düzeyde hiçbir programın gündeminde yer alamamış, maalesef her konuda sessizliğe gömülmek zorunda kalmıştır. Halbuki sanat dallarından sadece birisi olan müzikte neler yapılamaz ki? Böyle güçlü bir sanatı, esası olmayan bir takım gerekçelerle din uygun görmüyor deyip, tembelliğimizi dinin sırtına yüklemişiz ve ihmal etmişiz. Halbuki, ses ve melodinin Allah'ın kullarına bir ihşanı ve bağıışı olduğu düşünülmelidir. Onun, bir tedavi aracı olarak kullanılmasından tutun da, duygu ve düşüncelerin ifade edildiği bir araç olmasına varıncaya

kadar müzik, insan hayatında çok önemli bir yere sahiptir. Bunu görmezlikten gelmek mümkün değildir. Din için de dünya için de faydası yoktur, diyerek toplumdan uzaklaştırılan sanatların, toplumun ıslahı, İslâm'ın tebliğinde kullanılması, gençlerin insanî özellikler doğrultusunda eğitilmesi konularında yararlanılabileceği hususu göz ardı edilmiştir. Dinî hüküm açısından da kullanılma niyeti önemlidir. Hal böyle olunca müzikin de, sesin ve nağmelerin yaratıcısı ve gerçek sahibi adına, O'nun zikredilmesi niyetiyle kullanılması çok önemlidir.

Gençlerimizin müzik konusundaki temayüllerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Günümüzde, Türk gençliğinde yabancı

müziklere karşı bir temayül söz konusudur. Ancak, ben bunu millî mûsikîmiz açısından bir tehlike olarak görmüyorum. Çünkü Türk Halk Mûsikîsi, Türk Sanat Mûsikîsi, hatta Türk Din Mûsikîsi alanlarında yetişmiş ve bu alana ilgi duyan gençlerimizin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Çeşitli üniversite ve fakültelerden, Türk Mûsikîsi sazlarından ney, ud, tanbur, kanun, bağlama gibi sazlardan birini öğrenme coşkusuyla bize müracaat eden gençlerimizin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Ayrıca Türk Mûsikîsi Konservatuarları da

Türk Mûsikîsi alanında çok yetenekli saz ve ses sanatçıları mezun etmektedir. Bunların bir kısmını televizyon ve yerel radyolardan zevkle dinlemekteyiz. Gençlerimizin bir kısmının yabancı müziklere ilgi duymasını bir haz ve kültür zenginliği olarak görebiliriz. Bu konuda, gençlerimiz, geleneklerimizden ve millî duygularımızdan kopuyor diye tedirgin olmaya gerek yoktur diye düşünüyorum. Çünkü bu alanlarda da artık yurt dışında Türkiye'yi temsil edecek elemanlara ihtiyacımız var. Şu var ki, gençlerimizdeki bu temayül, devlet politikası ve resmi mûsikî kuruluşları ile dengelenmeli, her alanda olduğu gibi, müzik alanında da yabancı müzik tutkusu, yabancılaşma düzeyine çıkmamalıdır.

Müzikte kitleler arasında bir çatışma söz konusu mudur?

Günümüzde medya araçlarının dünyaya açılması ve tüm dünyada olup bitenlerin sürekli halkımız tarafından takip edilebilmesi nedeniyle olacak ki, artık ciddi olarak müzikte kitleler arasında bir anlaşmazlıktan bahsetmek söz konusu değil. Çünkü, halkın şu

Bugünkü toplumda bazı müzisyenlere ve onların peşinden giden kalabalık gruplara bakarak gençlik elden gidiyor, ahlâksızlaşıyor gibi gençliğimizin geneli hakkında bir ümitsizliğe kapılmanın gereksiz olduğu kanaatindeyim. Asıl önemli olan husus, gençliğimize insanî özellikleri ve değerleri kazandırabilmektir.

anda içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik şartlarla birlikte, yıllarca süren bu tip çatışmaların hiçbir fayda vermeyeceği artık bilinmektedir. Bu bakımdan, özellikle gençlerimizin gün geçtikçe daha toleranslı bir dünya görüşüne meylettiklerini, içinde buldukları şartların insanlarımızı buna zorladığını görüyoruz. Özellikle radyo ve televizyonlarda memleketimizin her yöresinden yapılan müzik örneklemeleriyle halkımız çok nağmeli ve multi sazlı hayatı benimsemiştir. Artık Karadenizli bir vatandaşımız bağlamadan zevk aldığı ve onu Ka-

radeniz türkülerinde kullandığı gibi, Egeli veya Orta Anadolu'lu bir vatandaşımız da kemençeden ve Karadeniz türkülerinden hoşlanmakta ve kemençeyi saz grubu içine dahil etmektedir. Memleketin doğusundaki bir vatandaşımız Trakya türkülerinden ne kadar hoşlanıyorsa, bir Trakyalı vatandaşımız da Doğu türkülerinden coşku ve heyecan duymaktadır. Eskiden sahip olunan bir takım yöresel ve fanatik duygular aşılmıştır.

Müzik tercihleri hususunda, gençlikle ilgili olarak, karamsar olmamıza gerek yok herhalde?

Tabi, böyle bir endişeye hiç gerek olmadığını düşünüyorum. Bugünkü toplumda bazı müzisyenlere ve onların peşinden giden kalabalık gruplara bakarak gençlik elden gidiyor, ahlâksızlaşıyor gibi gençliğimizin geneli hakkında bir ümitsizliğe kapılmanın gereksiz olduğu kanaatindeyim. Asıl önemli olan husus, gençliğimize insanî özellikleri ve değerleri kazandırabilmektir. Devlet ve fert olarak bu hususu göz ardı etmememiz gerekiyor. ■

Mustafa BAKIRCI
Muhaşşisinan Camii İmam Hatibi

Modernizmle beraber sosyal organizasyonlarda önemli değişiklikler olmuştur. En başta aile, akrabalık, yaş grupları eski fonksiyonlarını yitirmiş, bunun yerine kazanılan statüler ön plana çıkmış ve akrabalığın yerini uzmanlaşmış teşekküller almıştır.

SATANİZM

Satanizm'in Tanımı:

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki Satanizm, başlangıç itibariyle ortaçağ büyücülerine ve Hıristiyanlık'tan uzaklaşan ayrılıkçı gruplara (heretiklere) kadar dayandırılmış bulunan ve 19. Asrın sonlarında Amerika ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde ortaya çıkan ve günümüze kadar düzensiz olarak da olsa devam ettirilmiş olan bir inanç ve uygulamadır.

Ahmet Güç, belki de Türkçe olarak yapılmış en geniş araştırma olan eserinde, çeşitli kaynaklardan Satanizmle ilgili şu tanımları zikretmektedir.

Satanizm: "Şeytan'a, diğer bir ifadeyle Yahudi-Hıristiyan geleneği tarafından Tanrı'nın tam karşısında mutlak kötülük veya mutlak kötülüğün temsilcisi olarak tecesüm ettirilen şahsiyet veya prensibe ibadet etmek demektir. Aynı zamanda bu ibadet;

Yahudi-Hıristiyan dini tahakkümüne karşı bir başkaldırı hareketi olarak da tanımlanmaktadır."

"Satanizm; Katolik Hıristiyanlarına karşı aşırı isyankar gruplar tarafından değişik zamanlarda uygulanmış olduğu söylenen, Şeytan'a tanrı diye tapınma faaliyetidir."

"Satanizm; Şeytanî tasarruf veya uygulama; Şeytan'a ibadet ve özellikle Hıristiyan ayininin alaylı bir tarzda kutlanmasıdır."

"Satanizm; netice itibariyle insanı özgürleştirmek;

onun hayat, zevk ve mutlak özgürlük arzusunun tatmin etmek amacıyla Tanrı'ya başkaldırma cesaretine sahip Melek olarak Lucifer'e tapınılmış olan, Hıristiyanlık içindeki bir sapkınlıktır."¹¹

Genel olarak yapılan bu tanımlardan da

anlaşılacağı üzere Satanizm; karakteristik olarak bir protesto hareketi şeklinde, şeytanın en önemli özelliği olan muhalefet ve başkaldırıyı esas alarak özellikle Hıristiyanlığa ve genel olarak da dine ve dîni olan her şeye karşı çıkan bir reaksiyon olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geleneksel Satanizm:

Ülkemiz gündemine, son yıllardaki bir takım hadiselerle gelen Satanizm akımının, bugünkü gençler üzerindeki merak ve tesirini anlamak açısından, daha ziyade önem taşıyan modern Satanizmdir. Ancak Satanizmin bu dönem anlayışını daha iyi kavramak açısından, temellerini oluşturan geleneksel anlayışa da temas etmek yararlı olacaktır. Genel olarak ifade etmek gerekirse geleneksel Satanizm; Hıristiyanlığın Şeytan anlayışını, Hıristiyan ahlak ve felsefesini, Hıristiyanlığın hayat ve dünya görüşünü baz alan ve fakat tamamen Hıristiyanlık karşıtı bir görüş ve düşünceye sahip bulunan bir grubun temsil ettiği Satanist anlayıştır.⁽³⁾

Geleneksel Satanizmde yedi basamaklı bir sistem söz konusu olup, bunun ilki kişinin önce "Black Mass" gibi Satanist törenlere katılması ve daha sonra ise Satanist bir grup meydana getirmesi şeklinde olur. Ayinler, büyüsel gruplar ve belirli sinistler (kötü, karanlık) görevleri üstlenme yolu ile kötülüğün doğrudan tecrübelerini gerektiren bu yolun ilk safhalarından sonra birey daha da ilerler. Bu tür ilk görevlerden birini söylemek gerekirse, bu, insan kurbanını veya şeytana kurban sunmayı gerektirir. Daha sonraki safhalarda ise kişi, uzun yıllar isteyen birtakım denemelerden geçilir ve yedi basamaklı bu denemeler sonunda gerçek bir üstat olmaya hak kazanır.⁽³⁾

Modern Satanizm:

"LaVeyan Satanizm" diye de adlandırılan modern Satanizm, Anton Szandor LaVey tarafından kurulan ve organize bir teşkilat haline getirilen Satanist grubun adıdır.

LaVey 1966'da San Fransisko'da "Şeytan'ın Kilisesi'ni (The Church of Satan) kurmuş ve onun başrahibi olmuştur. LaVey, organize faaliyetlerinin çoğunu kilise mensupları dışındakilere çevirmiş ve kitaplar yazmaya başlamıştır. İşte bu tür faaliyetlerinin bir sonucu olarak "The Satanic Bible (Şeytan'ın Kutsal Kitabı)" 1969 yayınlanmış, onu 1972'de "The Satanic Rituals (Satanist Ayinler)" takip etmiştir. Üçüncü kitabı "The Compleat Witch" ise Avrupa'da basılmıştır.⁽⁴⁾

LaVey'in kurucusu olduğu bu Satanist grubun temel hedefi, özel olarak Hıristiyanlığa fakat genel olarak bütün dinlere karşı "al-

ternatif bir din" oluşturmaktır. Bu günkü Satanist anlayışla ilgili internette, İngilizce ve Türkçe olarak hazırlanmış bir çok yayına ve siteye rastlamak mümkün. Araştırmanın baş kısmında da, ül-

kemizde Satanizmi gündeme getiren hadiseleri zikrederken, bu gençlerin genellikle internetteki Satanist yayınlarla ilgilendikleri ve bu siteleri sürekli ziyaret ettiklerine dair haberleri aktarmıştık. Hem bu yayınlara bir örnek teşkil etmesi açısından, hem de kendi ifadeleriyle satanizmi nasıl algıladıklarını anlamak açısından, LordSATAN takma ismiyle bir Satanistin hazırlamış olduğu yazıyı olduğu gibi veriyoruz:

"Şu anda kendime yer vermek istemiyorum. Önemli olan diğer bilgileri bir an önce bitirebilmek ve sizlere satanizm'i açıklamak. Ama belli başlı bilinmesi gereken yönlerini. Özel kısımları açıklanmayacak. Ayinlere yer vermeyeceğim. Yüzeysel olarak zaten basın sizin gözünüzü boyuyor. Bizler bebek kurban etmeyiz maalesef... Ama şunu da söylemek

istiyorsam ona inanırım ve gerekirse de taparım. Çok kısa bir zamanda diğer eksikliklerimi de halledeceğim ve sizlere bir kaynak sunmaya çalışacağım."

Satanizm nedir? Ve Ekoller:

Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language sözlüğüne baktığımızda, şu cümleleri okuruz; "Şeytan'a ve şeytani güçlere tapmak -Hıristiyan ayinlerinin dönüştürülerek Şeytan'a tapılması- Şeytani tavırlar ve Eylemler"

Bu yeterli bir açıklama değildir. Hiçbir özetleme veya komprime tanımlama Satanizm'i açıklayamaz. Çünkü tüm doktrinler ve kutsal metinler genellikle Satanistler tarafından reddilmektedir. Ancak Satanistler, kendilerini tanımlayabilirler ama bunu yaparken paylaşma oranları çok küçüktür. Tarihin derinliklerinde, gerçek veya imajinatif Satanizmin geleneksel düşmanının Hıristiyanlık olduğu görülür. Şimdilerde ise, Satanistler daha ilimlidirler ve düzene daha çok insan hakları ve özgürlük çizgisinde karşı çıkarlar. Buna bir anlamda; liberalizm de denilebilir, birçok Satanist liberal çizgide parti ve dernek üyesidirler. Ama sonuç olarak sözlük anlamında olduğu gibi, tüm Satanistler ve Satanizm "Şeytan" karakterini taşırlar

ve sergilerler. Geçerli ahlak kurallarına karşı çıkmaları, kendilerine aşırı güvenleri, isyanları ve düzene zıtlıkları bu görüşü kanıtlar. Tüm inanç sistemlerinde olduğu gibi, Satanic gruplar da çeşitlidir. Faklılıklar ya da akımlar günümüzdeki birçok

Sanayileşme ve kentleşmeyle beraber geleneksel aile yapısında meydana gelen köklü değişim, toplumsal yapımızda ve özellikle de çocuklar ve gençler üzerinde önemli tesirler oluşturmuştur. Bunun yanında medyanın, gençler üzerinde yanlış tesir yapan yazılı ve görsel yayınları, eğitimdeki olumsuzluklar ve özellikle de dini eğitimin verilmesi noktasında yaşanan zaafılar ve yetersizlik ve daha bir çok neden ülkemiz gençliğinin ruhen sıkıntı içerisine girmesine sebep olmuştur.

gerekir her dinde tanrıya bir kurban verilir bizim kurban ettiğimiz varlıklar oğlak burcunun yaratıklarıdır...

İnsanların inançları özgürdür ve buna kimse karışamaz. Sonuçta ben neye inanmak

sosyal etkiden kaynaklanır;

1- Dabblers: Daha çok bu yola eğlence için sapanlar; ciddi bir amaçları yoktur. Bu kategoriye daha çok gençler girerler.

2- Şeytan Kilisesi: Anton LaVey'in öğretisine göre kurulmuş ve çalışmaktadır. Bireyselliğe, egonun tatmin edilmesine, öz güvene ve Nietzsche tarzı üstün insana inanırlar. Bu gruplar majiyi dünyasal güç için araç olarak kullanırlar. Şeytan'ı insanlığın ardındaki itici güç olarak kabul ederler.

3- Gnostikler: iki gruba ayrılırlar;

a) Promethean Gnostikleri: Edebî Şeytan'a inanırlar ama dünyayı yaratan "Jehovah"ın kötü bir ilah olduğunu kabul ederler. Şeytan "Işığı Getiren" dir. Bu çok eski veya mitolojik tanımlama. Anadolu'daki Yezidiler'de ve Op-hitler'de de görülür.

b. Karanlık Gnostikler: Doğanın karanlık güçlerine inanırlar. Geçici ve kaprisli bir tanrıya inanırlar, birçok batılıya göre bu kötü güçtür. Burada, bazı tarihsel Hristiyan akideleri görülür; örneğin Hindü ilahı Kali'ye tapanlar da bu grubun içindedir.

4- İkincil Satanistler; Hristiyanlığa karşıdır. Çoğu Satanist tanımlamasını ve kimliğini kabul etmez; kuşkucudurlar ve sabit inançların tümünden kaçarlar. Bazı Voodoo inançla-

rı Orta Çağ türü Cadıçılık ve Tantrik Budizm'in bazı formları bu kategoriye girerler.

5- Cehennem Kulüpleri: 18. Yüzyıl'dan kalma bir ekol. Ekolün kurucusu Wharton Dükkü'dür. İçlerinde, Sir Francis Dashwood, Benjamin Franklin ve İngiliz asili Earl of Sandwich'in adlarının geçtiği bu özel kulüp, gizli ayinlerinin yanısıra, politik entrikaların, hizipleşmelerin ve okkült eylemlerin merkezi olarak bilinir. Günümüzde New York ve Londra'da halâ yaşamaktadır.

6- Romanlık/Promethean Satanistler: Sadece edebidirler. İzledikleri önemli isimler William Blake, Charles Baudelaire, Maupertin. Lautremont and Gabriele D'Annunzio'dur.

7- Sol El Yolu Paganları: Daha çok küçük gruplar halinde Avrupa'da görülürler ve bazıları Satanist olarak tanımlanır. İki ana grup dikkat çeker; "Fraternity of Baelder" ve "Order of Nine Angles-ONA" Bu gruplar gelenekçidirler ve antik kaynaklara saygı gösterirler, daha keskin ve katı, yaklaşımları vardır.

8- Satanism Destructive Task Force: Temel olarak Satan Kilisesinin öğretilerini uygulayan (majikal güç) ama eski Pagan inanışlarına da saygı gösterirler. Voodoo ve diğer büyü kolları ile yakından ilgilidirler. Kurucu: Lord Satan.

9- Arthur Desmond ve World Deniad Org.

10- Crowley'ler.

11- Order the Evil Eye. 12- Luciferian Light Group.

Copyright (c) 1999 Satanizm Destructive, Task Force"

1- Güç, Ahmet, Satanizm, İst.,1999, s. 47-48.

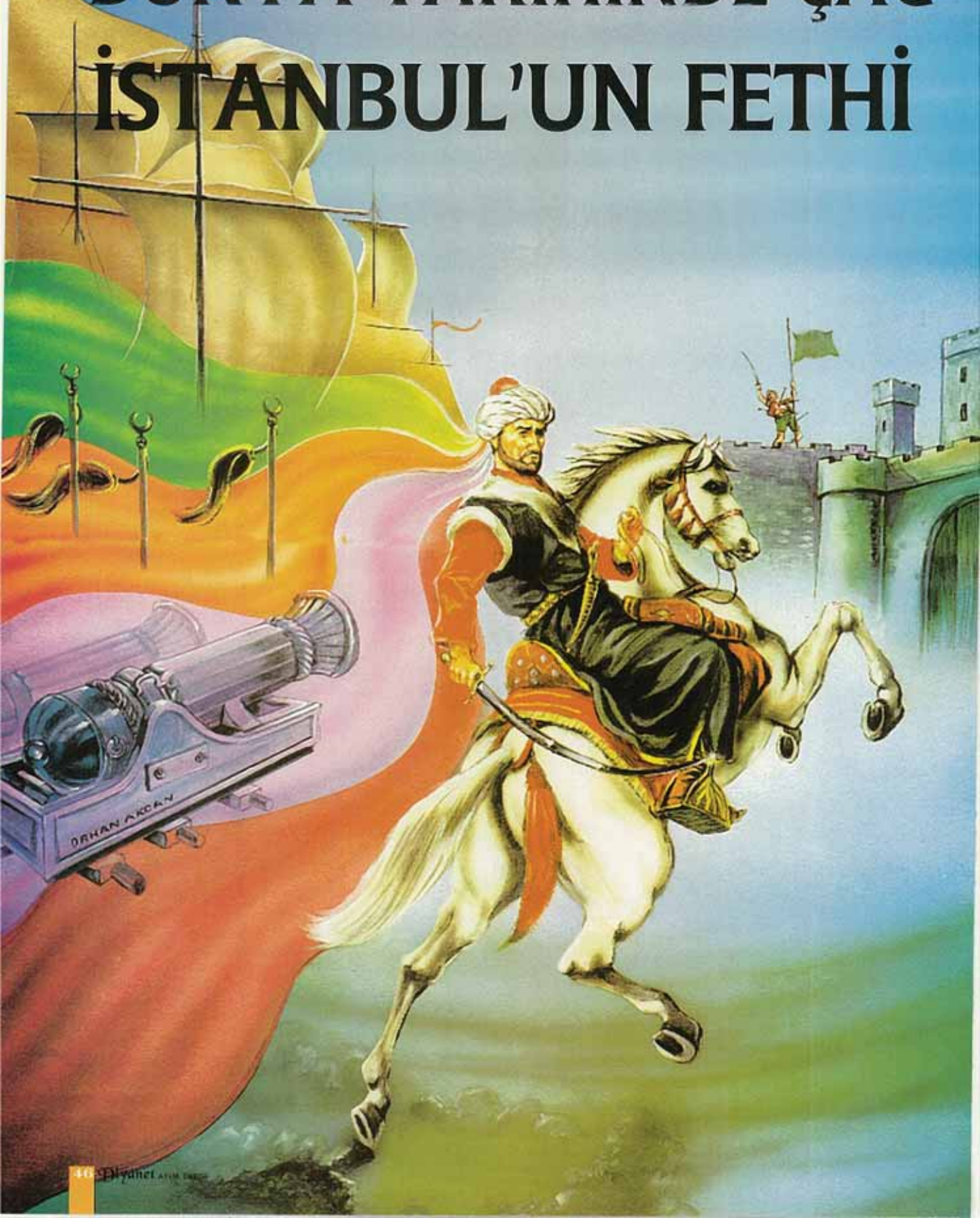
2- a.g.e., 119.

3- bkz., a.g.e., s.127-138.

4- LaVey'in hayatı ve kişiliği için bkz. Güç, 105. vd.

DÜNYA TARİHİNDE ÇAĞ İSTANBUL'UN FETHİ

AÇIP ÇAĞ KAPATAN

Mustafa ŞAVKLIYILDIZ
Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

Müslüman Türk Milleti'nin tarihine altın harflerle yazılan en önemli olaylardan ve kazanılan savaşlardan birisi şüphesiz ki çağ değişimine vesile olan İstanbul'un 29 Mayıs 1453 yılında Türkler tarafından fethedilmesidir. İstanbul, Fatih Sultan Mehmet Han Hazretlerine gelinceye kadar, Emeviler, Abbasiler ve Osmanlılar tarafından defalarca kuşatılmış, seferler düzenlenmiş ancak bir türlü fetholunamamıştı. Çünkü Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.): "İstanbul mutlaka fetholunacaktır. Onu fetheden komutan ne güzel komutan, onu fetheden asker ne güzel askerdir" buyurmuştur.

Ulu Devletin kurucusunun da vasiyetini yerine getirmek gerekiyordu:

"İstanbul'u aç, gülzar eyle millete" diyordu Osman Gazi hazretleri.

Bu mucizevi müjdeye erişmek, her Müslüman komutanının en büyük idealiydi. Ancak, bu Peygamber müjdesine cihan Padişahı, genç Fatih nail olabilecekti.

Genç Fatih İstanbul'u alma kararını şöyle açıkladı: "Ey yaşlı fedakârlar ve yiğit gençler! İstanbul Bizans'ın elinde kaldığı sürece Bizans'ın oyunları bitmeyecek, devletimiz güven içinde olmayacaktır. Bunun için İstanbul kesinlikle topraklarımıza katılmalıdır. İnançlı askerlerimiz, güçlü silahlarımız, bol miktarda paramız; zengin hazinemiz vardır. Mutlaka İstanbul'u alacağız. Hiçbir engel bizi yolumuzdan alıkoyamaz. Ben bu kutlu seferde ordumun başında ve sizlerle birlikte olacağım".

Devrinin ünlü alimlerinden olan Molla Gürani, Molla Hüsrev ve Akşemseddin gibi ilim adamlarından aldığı ilim ve feyz ışığı ile İstanbul'u alıp Osmanlı'ya başkent yapmaya karar veren 22 yaşındaki genç Fatih; Fetih için dev toplar döktürmüş, Bizans'a boğazdan gelecek yardımı kesmek için Rumeli Hisarını yaptırmış, gemilerini Dolmabahçe sirtlarından kızaklarla Haliç'e indirmiş surların altına tüneller açtırmıştır.

Devrinin ünlü alimlerinden olan Molla Gürani, Molla Hüsrev ve Akşemseddin gibi ilim adamlarından aldığı ilim ve feyz ışığı ile İstanbul'u alıp Osmanlı'ya başkent yapmaya karar veren 22 yaşındaki genç Fatih; Fetih için dev toplar döktürmüş, Bizans'a boğazdan gelecek yardımı kesmek için Rumeli Hisarını yaptırmış, gemilerini Dolmabahçe sirtlarından kızaklarla Haliç'e indirmiş surların altına tüneller açtırmıştır.

Kuşatma sırasındaki zorluklardan dolayı fetihten vazgeçelim diyenlere Genç Fatih: "Ya ben İstanbul'u alırım, ya İstanbul beni" diyerek bu uğurda başını koyduğunu haykırıyordu.

İstanbul ve boğazlar stratejik açıdan Asya ile Avrupa arasında çok önemli bir pozisyona sahipti. Bu nedenle jeostratejik yapısı çok önemliydi.

Fetih için gerekli hazırlıklar tamamlandı. 6 Nisan 1453 Cuma günü namaz kılındıktan sonra dualarla ve tekbir sesleriyle İstanbul karadan ve denizden kuşatıldı. İstanbul semaları; tekbir sesleriyle inliyordu. Bütün kumandanları, tuğlu vezirler, tolğalı askerler,

her bir nefer canla başla çalışıyordu. Aksakallı ve nur yüzlü Akşemseddin hazretleri gece-gündüz fethin müyesser olması için dua ediyor, topların gülleleri surlarda gedikler açıyor, tekbir ve Allah sedaları İstanbul semalarını çınlatıyordu. Surlardaki delik ve gedikler çoğalmaya, Bizans sallanmaya başlamıştı. Bu arada şehit olanlar, yaralanan gaziler ve surlara tırmanmaya çalışan kahraman askerler büyük bir imanla bıkmadan usanmadan kahramanca saldırıyorlardı. Mehter marşları, tekbirler kuşatma süresince askerin moralini ve fetih ümidini yükseltiyordu.

Allah yoluna cenk edelim.

Şan alalım şan!

Kur'an'da zafer vadediyor

Hazreti Yezdan!

Nihayet 53 günlük yoğun kara ve deniz saldırısından sonra 29 Mayıs 1453 sabahı tanyeri ağarırken Ezan-ı Muhammedî okundu. Namazdan sonra okunan Feth sûresi huşû içinde dinlendi ve dualar yapılarak yüce Allah'tan Fetih niyazında bulunulduktan sonra son hücum emri verildi. Osmanlı ordusu

Allah Allah sedaları, tekbir sesleri ve Mehter Marşları desteğinde son kez büyük saldırıya geçti. Bizans surları delik deşik oldu. Ulubatlı Hasan sancağı surlara dikti ve şehit oldu. Bizans düştü ve Fetih Türk hükümdarı genç Fatih'e nasip oldu.

Bu fetihle İstanbul, bir daha el değiştirmemek ve ebediyen Türk yurdu olarak kalmak üzere Osmanlıların eline geçmiş oldu.

Fatih, Hristiyanlara hiç ummadıkları imtiyazlar ve haklar verdi. Herkesin canı, malı ve ırzı emniyet altına alındı. Yayınladığı fermanlarla gayri müslim tebaayı koruması altına aldı. Türk'ün girdiği yerde İslâm adaletini nasıl tatbik ettiğini gösterebildi. Çünkü bu zafer hakkın ve adaletin zaferiydi.

"O ne güzel komutan" şerefine nail olan genç Fatih, tekbir sesleriyle İstanbul'a girdi. Doğruca Ayasofya'ya giderek şükran secdesine kapandı. Fetih müjdesi olarak da Ayasofya'yı camiye çevirtti.

Genç Fatih, hemen İstanbul'un imarı çalışmalarını başlattı. İstanbul'u ilim ve ticaret merkezi haline getirdi. İstanbul'un fethiyle bir çağ-kapatılmış vepveni bir çağ açılmıştı.

Salat ve selam olsun asırlar öncesinden fetih müjdesini veren o yüce Peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.s.)'e.

Selam olsun İstanbul'un fethi vasiyetini veren Türklüğün gururu, Osmanlı'nın kurucusu Osman Gaziye!

Selam olsun, şanlı Fatih ve kahraman ordusuna!

Selam olsun, Ulubatlı Hasan ve bütün şehitlerimize!

İstanbul'un fatihi, Fatih Sultan Mehmet Han ve onun askerlerinin ruhuna ve tüm şehitlerimize Fatihalar okumanızı diliyorum. Allah bizi hiçbir zaman bu güzel şehrimizden ayırmasın ve aziz şehitlerimizin ruhu şâd olsun. Milletimize kutlu olsun.

Ayın İcinden

FATİH'İN İSTANBUL'U

*Canlanır gözlerimde onun yarını dünü
Bin dört yüz elin üçte başlattığı düğünü
Camileri karadan nasıl yüzdürdüğünü
Haliç'in sularına inip süzülmesini*

*Fatih'in beyaz atı şahlanırken surlardan
Dalga dalga tekbirler boğazın sularından
Muhammed'in ordusu Allah dostu kullardan
Gelmişti akın akın Kabe'nin yollarından*

*Hayalimde canlanır camiler gibi duran
Dikilirler karşımda Fatih'le Koca Sinan
Doğrulmuş türbesinden işte Sultan Süleyman
Bizans'ın hisarları yanıyor duman duman*

*Sular mı yanıyordu yoksa gökte bulutlar
Kerpiçten duvar gibi yıkılıyorken surlar
Karadan yol alırken yelkensiz kadırgalar
Şehitlik rütbesinde Ulubatlı Hasanlar*

*Gece şavkı vurmuştu mehtabına boğazın
Ezanı Muhammed'le kükredi yedi dağın
Fatih'in arkasında o meçhul orduların
Günahlar, yanıyordu boğazında suların*

*Daha yaşı yirmi bir, bu şanlı padişahın
Bütün gözler Fatih'in üstündeydi cihanın
Minare boyu toplar bu gencecik dehanın
Göklere ağıyordu tekbiri yedi dağın*

*Muhteşem dedikleri orduları Bizans'ın
Kasırgada çöp gibi savrulup gidiyordu
Cihanda beş kıtayı titretirken bu ordu
Olamaz böyle bir şey bu bir rüya diyordu*

*Yeni bir gün doğmuştu İstanbul'un üstüne
Bir şeyler söylüyordu Akşemseddin Fatih'e
Göklere perde perde tekbirler yükselirken
Fatih'in orduları yedi koldan girenken*

*Şimdi yedi tepeden ezanlar okunuyor
Boğazın billur suyu kevser olmuş akıyor
Dünya bu şahesere gıpta ile bakıyor
Dost yüzleri güldürüp, düşmanları yakıyor*

*Nasip oldu bu fetih işte mübarek kula
Yürekten sevdalırım vurgunum İstanbul'a
Artık mutlu İstanbul camiler dolu dolu
Beş kıtanın incisi Fatih'in İstanbul'u*

Muharrem DEMİRBAŞ

İYİLİĞİ EMRETMEK-KÖTÜLÜĞÜ NEHYETMEK

Dr. Adem APAK

Uludağ Üniv. İlahiyat Fak.
İslam Tarihi Anabilim Dalı Öğr. Gör.

İnsanlar içinde sadece peygamberler (günah işlemekten) korunmuşlardır. Zira Cenâb-ı Hakk onları İsmet (günah işlememe) özelliği ile yaratmıştır. Bu nedenle peygamberler haricindeki bütün insanlar güzel fiillerde bulunmanın yanında günah işleme ve hata yapma özelliğine sahiptirler. Yüce dinimiz İslâm yasak olan fiilleri (günah) açıkça bildirmiş ve mü'minlere bu davranış ve alışkanlıklardan uzak durmalarını emretmiştir. Kişi bu emirlere uyduğu takdirde kendisini kurtaracak ve Allah'ın sevgili kulları arasına girecektir. Ancak müslümanın vazifesi sadece yasak fiillerden kaçınmakla bitmez. Onun bir diğer görevi de, Allah'ın haram kıldığı amelleri işleyen kardeşlerini bu davranış ve alışkanlıklardan vazgeçirmeye çalışmaktır: Biz buna "Emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münker" diyoruz ki Cenâb-ı Allah yüce kitabında müslümanlar için bunun bir vazife olduğunu şu ayetlerle bildirmektedir: "Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyilikle emreder, kötülükten nehyedersiniz"⁽¹⁾, İnanan erkekler ve inanan kadınlar birbirlerinin dostudurlar, iyilikle emrederler, kötülükten sakındırırlar.⁽²⁾ Hz. Peygamber de bu hususu şu sözünü ifade eder: "Sizden bir kimse çirkin bir iş görürse onu eliyle değiştirsin (düzeltsin); eğer buna gücü yetmezse diliyle değiştirsin; buna da gücü yetmezse kalben nefret etsin. Bu ise imanın en zayıf derecesidir"⁽³⁾ Her insan

dünyada bir gaye uğruna yaşar. Müslümanın gayesi de cemiyeti İslâm ahlâkı çerçevesinde yaşatmaya çalışmak, toplumun her türlü meselesiyle ilgilenmek, bu konuda kendisini sorumlu ve vazifeli görmektir. Böyle olunca mü'min sadece kendisini kurtarmakla iktifa edemez, cemiyetin de kurtulması huzur ve sükuna kavuşması için gayret sarfeder; doğru yapılanları destekler, yanlışlıkları ise usulü dairesince ıslaha çalışır. Zira toplumu tehdit eden felaketler eninde sonunda kendisini bu felaketten uzak tuttuğunu sananlara da bir şekilde dokunacaktır. Gemi battığı zaman sadece geminin altını oyanlar değil, bu iş ile ilgisi olmayanlar, yahut yapılanlara seyirci kalanlar da helak olmakla karşı karşıya kalacaktır. Hz. Peygamber bu hususu şu şekilde dile getirir:

Beni İsrail arasında bozgunculuk şöyle başladı. Onlardan biri günah işleyen bir adama rastladığı zaman: "Be adam Allah'tan kork, yapmakta olduğun işi bırak; zira o iş sana helal değildir" der. Ertesi gün yine o adama aynı halde rastlar. Bununla beraber; o adamla yiyip içmekten ve onunla düşüp kalkmaktan çekinmezdi. Sonra, İsrailoğulları içinde kafir olanlar, isyanları ve hududu aşmaları yüzünden, Davud ve Meryemoğlu İsa diliyle lanetlendiler. Onlar yaptıkları günahlardan birbirini men etmeye uğraşmazlardı."⁽⁶⁾ ayetini okudu.

Arkasından şöyle dedi: "Ya marufu emir ve münkerden nehyeder, zalimi zulmetmekten men eder, onu hakka çevirir, hak üzerinde durursunuz; yahut Allah kalplerinizi birbirine benzetir de sonra sizi de Beni İsrail'i lanetlediği gibi lanetler."⁽⁵⁾

İnsanlara iyiyi tavsiye ve onları kötülüklerden alıkoyma noktasında örneğimiz Hz. Peygamber'dir. Onun kötülüklerden sakındırmadaki ilk prensibi, hata yapan kişinin yüzüne vurmadan onun yanlışını düzeltme yoluna gitmesidir. Allah Rasûlü bir kişide gördüğü davranışı düzeltirken, o insanın şah-

siyetini incitmemeye özen gösterir, hatasını yüzüne vurmak ve onu teşhir ederek mahcup etmekten sakınırdı.⁽⁶⁾ Böyle durumda ya umumi bir tarzda konuşarak, "Bazıları neden böyle yapıyor?" diye uyarır veya hoşnutsuzluğunu gösteren bir tavır sergilerdi.⁽⁷⁾

Allah Rasûlü'nün bu konudaki ikinci prensibi ise, muhatabını tatlı dille ve yumuşak sözle uyarmasıdır. Hz. Peygamber muhataplarına daima tatlı dil ile muamele etmiştir.⁽⁸⁾ Zira emredici nitelikte ve küçük düşürücü bir şekilde yapılan hatırlatmanın müsbet bir tesir icra etmesi bir yana, ters yönde bir faaliyete meydan vermesi mümkündür. Nitekim Cenâb-ı Allah'ın, peygamberleri olan Hz. Musa ile Hz. Harun'u dine davet için Firavun'a gönderdiğinde onlara: **"O'na yumuşak sözle söyleyiniz. Belki hatırlar veya korkar."**⁽⁹⁾ demesi muhataba karşı nasıl davranılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Yaşadığımız toplumda tasvip etmemiz mümkün olmayan birçok davranışa şahit olduğumuz bir gerçektir. Bizlere düşen evvela bu davranışlardan kendimizi korumak, daha sonra da yanlış davranış ve alışkanlık içinde olan insanları bu hallerinden vazgeçirmeye çalışmaktır. Bu konuda da örnek modelimiz ve rehberimiz tabii ki yine Hz. Peygamber'dir. Şayet bizler Allah Rasûlü'nün bu konudaki metod ve prensiplerine uygun olarak kötülükler ve kötülüklerle mücadele etme yolunda gayret gösterirsek, onun başardığı gibi ideal bir toplum meydana getirme gayretlerimizde başarılı olabiliriz.

1- Al-i İmran, 104, 110.

2- Tevbe 71.

3- Buhari, Tevhid; 37; Müslim, İman, 78; Ebû Dâvud, Salat, 242; Melahim, 17; Tirmizi, Fiten, 11 İbn Mâce, İkame, 155, Fiten, 20; Nesâî, İman, 17; Ahmed b. Hanbel, III, 10, 20, 39, 653, 654.

4- Mâide, 77.

5- Ebû Dâvud, Melahim, 17.

6- Algül, Hüseyin, İslam Tarihi, I-IV, İstanbul, 1986, II, 107.

7- Ebû Dâvud, Edeb, 6.

8- Ahmed b. Hanbel, V, 256.

9- Tâhâ, 44.

Doç. Dr. Fikret KARAMAN
Elazığ Müftüsü

TEVEKKÜL, KADER ve TRAFİK KAZALARI

Çağımızda fert ve toplum hayatını tehdit eden tehlikelerden biri de trafik kazalarıdır. Zira gün geçmez ki, televizyon ekranlarında ve gazete sahifelerinde yüreğimizi ağzımıza getiren ve gözlerimizi yaşa boğan bir ya da birkaç olayla karşılaşmış olmalıyım. Evinden işine ya da yola çıkan bir yakınımızın dışarıda geçirdiği süre veya biraz gecikmesi bile bizim için bir korku ve ızdırap nedeni olmaya başladı. Bu takvim yılı başında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde trafik mevzuatı hakkındaki çalışmalar ve araştırmalar esnasında yapılan açıklamalardan da anlaşıldığına göre ülkemizde son otuz yılda yüz yirmi bin kişi trafik kazalarında hayatını kaybetmiştir. Bu rakam ülkemizde orta ölçekli bir veya iki ilimizin nüfusu demektir. Kaldı ki bu sadece kaza mahallinde ölenlerin sayısıdır. Aynı kazalardan sakat kalan, iş gücünü kaybeden, adeta ömür boyunca ölüm yatağına esir bırakılan insanlar ile yok olan diğer maddî ve ekonomik değerler de dikkate alındığında olayın ciddiyeti daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. Ne var ki trafik kazalarının merkezinde de yine insan unsurunu bulunmaktadır. Bu nedenle olaya katkıda bulunmak ümidiyle "tevekkül, kader ve tra-

fik kazaları" üzerine bir değerlendirmede bulunmayı uygun gördük.

Günlük hayatımızı kuşatan ve teknoloji ürünü olan vasıtalar kara, deniz hatta havada yoğun bir trafik oluşturmaktadır. Bu tabii hareketliliğin sonucu olarak karşılıklı hak, hukuk, sorumluluk ve önemli görev anlayışları karşımıza çıkmaktadır. İnsanın insana ve topluma hizmet amacıyla ortaya koyduğu bu yeniliklere karşı duyarsız ve tedbirsiz kalması düşünülemez. Ayrıca günlük hayatımız ve tabii ihtiyaçlarımızla içiçe olan bu yenilikleri yüce dinimizin, diğer bir ifade ile "Sünnetullah"ın dışında tutmak da mümkün değildir. Çünkü bu kainat Yüce Allah tarafından belirli bir düzen içinde yaratılmıştır. Nitekim şu ayet-i kerime de bu hususu te'yd etmektedir. **"Her şeyi belli bir ölçü ve düzen içinde yarattık"** (Kamer, 49). Her şey belli bir ölçü ve düzen içinde yaratıldığına göre trafik kaidelerinin de bu ilâhî düzen içinde insanlara zarar vermeyecek şekilde bir işleyişi olmalıdır. İşte o zaman makine ve ona dayalı olan bütün nakil vasıtaları insanlar için gerçek bir nimet ve lütuf olur. O halde çağımızın vazgeçilmez bu nimet ve lütfu tesadüfe ve sorumsuzluğa bırakılmamalıdır. Yüce Al-

lah'ın bu olayları kapsayan tevekkül, kader, kaza, tedbir, sorumluluk ve sabır gibi evrensel hükümleri ihmal etmemek gerekir. Bu tedbirlere ek olarak beşer planında da kanun, tüzük, yönetmelik ve genelge gibi açıklayıcı, yol gösterici metinler, caydırıcı önlemler ve müeyyideler hazırlanmalıdır. Aksi halde trafik kazalarının yer yer bulaşıcı hastalık, deprem, terör ve savaş gibi insan hayatını her an tehdit eden olayları unutturacak kadar yaygın hale gelmeleri mümkündür. Bu yüzden insanın kusur ve ihmallerinden kaynaklanan bu tür kazaları, kader inancına sığınarak geçiştirmesi doğru değildir. Bu gerçek tevekkül anlayışına da uygun düşmemektedir. Bu nedenle tevekkül ve kader kavramlarını birkaç cümle ile açıklamakta ve trafik kazalarıyla olan ilişkileri üzerinde durmakta yarar vardır.

Tevekkül sözlükte; bir işin tamamını başkasına ısmarlamak, birini vekil kılmak, bir işte aciz olduğunu gösterip onu yapmayı başkasına verip beklemek, Allah'ın kuvvet ve kudretinde olana mutlak surette güvenmek ve ümid bağlamaktır. İstilahta ise; Yüce Allah'ın her şeyden münezze, kuvvet ve kudret sahibi olduğuna inanarak, yapacağı iş ile ilgili olan adetten bütün maddî ve manevî çalışma, tedbir ve sebepleri yerine getirdikten sonra istenen sonucun elde edilmesi için

Allah'a güvenilmesidir. Buna göre; sıcağın ve soğuktan korunmak isteyen giyinmesi, açlık ve susuzluğunu gidermek isteyen yemesi ve içmesi, çocuk edinmek isteyen evlenmesi, ürün almak isteyen tohum atıp tarlayı sürmesi, ağaç ve meyve isteyen fidan dikmesi ve kazanç sağlamak isteyen sanat ve ticareti tercih etmesi lazımdır. Aynı tevekkül anlayışıyla trafik kurallarını değerlendirmek gerekirse; sorumluluk payımıza düşen çok önemli işler vardır. Buna göre sürücülerin trafik kaideleri hakkında, teorik ve pratik yönden tam bir bilgi, kültür ve uygulama melekesine kavuşmaları, sahip oldukları vasıtanın fennî ve teknik olarak emniyetini temin etmeleri, yol boylarındaki trafik işaretlerine uymaları, yaya ve sürücülerin haklarına riayet etmeleri, yol, kavşak, viraj, ışık gibi hususları dikkate almaları; sabır, inanç, azim ve aklî muhakeme gibi iradeyi denetleyen hususlara da riayet etmeleri gerekmektedir.

Son devrin İslâm bilginlerinden merhum Ahmet Hamdi Akseki'nin şu tevekkül tarifini de günümüzdeki trafik kültürü açısından yararlı olur ümidiyle buraya yorumlu olarak almakta yarar görüyorum: "Maksada erişmek için lazım gelen maddî ve manevî sebeplerin hepsine yapıştıktan ve başka hiçbir şey kalmadıktan sonra Allah'a itimat etmek ve ondan ötesini Allah'a bırakmak" demektir.

İhmal ve tedbirsizlikten kaynaklanan her trafik kazasını kader anlayışıyla yorumlamak ve onunla teselli bulmak da doğru ve gerçek çözüm değildir. Nitekim kader sözlükte; "ölçme, tahmin, ölçerek ve takdir ederek tayin etmek" gibi anlamlara gelmektedir. Dini literatürde ise kader; "Allah'ın ezelden ebede kadar olacak şeyleri zaman ve yerini, özellik ve niteliklerini, nasıl ve ne zamanda olacaklarsa onların tamamını ezelden bilip, o şekilde sınırlaması ve takdir etmesine denir. Bu durumda kader bizi her hangi bir eylemi işlemeye zorlamadığı gibi olaylar karşısındaki sorumluluğumuzu da yok etmemektedir. O halde kader, Allah'ın ilim sıfatını ilgilendir-

mektedir. O'nun ilmi doğrultusunda kainatı ve ondaki her çeşit yarattığı belli bir düzen ve ölçüye göre idare eden ilâhî bir kanundur. "Olacağına çare yoktur" düşüncesinden hareketle kader değişmez tarzındaki teslimiyetçi yaklaşım İslam'a aykırıdır. Bu yanlış anlayış sorumluluktan ve yapılan hataların acı neticeleri ile yüzleşmekten kaçmaktır.

Artık günümüzde önemli bir problem haline gelen trafik kazalarına karşı mevcut bütün değerlerimizle çözüm aramak zorundayız. Bir hadiste genel olarak gelip geçenler zarar görmesin diye yol üzerindeki bir engelin kaldırılmasının sadaka olarak kabul edildiği hatırlanmaktadır. Buradan hareketle trafik seyri için son derece önemli olan alt yapı çalışmalarının yapılması, yolların onarılmış olarak trafiğe açık tutulması, işaretlerin tam ve yerine konulmuş olması dinimiz açısından hayırla müjdelenen bir davranış olarak belirlenmiştir. Diğer yandan Kur'an'da: **"Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayınız."** (Bakara,195) buyrulmuştur. Görülüyor ki trafik konuları başta olmak üzere, sosyal hayatımızı ve mutluluğumuzu ilgilendiren bütün alanlarda dikkat, tedbir, çalışma, gayret, yardımlaşma ve sorumluluk öngörülmektedir. Sağlıklı, istikrarlı, bilim, hukuk ve adalet anlayışına dayalı bir ortamın sağlanması için fert ve toplum hayatını etkileyen, her türlü sarhoş edici içki ve uyuşturucu maddelerden de uzak durulması önerilmektedir. Çünkü bu tehlikeli maddelerin zararları sadece toplumun içine düşmanlık ve kin sokmakla sınırlı değildir.

Bazen de insanda akıl ve irade fonksiyonunu zayıflatarak nice kaza, bela, musibet ve tehlikeli kazalara sürüklemektedir.

Üzülerek belirtelim ki, içki ve uyuşturucuların trafik kazalarındaki payı da % 60 civarındadır. Doğrusu bu rakamın telafuzu ve yazılması bile bütün sorumluları düşündürmelidir. Çünkü açılan yaralar, kaybolan canlar, sönen ocaklar, yanıp buharlaşan ekonomi bir daha geri dönmüyor. Artık pişmanlıklar, son üzüntüler ve kan akan göz yaşları da yeterli olmamaktadır. Bu nedenle trafik kazaları; kendimizden uzak bireysel ve sübjektif bir anlayışla değerlendirilmemelidir. Zira toplum olarak bu felaketi önleyecek ya da asgari düzeye çe-

kecek maddî ve manevî alanda zenginliklerimiz vardır.

Buna göre; tevekkül ve kader anlayışı, karşılaşılan problemlere çözüm getirecek şekilde doğru yorumlanmalıdır. Karşılıklı hak ve hukuk prensibine saygı gösterilerek aklıselim çizgisinden çıkılmamalıdır. Yorgun, kızgın, acemi ve içkili olarak vasıta kullanılmamalıdır. Dikkat, tedbir, sabır ve sorumluluk gibi ilkeler en tabii davranışlarımızın başında yer almalı hatta yaygınlaştırılmalıdır. Böylece toplumda "trafik, bilgi ve kültür"ün yerleşmesi için herkes ailede, işyerinde, okulda, camide, medyada ve çevresinde üzerine düşen görevi yerine getirmelidir. İnsan hayatının söndürülmesi veya kazandırılmasıyla çok yakından ilgili olduğu bilinen trafik kazalarında daha dikkatli olunması ümidiyle; okuyucularımızın dikkatini şu ayet mealine çekerek konuyu tamamlamak istiyorum.

"...Kim, bir cana veya yer yüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur" (Maide, 32).

Osmanlı Devletinde Surre-i Hümayun ve Surre Alayları

Yaşar ÇOLAK
Başkanlık Müfettişi

Prof. Dr. Münir Atalar, Osmanlı Devletinde Surre-i Hümayun ve Surre Alayları, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İlmî Seri, 58, Ankara, 1999.

Bu sayımızda sizlere Başkanlık yayınları arasından çıkmış önemli bir kitabı tanıtmaya çalışacağız. "Osmanlı Devletinde Surre-i Hümayun ve Surre Alayları" adlı bu kitap, medar-ı iftiharımız Osmanlı'nın İslam'ın doğup geliştiği Hicaz bölgesindeki kutsal mekanlara duyduğu derin saygının somut neticelerini gözler önüne sermekte, böylelikle asırlarca tarih sahnesinde kalmayı başarmış devlet-i aliye'nin gerçek kimliğinin bir kesitine ışık tutmaktadır. Bu kitap aynı zamanda bir örnekten hareketle, Osmanlı'nın inanç ve ideallerini her türlü düşüncenin üstünde tuttuğu ve bunun için neleri yapabileceğini de açık bir şekilde gözler önüne sermektedir. Yazar çalışmasında, Osmanlı döneminde, devletin en seçkin vilayetlerinden biri sayılan ve vergi muafiyeti tanınan hicaz bölgesinde yaşayanlara, yapılan yardım ve hizmetler, hac organizasyonu ile Türk- Arap ilişkileri konusunu işlemektedir.

Bir giriş ve üç bölümden oluşan kitapta, ilk olarak surre hakkında genel bilgiler verilmektedir. Verilen bilgilere göre surre, Mekke ve Medine'ye başka memleketlerden her yıl gönderilen para ve hediyelere verilen isimdir. Haremeyn'e ilk kez surre gönderilmesine, Abbasi Halifelerinden el-Muktedir Billah (908-932) zamanında başlanmış, Fatimiler ve Kölemenler döneminde de bu adete uyulmuştur. Osmanlılarda ise Haremeyn'e ilk kez surre gönderen padişah, Yıldırım Bayezit'tir. En çok surre gönderen padişah ise Kanuni Sultan Süleyman'dır. Bu uygulama 1917 yılına kadar sürmüştür. Devletin malî açıdan en zor duruma düştüğü durumlarda bile bu uygulamadan vazgeçilmemiştir. Çalışmada Yıldırım Beyazit'ten beşinci Mehmet'e kadar dönemler halinde gönderilen surrelerle ilgili bilgiler verildikten sonra, Surre-i Hümayun törenleri, gönderilen hediyeler ve yol güzergâhları ve surre alaylarının dönüşünde tertip edilen törenler hakkında da malumat verilmektedir. Son bö-

lümde ise, surre görevlileri ve surre ile ilgili terimler hakkında açıklayıcı bilgiler sunulmaktadır. Yazara göre, Mekke ve Medine'ye surre göndermenin en başta gelen amaçlarından biri, kutsal beldelere olan saygıyı kanıtlamaktır. Bir diğer gayesi de, Osmanlı devletindeki saltanat değişikliklerinin Haremeyn sakinlerine duyurulmasıdır. Surre gönderilmesinin sosyal, ekonomik ve siyasi yönlerinin de bu-

lunduğu bu çalışmada belirtilmektedir. Yazar, Osmanlı'nın, bazı Batılı araştırmacıların ve onların etkisi altında kalan birtakım Arap yazarların ileri sürdüğünün aksine, Arap ülkelerini sömürme ve koloni haline getirme gibi, herhangi bir emperyalist düşünceye asla sahip olmadıklarını, böyle bir teşebbüse de girişilmediğini, Osmanlı devletinin yönetimi altında bulunan değişik din, mezhep ve ırklara mensup insanları sömürmek değil, aksine onlara hizmet götürmeyi amaçladığını, Osmanlı devletinin hakimiyeti altında yaşayan başta Araplar olmak üzere, değişik milletlere mensup insanların öz dillerini ve millet olarak ayrı benliklerini koruyabilmelerinin bunun en somut delilini teşkil ettiğini ikna edici bir şekilde ortaya koymuştur. Çalışmanın ortaya çıkardığı en önemli hususlardan birisi de, Osmanlı padişahlarından hacca giden, hiç kimsenin olmadığıdır. Yazara göre buna sebep; padişahların aylarca zamanı gerektiren hac yolculuğu için vakit ayıramamaları veya devletin başından ayrılmalarının devletin güvenliği açısından sakıncalı olacağı düşüncesidir. Şeyhulislamdan bu görevden alıkoyan bir fetvanın verilmiş olabileceğidir. Asırlar boyunca çok sayıda farklı ırk ve dine mensup milletlerin din, dil ve kültürlerini muhafaza ederek birlikte yaşama başarısını gösterdiği Osmanlı'dan, bu tarz çoğulcu yaşam felsefesinin daha yoğun bir şekilde ön plana çıktığı günümüzde öğreneceğimiz çok şeyler bulunmaktadır. Bu açıdan da kitabın önemi büyüktür. Yazarı tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyoruz.

Allah'ın En Seçkin Yaratığı İnsandır

Lütfi ŞENTÜRK

Değerli müminler,

Bugünkü sohbetimizde Allah'ın en üstün yaratığı olan insandan sözeceğiz. Kainatı ve kainatta olan her şeyi yaratan Allah Teâlâ'dır. Çünkü O'ndan başka yaratıcı yoktur. Allah Teala'nın yaratıkları içerisinde en üstün olanı insandır. Kur'an-ı Kerim'de insanla ilgili olarak şöyle buyuruluyor

"Andolsun ki, biz insanı en güzel biçimde yarattık."⁽¹⁾

"Biz gerçekten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları çeşitli nakil araçları ile karada ve denizde taşıdık, kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; yine onları yaratıklarımızın bir çoğundan cidden üstün kıldık."⁽²⁾

Birinci ayet-i kerime; insanın gerek fizik ve gerekse ruh yönünden en güzel bir biçimde yaratıldığını ifade etmektedir. İkinci ayet-i kerimede ise Allah Teâlâ'nın insanoğluna lutfettiği özelliklerden bir kısmı bildirilmekte ve diğer yaratıklar arasında özel yerine işaret edilmektedir.

İnsanın, diğer yaratıkların bir çoğundan üstün olması sebebiyledir ki Allah Teâlâ onu yeryüzünde O'nun iradesini temsil etme görevi ile görevlendirmiştir.⁽³⁾ Yine bu sebebledir ki Allah Teâlâ evrende olan her şeyi onun için ona hizmet için yaratmış ve emrine vermiştir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

"Görmediniz mi ki, Allah, göklerde ve yerde ne varsa hepsini sizin hizmetinize vermiş, gizli ve açık olarak nimetlerini üzerinize yaymıştır. Bununla beraber insanlar içinde kimi de var ki ne bir ilme, ne bir yol göstericiye, ne aydınlatıcı bir kitaba dayanmaksızın Allah hakkında mücadele ediyor."⁽⁴⁾

Allah Teâlâ, yaratıklarının bir çoğundan üstün kıldığı, başta akıl olmak üzere sayılamayacak nimetler verdiği insanın, O'nun katında büyük bir değeri vardır. İnsandan başka var olan her şeyi ona hizmet için yarattığı gibi, insanı da kendisini tanımak ve yalnız ona ibadet etmek için varetmiştir.

"Ben cinleri ve insanları ancak beni tanıyıp

bana kulluk etsinler diye yarattım"⁽⁵⁾ ayet-i kerimesi bu gerçeği ifade etmektedir.

Allah Teâlâ insanoğlunu, yanılmaması, O'ndan başkasına kulluk etme gibi bir hataya düşmemesi ve yeryüzünde karışıklık çıkarmaması için, ilk insan Hz. Adem'den itibaren son peygamber Hz. Muhammed Mustafa (s.a.s)'ya gelinceye kadar kesin sayılabilecek kadar kendisinin bildiği pek çok peygamberi göndererek onu uyarmıştır. Bu peygamberlerin insanlara tebliğ ettikleriyle hedeflenen hususlar; dini korumak, nefsi korumak, akli korumak, nesli korumak ve malı korumak olarak özetlenmektedir. Şimdi bunları kısaca açıklamaya çalışalım.

1- Dini Korumak

Bir müslümanın, sahip olduğu değerlerin başında gelen dinini korumasından daha doğal hiçbir şey yoktur. Dini korumak demek, her şeyden önce dinin emir ve yasaklarını kişinin hayatına geçirmesi ve onları uygulaması demektir. Çünkü din ancak böyle korunur. Bir müslümanın sadece müslümanım demesi yeterli olmaz. Müslümanlığı kabul eden kimsenin dinî vecibelerini yerine getirmesi ve dininde yasaklanan hususlardan sakınması gerekir. İnsan ancak bu sayede dindar olduğunu anlar. Dini yükümlülüklerini yerine getirmeyen insanın din duygusu zamanla zayıflar ve Allah korusun bir gün tamamen körelir. İnsan için bundan daha büyük bir kayıp düşünülemez.

2- Nefsi Korumak

Mümin, nefsinin her çeşit tehlikelerden korunmakla yükümlüdür. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyruluyor: **"Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın."⁽⁶⁾ Ayet-i kerime'nin işaret buyurduğu tehlikelerin başında dikkatsizliğimiz yüzünden sağlığımızın bozulması gelir. Kur'an-ı Kerim, uğradığımız her türlü rahatsızlığa kendimizin sebep olduğumuzu bildirir. Buna göre sağlığımızı bozan hastalıkların sebebinin de kendi dikkatsizliğimiz ve ihmalkârlığımızda aramız gerekir.**

Dinimiz insan sağlığına büyük önem vermiş, sağlığı bozacak davranışlardan kaçınmamızı em-

retmiştir. O kadar ki, Ramazan ayında hastalara, oruçlarını yemelerine ve iyileştiklerinde onu kaza etmelerine izin vermiştir. Bunun gibi, gusül ve abdestte su kullanmanın sağlığa zarar vermesi halinde teyemmüm ile yetinilmesini tavsiye etmiştir. İnsan kendi sağlığı gibi, aile fertlerinin hatta toplumun sağlığından da sorumludur. Nitekim Peygamberimizin, herhangi bir yerde bulaşıcı bir hastalık çıktığı zaman orada bulunanların dışarı çıkmamasını, dışarda olanların da oraya girmemelerini tavsiye etmesi, toplumun sağlığını koruma bakımından ne kadar önemlidir.⁽⁶⁾

Bir hadisi şerifte Peygamberimiz: "Kuvvetli (sağlıklı) olan mümin, (sağlık kurallarına uymadığı için) zayıf ve güçsüz düşen müminden Allah katında daha hayırlı ve daha sevimlidir."⁽⁷⁾ buyurmuş ve sağlıklı olmanın önemini duyurmuştur. Sağlık nimeti, Allah'ın verdiği nimetlerin başında gelir. Sağlığı bozuk olan kimse, ne Allah'a karşı, ne ailesine karşı ve ne de topluma karşı görevlerini yerine getiremez. Bunun için Peygamberimiz sağlık nimetinin önemine işaret ederek şöyle buyuruyor:

"İki nimet vardır ki, insanların çoğu onların kıymetini bilmez, aldanır. Onlar, sağlık ve boş vakit nimetidir."⁽⁸⁾ Gerçekten bunlar, insanların çoğunun derin bir gafletle sürüp gideceğini sandığı, fakat günün birinde uçup gittiğini görerek alandığını anlayacağı iki büyük nimettir.

Bir defasında Peygamberimiz minbere çıktı sonra ağladı ve şöyle buyurdu: "Allah'tan af ve afiyet dileyin. Çünkü imandan sonra hiçbir kişiye sağlıklı olmaktan daha hayırlı bir nimet verilmemiştir."⁽⁹⁾ Evet, mümin, önce nefisini hastalıklardan koruyacak, sonra da Allah'ın dilediği zamana kadar yaşamasını sağlayacaktır. Buna hayat hakkı diyoruz. Yaşama hakkı Allah'ın verdiği bir haktır. Bu hakkı koruma görevi de müminin görevidir. Mümin, yaşama hakkını o derece koruyacaktır ki, bu uğurda ölmesi halinde şehadet mertebesine yükselir. Nitekim, Peygamberimiz; "Kim ki hayatı uğruna öldürülürse şehittir"⁽¹⁰⁾ buyurmuştur.

Yaşama hakkı dokunulmaz haklardandır. Başkasını haksız yere öldürmek nasıl en büyük günahlardan ise, kişinin kendi hayatına son vermesi yani intihar etmesi de aynı şekilde en büyük günahlardandır. Nitekim Peygamberimiz: "Kim ki keskin bir aletle kendini öldürürse bu kimse cehennem ateşinde o aletle azap olunur"⁽¹¹⁾ buyurmuştur. Hatta müçtehit imamlardan Ebû Yusuf,

kasden kendisini öldüren kimsenin cenaze namazının kılınmayacağını söylemiştir.⁽¹²⁾

Peygamberimizin bu konuda bir başka hadisi şerifi de şöyledir: "Her kim bir dağdan (yüksek bir yerden) kendisini aşağıya atıp öldürürse, cehennem ateşinde sonsuz ve devamlı olarak kendisini yüksekte bırakan (bir halde azap olunur). Bir kimse de zehir içerek canına kıyarsa, zehiri elinde içerek bir halde sonsuz ve devamlı bir surette cehennem ateşinde (azap olunur). Her kim de kendisini bir demir parçası ile öldürürse o da bıçağı elinde karnına vurarak sonsuz ve devamlı bir şekilde cehennemde azap olunacaktır."⁽¹³⁾

Bunun için mümin karşılaştığı olaylara, sıkıntı ve üzüntülere sabredercek, bunları aşmak ve düştüğü bunalımdan kurtulmak için Allah'tan yardım ve genişlik dileyecek; kurtuluşu, korumakla görevli olduğu canına kıymada aramayacaktır. Görülüyor ki, mümin için intihar, düştüğü bunalımdan bir kurtuluş değil, aksine Allah'ın emrine karşı gelmekle kendisini azaba atmaktadır.

3- Akıl Korumak

Akıl, insanı diğer yaratıklardan ayıran bir özelliktir. Allah Teâlâ'nın insana verdiği bu özellik sayesinde insan, diğer canlılara hükmetmekte, pek çok icat ve keşiflerde bulunmaktadır. Bugünkü teknoloji aklın ürünüdür. Kainatı ve kainattaki yaratılış inceliklerine bakarak, onu yaratana ulaşma akıl ile mümkün olmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor: "**Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün birbiri peşinden gelmesinde, insanlara fayda veren şeylerle yüklü olarak denizde yüzip giden gemilerde, Allah'ın gökten indirip de ölü haldeki toprağı canlandırdığı suda, yeryüzünde her türlü canlıyı yaymasında, rüzgarları ve yer ile gök arasında emre hazır bekleyen bulutları yönlendirmesinde akıllı olan (düşünebilen) bir toplum için (Allah'ın varlığını ve birliğini ispatlayan) pek çok deliller vardır.**"⁽¹⁴⁾ Bu ve benzeri ayet-i kerimelerde, Allah Teâlâ'nın insanoğluna verdiğini bildirdiği nimetleri anlayacak ve bu nimetleri verene teşekkür edilmesinin gerektiği yargısına varacak olan akıldır.

İmam Gazali, "İhya'u Ulûmi'd-Din" adlı meşhur eserinde Hz. Aişe'den şu rivayeti naklediyor. Hz. Aişe Peygamberimize;

- Ey Allah'ın Resulü, insanlar dünyada ne ile birbirine üstün olurlar? diye sordu. Peygamberimiz:

- Akıl ile, buyurdu. Hz. Aişe:
- Ahirette ne ile birbirine üstün olurlar? diye sordu. Peygamberimiz:
- Yine akıl ile, buyurdu. Bunun üzerine Hz. Aişe:

- Amelleriyle mükafatlandırılmayacaklar mı? diye sordu. Peygamberimiz:

- Aişe! İnsanlar akıllarından fazla bir şey yapabilirler mi? Allah Teâlâ'nın onlara verdiği akıl oranında amel ederler. Sonra amellerine göre de mükafatlandırılırlar, buyurdu.⁽¹⁵⁾

Evet değerli müminler, Allah Teâlâ akıldan daha değerli bir şey yaratmamıştır. Çünkü inanma hususunda dayanak akıldır. Ancak akılı olanlar, Allah'ı tanımakla ve O'nun emir ve yasakları ile yükümlüdürler. Akılnı yitirenlerden ilâhi yükümlülük kalkar. Bunun içindir ki İslâm, insana akılnı koruma görevi vermiş ve akla zarar verecek davranışlardan sakınmasını öğütlemiştir. Akla en çok zarar veren ise uyuşturucu ve içki kullanmaktır. İçki insanın akılnı başından alır, insan sarhoş olunca akli dengesi bozulur ve ne söylediğinin farkında olmaz.

Can ve mal kaybına sebep olan ve pek çok kimsenin sakat kalması sonucunu doğuran trafik kazalarının büyük kısmı alkollü araç kullanmaktan meydana gelir. Uyuşturucu da içki gibidir. Hatta içkiden de daha zararlıdır. Uyuşturucu bağımlısı akılnı da sağlığını da kaybeder. Uyuşturucu bir zehirdir. Onu bir defa kullanan kimse artık ondan kendisini kurtaramaz ve ölüme mahkum olur. Televizyon ekranlarına yansıyan uyuşturucu bağımlılarının acıklı halleri dayanılır gibi değildir. Bunun için dinimiz uyuşturucu kullanmayı da, içki içmeyi de haram kılmıştır.

4- Nesli Korumak

Nesli korumak ve devam ettirmek nikah ile evlenmek ve aile yuvası kurmakla mümkündür. Evlenme olmazsa soyun devamı nasıl sağlanacak? Evlenmemek demek soya bir yerde dur demektir. Bu ise doğru değildir. Peygamberimiz şöyle buyuruyor: "Dört şey vardır ki bunlar, bütün peygamberlerin sünnetidir. Haya (utanmak), güzel koku sürünme, misvak kullanma ve evlenme."⁽¹⁶⁾ Bu hadisi şerife göre, Peygamberimiz de dahil olmak üzere bütün peygamberler evlenmişler ve örnek aileler kurmuşlardır. Peygamberimiz sadece evlenmemiş, bizim de evlenmemizi tavsiye etmiştir. Şöyle buyurmuştur: "Gençler, içinizden evlenmeye gücü yeten evlensin. Zira evlenmek, gözleri ha-

ramdan daha çok korur, zinadan daha çok muhafaza eder."⁽¹⁷⁾ "Evleniniz, çoğalınız, çünkü ben sizin çokluğunuzla diğer ümmetlere karşı kıvanç duyacağım."⁽¹⁸⁾

Peygamberimiz bu tavsiyeyi yaparken bir kimsenin kalkıp evlenmemede fazilet araması doğru olur mu? Hatta Hz. Aişe'yi ziyaret eden bazı kimseler Peygamberimizin ibadet ve adetleri hakkında bilgi aldıktan sonra, içlerinden biri, geceleri hiç uyumadan namaz kılacağını, bir diğeri de ara vermeden yıl boyu oruç tutacağını, üçüncüsü de evlenmeyeceğini ifade ettiler. Tam bu sırada gelen Peygamberimiz: "Siz şöyle şöyle söyleyen kimselersiniz değil mi? Fakat şunu iyi biliniz ki, ben sizin Allah'tan en çok korkanınız ve günahlardan korunmanız. Bununla beraber ben (Ramazan ayı dışında) bazan oruç tutarım, bazı günlerde tutmam, gece kalkar namaz kılarım ve uyurumda. Kadınlarla da evlenir yuva kurarım. (İşte benim sünnetim, adetim budur.) Her kim bu sünnetime uymaz da ondan yüz çevirirse benden değildir"⁽¹⁹⁾ buyurdu.

Evlenmekle insan çoluk çocuk sahibi olur. Onları büyütmek, yetiştirmek ve toplumun hizmetine sunmak insan için maddî olduğu kadar da manevî bir kazançtır. Nitekim Peygamberimiz: "Kim ki üç tane kız çocuğu yetiştirir, güzel terbiye eder ve onlara iyilikte bulunursa onun için cennet vardır"⁽²⁰⁾ buyurmuştur. Ne güzel kazanç, hem soyun devamına katkıda bulunmuş, hem de cenneti hak etmiş olur.

Hz. Aişe anlatıyor: Yanında iki kız çocuğu olan bir kadın evime geldi ve benden yiyecek bir şey istedi. (Ne yazık ki) bende tek bir hurmadan başka bir şey yoktu. Kadına verdiğim bu hurmayı, kadın, iki kız çocuğuna bölüştürdü ve kendi ağzına bir şey koymadı. Sonra da kalktı gitti. Peygamberimiz gelince bunu kendisine anlattım. Peygamberimiz: "Kimin kız çocukları olur ve onları geçindirmekte sabır ve tahammül gösterirse, onlar onun için cehenneme siper olurlar" buyurdu.⁽²¹⁾

Bu rivayetler gösteriyor ki, anne ve baba doğurdukları çocuklarını büyütürken ve yetiştirirken katlanacakları zahmet ve sıkıntılar karşılıksız kalmayacak, yüce Yaratıcı bunun karşılığında onları cennetine koymak suretiyle mukâfatlandıracaktır.

5- Malı Korumak

Bütün peygamberlerin insanlara tebliğ ettikleri ile hedefledikleri hususların beşincisi de malı korumaktır. Mal da can gibi dokunulmazdır. Bir kimsenin canına kıymak nasıl haram ise haksız yere malını elinden almak da aynı şekilde haramdır.

Peygamberimiz veda hutbesinde şöyle buyurmuştur: "Ey insanlar, bu günleriniz nasıl mukaddes bir gün ise, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehriniz (Mekke) nasıl mübarek bir şehir ise; canlarınız, mallarınız ve ırzlarınız da öyle mukaddestir, her türlü saldırıdan korunmuştur."⁽²²⁾

İnsan için canı korumak nasıl bir görev ise, malı korumak da aynı şekilde görevdir. Malını koruma uğrunda haksız yere öldürülen kimsenin şehit olacağını Peygamberimiz bildirmiştir.⁽²³⁾

Ebû Hureyre (r.a.) anlatıyor: Peygamberimize bir adam geldi ve:

"- Ey Allah'ın Resûlü, bir kimse gelip malımı almak isterse ne buyurursun ? diye sordu Peygamberimiz: "Ona malını verme, buyurdu. Adam:

- Benimle kavga ederse? dedi. Peygamberimiz:
- Sen de onunla kavga et, buyurdu. Adam:
- Ya beni öldürürse? dedi. Peygamberimiz:
- Şehit olursun, buyurdu. Adam:
- Ya ben onu öldürürsem? dedi. Peygamberimiz:

malı:

- O Cehenneme gider" buyurdu.⁽²⁴⁾

Malı korumak sadece bu değildir. İnsan dünyada yaptığı her şeyin hesabını verirken malını nereden kazanıp nereye harcadığından da sorgulanacaktır. Bunun için müslüman önce kazancının meşru olmasına dikkat edecek, sonra da onu, hesabını kolaylıkla vereceği şekilde harcayacaktır.

Allah'ın insana verdiği mal ile ilgili en çok göz önünde bulundurulacak husus, onu boşa harcamamak, israf etmemektir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor: "**Yiyin, için fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez.**"⁽²⁵⁾ Bir başka ayet-i kerime'de ise: "**Akrabaya, yoksula ve yolda kalmışa hakkını ver. Bununla beraber malını saçıp savurma. Çünkü malını saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür**"⁽²⁶⁾ buyurulmuştur.

Peygamberimiz de şöyle buyurmuştur: "Allah Teâlâ üç şeyi sizin hakkınızda çirkin gördü: Dedi-kodu, faydası olmayan bir şekilde malı harcamak (israf etmek), çok soru sormak."⁽²⁷⁾

İhtiyaç olmadan malı harcamak yani israf etmek ferdler için olduğu kadar toplumlar için de tehlikeli sonuçlar doğurur. Malın israf edilmesi, meşru olmayan yerlere harcanması, mal sahibi için ne kadar zararlı ise toplum için de o kadar zararlıdır. Fertlerin kazanması ve kazandıklarını tasarruf etmeleri toplumu ne kadar desteklerse, onu israf etmek de o kadar zaafa uğratar. Böyle, kazan-

cını israf edenler, gereksiz yere harcayanlar, dinin, vatanın ve milletin hayrına harcama zamanı geldiğinde harcayacak bir şeyi bulamaz, pişman olur üzüülürler.

Burada iki aşırılık var. İkisi de makbul değildir. Birisi cimrilik, diğeri de savurganlıktır. Bunların ikisi de zararlıdır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de: "**Eli sıkı olma; büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır (kaybettiklerinin) hasretini çekersin**"⁽²⁸⁾ buyurulmuştur.

İşte değerli mü'minler, bütün peygamberlerin insanlara Allah tarafından getirip duyurdukları emir ve yasaklar bu beş şeyi; dini, nefsi, akli, nesli ve malı korumak içindir. Çünkü Allah, alemlerden müstağnidir, hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Muhtaç olan insandır. İnsanın dünyada sağlıklı ve mutlu bir şekilde yaşaması; kendisine, ailesine, topluma ve hatta insanlığa yararlı hizmetlerde bulunması ve bu sayede ahirette ebedî mutluluğu kazanması için Allah Teâlâ onu yeryüzünde yalnız bırakmamış ve gönderdiği elçilerle ona yardım etmiştir.

Ne mutlu, Allah'ı tanıyan ve O'nun gönderdiği elçilere uyanlara...

Dipnotlar

- 1- Tin, 4.
- 2- İsrâ, 70.
- 3- Bakara, 30.
- 4- Lokman, 20.
- 5- Bakara, 195.
- 6- Müslim, Selam, 32.
- 7- Müslim, Kader, 8.
- 8- Buhârî, Rükak, 1 ; Müslim, Tirmizi, Zühd, 1.
- 9- et-Tâc, c. 4, s.122.
- 10- Tirmizi, Diyât, 22.
- 11- Buhârî, Cenâiz, 84.
- 12- Merakîyü'l-Felah, cenaze bahsi.
- 13- Buhârî, Tıp, 56.
- 14- Bakara, 164.
- 15- İhyau Ulûm'd-Din, c. I, s. 84.
- 16- Tirmizi, Nikah, 1.
- 17- Buhârî, Savm, 10; Müslim, Nikah, 1.
- 18- İbn Mâce, Nikah, 1.
- 19- Buhârî, Nikah 1, Müslim, Nikah, 1.
- 20- Ebû Dâvud, Edep, 130.
- 21- Buhârî, Edep, 18; Müslim, Birr, 46.
- 22- Müslim, Hac, 19; Sahih-i Buhârî Muhtasan Tecrid-i Sarih Ter-cemesi, c. 10, s. 397.
- 23- Buhârî, Mezallim, 33; Müslim, İman, 62; Tirmizi, Diyât, 22.
- 24- Müslim, İman, 62.
- 25- A'râf, 31.
- 26- İsrâ, 26-27.
- 27- Buhârî, Zekat, 52; Müslim, Akdiye, 5.
- 28- İsrâ, 29.

Kültür-Sanat

Kıymetli Okuyucularımız,

- ✓ Sizlerden gelen şiirler üzerine sohbetimizi sürdürüyoruz.
- ✓ Fotoğraf sayfamızda Tarsus sokaklarından bir görüntümüz var.
- ✓ İstanbul'un fethi yıldönümünde Fetih Marşıyla fetih günlerinin coşkısına uzanıyoruz.
- ✓ Taşlar ruhları nasıl okşar anlatıyoruz.
- ✓ Bu köşede sadece şiir değil; kısa, deneme, resim, çizgi gibi diğer kültür-sanat ürünlerinizi de görmek istiyoruz.
- ✓ Tekrar hatırlatalım bu köşe hepimizin.

Hasan Yıldırım

Geçen sayıda olduğu gibi bu sayıda da köşemize; şiir ve şair için söylenen birkaç söz ile başlıyoruz.

Peygamberimiz (s.a.s.) şair bir toplumun içinde yaşamış; hakkı söyleyen şairi sevmiş ve şiiri de hakikati tebliğe vasıta kılmıştır.

Sultanuşşuara Necip Fazıl, diyor ki:

"Ben şairim, gâibi kurcalayan çilingir.

Canlı cenazelerin başında münker nekir"

"Biz şiiri iman ile bilmışiz; ve bu mihrak bilgiyi, her türlü bilginin geçtiği binbir yol ağız biliyoruz."

"Efendimiz, kurtarıcımız, müjdecimiz, gaye insan ve ufuk peygamber... O ve şair..."

Biz millet olarak şair ruhlı bir milletiz. Meramımızı şiirle anlatmayı severiz. Hüzünlerimiz, neşelerimiz, aşklarımız heyecanlarımız hep üst düzey bir şiir ahenginde muhabatına ulaşır. Şiir milletimiz için bir yaşama tarzıdır adeta... Bu yüzden olsa gerektir ki, köşemiz coşkun akan bir kültür pınarı olma yolunda.

Biz istiyoruz ki, sanat adına yapılan değişik çalışmalarla pınarımız daha gür aksın.

Sayın **Hasan ARAL** "Tefekkür" adlı şiiriyle sohbetimize

timize konuk oldu. Derişimizde daha önce de şiirleri yayımlandı. Şiiri bizi günlük hayatın yorgunluğundan; şöyle bir kenara çekilip düşünmeye, gönül dinginliğine davet ediyor, düşünce ufukumuzu aydınlatıyor. Kainatı ve bizi Yaratan'ı bir anlık bile olsa tefekküre davet ettiği şiirinden bir bölüm yayınlıyoruz.

TEFEKKÜR

Allah'ın yeryüzündeki

Eserlerine bir bak!

Görebilir misin?

En küçük bir düzensizlik

Ya da bir çatlak

Ay herkese gülümser

Güneşi ondan parlak

Yaratmış Cenab-ı Hak

Anyas bal yaptırır

Örümceğe yuva

Ancak usta yapabilir

Kırlangıç gibi siva

Ya koyuna ne demeli!

Görünür yaratanın kudret eli

Yedikleri türlü yemi

Dönüştürür süte

Besler seni.

İnsana sunulan sayısız nimetler karşısında

Yaratana şükür ister

Taat ister, tefekkür ister

En büyük nimet olan aklın

Kıymetini bilin ister.

Sayın **ARAL**, serbest yazdığınız şiirinizde bazı redak-teler yaptık. Umarım anlayışla karşılırsınız. Kafiye örgü-nüz hoş. Şiirinizde güçlü ifadeler var, ancak bir tefekkür şiirinde daha derin anlatımlar olabilirdi. Şiirlerinizin devamını diler, saygılar sunanz.

Sayın **Şerafettin ÖZDEMİR**, Dünyada gelişen olaylar karşısında son günlerde birlik ve beraberliğe her zaman-kinden daha çok ihtiyacımız olduğunu hep birlikte görü-yoruz. Sizi, milli birlik ve beraberliğimizi terennüm eden

bir şairimiz olarak biliyoruz. Şiire Milletimizin ortak hislerine tercüman olmuşsunuz. Temennimiz odur ki bu hisler söylendiği, yazıldığı yerde kalsın. Duygu ve düşüncelerinize katılıyor, şiirinizden birkaç kıtayı yayınlıyoruz.

BİRLİK BERABERLİK KARDEŞLİK BARIŞ

Yediden yetmişe millet olarak
Birlik beraberlik kardeşlik barış
İç huzuru güven sevgi dolarak
Birlik beraberlik kardeşlik barış

Bu millet kamilen kardeşçe millet
Din iman birliğini herkese ilet
Barış olmaz ise kanayan bir dert
Birlik beraberlik kardeşlik barış

Beraber ağladık beraber güldük
Din ve devlet için beraber öldük
Bir tefrika varsa dış mihrak bildik
Birlik beraberlik kardeşlik barış

Özdemir de fani barış dertlisi
Hoşgörüyü meftun olanca sesi
Milleti uğruna bitse nefesi
Birlik beraberlik kardeşlik barış

Sayın **ÖZDEMİR**, şiiriniz, halk edebiyatı içerisinde de-
rin bir geçmişe sahip olan hece ölçüsü ile yazılmış, gele-
neksel aşık türüne örnek bir şiir. Milletimiz bu türe çok
aşınadır. İlahilerimiz, türkülerimiz, manilerimiz, koşmaları-
mız, bu türün ürünleridir. Sizi tebrik ediyor, başarılar dili-
yoruz.

Sayın **Yusuf DOĞAN**, Duyguların düşüncelerin, se-
vinçlerin, özlemlerin dile getirildiği söz sanatlarından şiir,
bizi birbirimize götürüyor. Kahraman Mehmetçiklerimiz
kendi methiyelerini mübarek kanlarıyla yazarak, bu va-
tan topraklarını bize emanet etmişlerdir. Mehmetçik her
türlü övgüye layıktır. Mehmetçiklerimize olan hislerinizi
döktüğünüz mısralardan dört kıtayı yayınlıyoruz.

MEHMED'İM

Yazın sıcak kışın soğuk demeden
Sınır boyu nöbetinde sensin Mehmed'im
Vatan için can pahasına da olsa
Seve seve can verirsin Mehmed'im

Kahramanlığınla ulus övünsün
Yiğitliğine canan sevensin
Gazi olup şayet geri dönersen
Millet sana minnettar kalsın

Vatan için ya şehit ol ya gazi
Ta ezelden yazılmıştır bu yazı
Kalanların dualarıdır niyazi
Bir ölürse bin dirilir Mehmed'im

Sayın **DOĞAN**, şiiriniz kahramanlıkların terennüm
edildiği epik şiir türünde. Eski tarihlerdeki yiğitlik destan-
ları ve mehter marşları bu türün temelini oluşturmaktadı-
r. Bunlar halk edebiyatında zaman zaman serbest na-
zım şekliyle de karşımıza çıkar. Yakın tarih edebiyatımız-
da Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın "Mustafa Kemal'in Kağnısı"
adlı şiiri bu türün güzel örneklerindedir. Bu tarz şiirler-
de şekile çok fazla önem verilmez. Ancak burada vurgu-
lar en üst perdeden yapılmalıdır. Kulak kafiyesi daha ön
plandadır. Türün bestelenmiş örnekleri bize yazma konu-
sunda yönlendirici fikirler vermektedir. Yeni çalışmalarını-
zı bekler saygı ve sevgiler sunarız.

Sayın **Abdullatif KOCAMAN**, kainata ibret nazarıyla
bakabilene ne mutlu. Gerçek şair etrafını en iyi gözlemle-
yen; halkın gören gözü, işiten kulağı olabilen değil midir?
Yaratan'ın insanlığa ve milletimize sunduğu eşsiz nimet-
leri seçmekte zorlandığımız ve dikkatli yaşamadığı-
mıza işaret ettiğiniz şiirinizden birkaç dörtlük seçtik.

SEÇ GÜZELİNİ

Yüce Mevlâ her şeyini dengeli
Yaratırken belirtmiştir engeli
İnsanoğlu farketmezse çengeli
Takılır bulamaz hiç güzelini

Geri dön bir bak şairi maziye
Bak evlat şu ilâhi teraziye
Ayyıldız altında bak şu araziye
Medeniyetlerden seç güzelini

Zirvelerde boran olur kar olur
Sevgilerde yâren olur, yâr olur
Zorluklarda viran olur, tor olur
Araya araya seç güzelini

Sayın **KOCAMAN**, şiiriniz gayet akıcı, kafiyeli örgüsü bakımından da güzel. Üslubunuz halk şiiri örneklerinden ilahiyi andırıyor. Birçok söz sanatını birarada kullanmaya çalıştığınız şiirinizde teşbih ve istiareye daha çok yer vermişsiniz. Yeni çalışmalarınızı bekler, selam ve saygılarımızı sunarız.

Kıymetli okuyucularımız, bu sayıdaki şiir sohbetimizi bize sürekli yazan şairlerimizden Sayın **Rıfık KAYMAZ**'in burcu burcu sıla; buram buram hasret kokan "Hatıralar", "Sılada Huzur", "Sıla Mektubu" ve "Yol Verin" adlı dört dörtlüğü ile noktalıyoruz.

HATIRALAR

Alem bir başka alem oldu baharla
Ve güller çiçeklendi baharla
Gurbette özlemi yaşarım bir bir
Geçmiş günlerdeki hatıralarla.

SILADA HUZUR

Gönül bu sılaya koşmak diyor
Şu yüce dağları aşmak istiyor
Sıla özlemini dindirip artık
Sılada huzurla coşmak istiyor

SILA MEKTUBU

Ey mektup, gurbette ferman ol bana
İlgit ilgit rüzgâr gibi dol bana
Satır satır bir özlemlerle beraber
Sıla kokusuyla derman ol bana

YOL VERİN

Dağlar, sıra dağlar, bana yol verin,
Yollar, düşlerime sılayı verin,
Rüzgâr, alıp beni uçur sılaya
Ve gökler masmavi bir kanat gerin.

Teşekkürler, Sayın Kaymaz...

FETİH MARŞI

Yelkenler biçilecek, yelkenler dikilecek,
Dağlardan çektirilen kalyonlar çekilecek
Kerpetenlerle surların dişleri sökülecek

Yürü hâlâ ne diye oyunda, oynaştasın,
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın.

Sen de geçebilirsin yardan, anadan, serden
Senin de destanını okuyalım ezberden,
Haberin yok gibidir taşıdığın değerden

Elde sensin, dilde sen, gönüldesin, baştasın,
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın.

Yüzüne çarpmak gerek zamanenin fendini,
Göster; kabaran sular nasıl yıkar bendini
Küçük görme, hor görme delikanlım kendini.

Şu kırk abideyi yükseltecek taştasın,
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın.

Bu kitaplar Fatih'tir, Selim'dir Süleyman'dır,
Şu kitap Sinanüddin şu minar Sinan'dır.
Haydi artık uyuyan destanını uyandır

Bilmem neden gündelik işlerle telaştasın?
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın.

Delikanlım işaret aldığın gün atandan
Yürüyeceksin, Millet yürüyecek arkandan .
Sana selam getirdim Ulubatlı Hasan'dan.

Sen ki burçlara bayrak olacak kumaştasın
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın.

Bırak bozuk saatler yalan yanlış işlesin
Çelebiler çekilip haremlerde kışlasın
Yürü aslanım! Fetih hazırlığı başlasın!..

Yürü, hâlâ ne diye kendinle savaştasın,
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın.

Arif Nihat ASYA

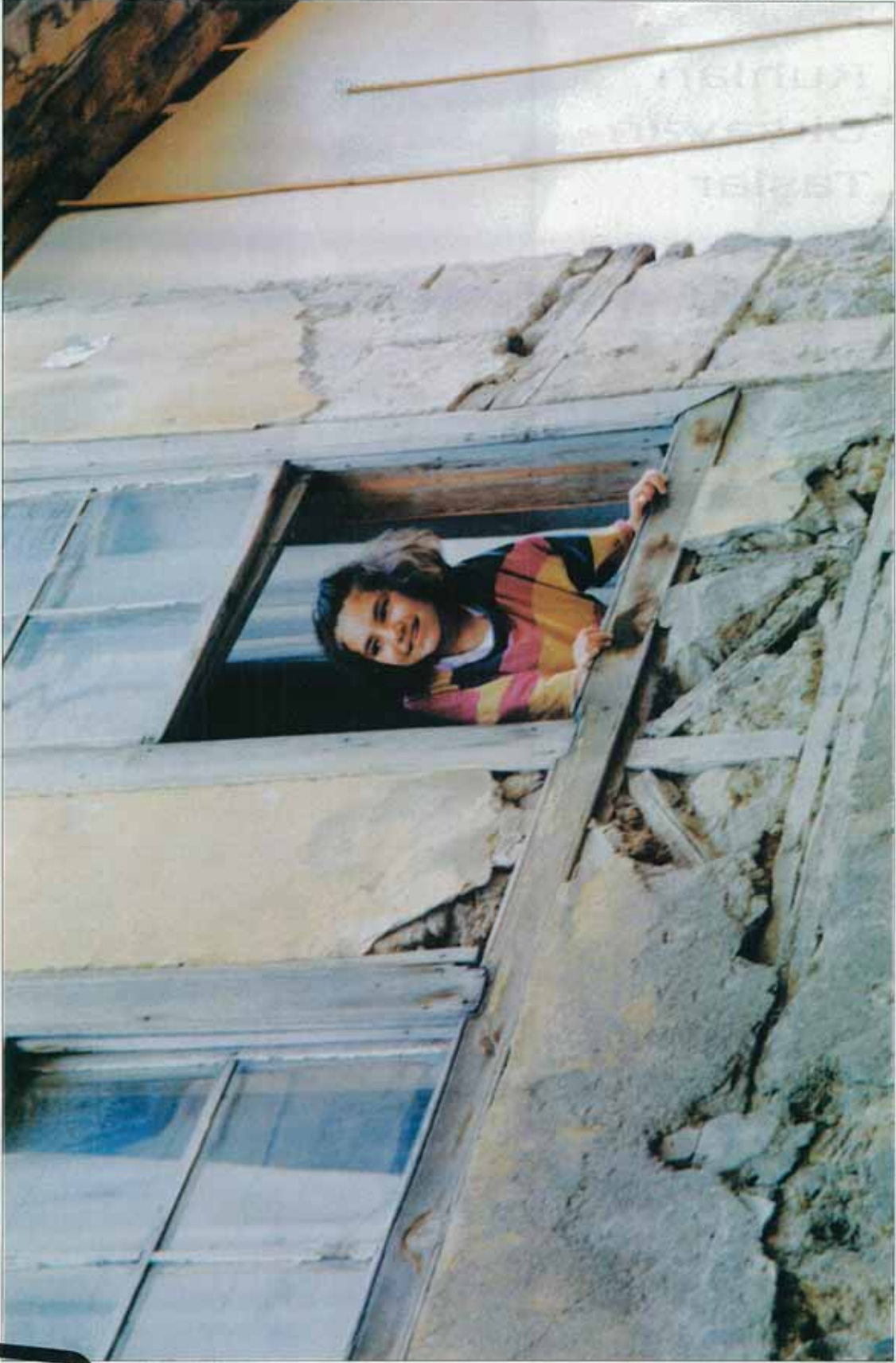

Foto: Ali YILDIRIM

Tarsus'ta bir sokak; sokakta yılların yorgunu bir ev, pencerede bir çocuğun umutla geleceğe bakan tatlı bir tebessümü...

Ruhları Okşayan Taşlar

MEZAR TAŞLARI

Mustafa BEKTAŞOĞLU

*Duysak da duymasak da, görsek de görmesek de,
O bizim karşımızda, yanımızda, bacamızda ve kapımızda...
Hayır! Elimizde, kanımızda ve alın yazımızda.
Bir kez varlığı olan her canlı onda eriyecek,
Başlayan her hayat onda bitecek, sönecek.
Yeryüzüne, işine ve ocağına bir daha dönmeyecek,
İstese de istemese de, öteye gidecek ve gelmeyecek!...*

Ölüm diye adlandırdığımız bu kaçınılmaz akıbet, insanlık tarihi içerisinde insanların düşündüğü çözümü güç bir mesele olmuştur. Ölüm üzerine çok şey söylenmiş ve yazılmıştır. Sebebi ise, ölüm gerçeğinin herkese yönelik bir konu olmasındandır. Öyle ki, hayatımız boyunca çok kere ölümün sıkıntısını yaşamış, rüyalarımızda ölmüş ölmüş dirilmişizdir. Her ölüm olayı karşısında kendimize çeki düzen vermek ve hayatımızı yeniden gözden geçirmek ihtiyacını hissetmiş, günahlarımızın çokluğu karşısında da ölüme hazır olamamanın dehşetini duymuşuzdur.

Düşünen insan için, her mezarlık dönüşü bir hesaplaşmadır. İhtirasları yumuşatan, fani hayatı birkaç saatliğine de olsa değersizleştiren, ibret alma hissini kamçılayan bir zihni hesaplaşma...

Bu sayıdaki Kültür-Sanat köşemizde; zihni hesaplaşmanın vuku bulduğu, ölümü ve ahireti hatırlatan mezarlıklardan bahsedeceğiz.

Mezar Taşları

Mevtanın gömülü olduğu yeri göstermek üzere baş ve ayak kısmına dikilen taşlara mezar taşı denir. Yüzyıllardır Müslümanların me-

Ahlat mezar taşı

zarlara diktikleri bu taşlar, sanat ve tarihi değer bakımından önem taşır. Tarih ve sanat bakımından önemli birer vesika teşkil eden bu taşlara şahide (orada yatanın kim olduğuna şahadet eden manasına) denilir. Tarih ve biyografi kitaplarında isimleri kayıtlı olmayan âlim, yazar, şair ve sanatkârların kısa biyografi ve vefat tarihlerini bu mezar şahidelerindeki kitabelerden öğrenmekteyiz.

Mezar şahideleri mevtanın siyasî ve içtimai durumlarına göre çeşitli şekillerde yapılmıştır ki bunlar:

1- *Muntazam olmayan ve yazısız mezar taşları:*

Bunlar, fakirlerin gömüldükleri yerleri bir müddet belli etmek ve çiğnenmemelerini temin etmek için konulan işaret taşlarıdır. Anadolu köylerinde genellikle mezar taşları böyledir. Bunlar çoğunlukla yontulmamış büyük kaya parçalandır ve üzerlerinde yazı yoktur.

2- *Yazısız muntazam mezar taşları:*

Zühd sahipleri, mezarlarını gizlemek amacıyla sadece bir işaret olmasını vasiyet ederler. Bu çeşit

mezar taşlarına kime ait olduğu yazılmaz ise de, mevtanın içtimai derecesiyle münasip muntazam bir şekil verilir.

3- *Yazılı düz mezar taşları:*

Bu taşların baş tarafına genellikle "külli nefsin zaikatü'l-mevt= herkes ölmü tadacaktır" ve "hüvelbâki = baki olan Allah'dır" sözü oyma olarak yazılır. Ayak ucu şahideleri üçgen şeklinde ve tezyinatsızdır.

4- *Musanna (sanatlı, süslü) mezar taşları:*

Bu mezar taşları, nesir yazıları ve manzum tarihleri ihtiva eder. Devrin meşhur hattatlarının yazıları, ressamlarının nakışları, usta taşçılar tarafından taşa oyularak meydana getirilmiş sanat eserleridir. Bu taşlar çeşitli şekillerde olur. Bazılarının her cephesinde de yazı ve oyma süsler vardır.

Bir mezar taşında; hattat, nakkaş ve mermer ustası gibi üç sanatkârın emeği vardır. Önce taşa kazılacak söz seçilir.

Hattat, yazacağı yazıyı hangi karakterde yazacaksa onunla ilgili ön hazırlığı yapar. Yazı işi tamamlandıktan sonra nakkaş tarafından taşın şekli belirlenir. Bundan sonra kompozisyon için gerekli ilaveler yapılır. İş mermer ustasına kalır. Mermer ustası, büyük bir sa-

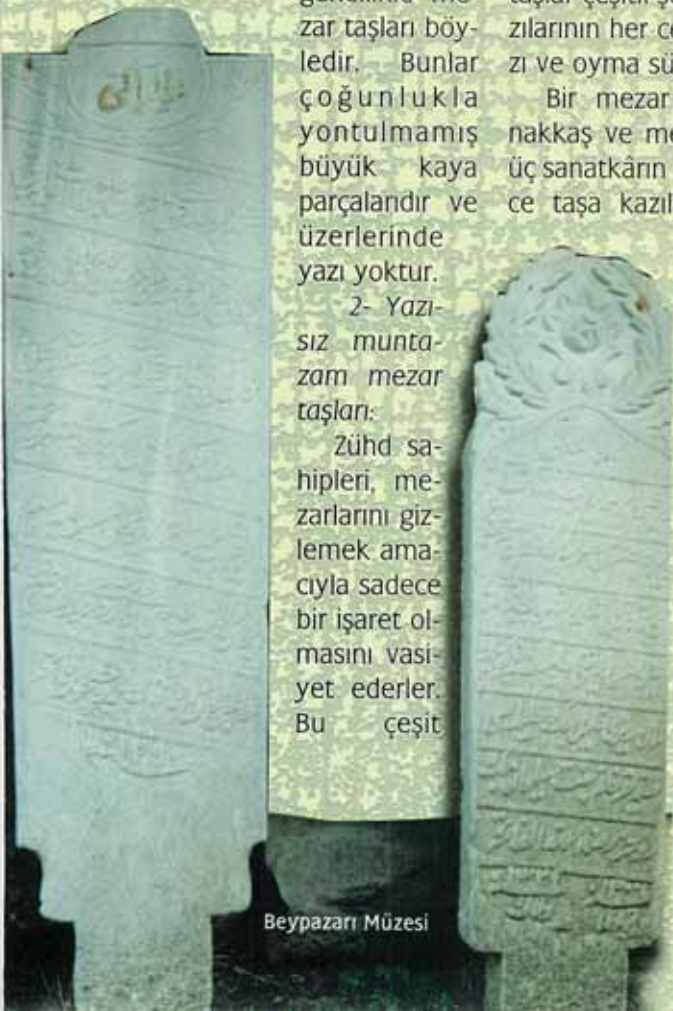
bırta günlerce çalışır. Elindeki çekiç ve elmas çelik çubukla yazıları mermere nakşeder. Hüsnühatta milimetrik hatalar bile sırtacağından, bu çalışma da çok dikkat ve incelik ister. Yazılardan sonra, konacak olan sarığın kıvrımları, fesin püskülleri, gül ve karanfil demetlerini bıkip usanmadan ince ince işler.

Mezar taşlarındaki yazılar

Mezar taşına yazılan yazılara mezartaşı kitabesi denilir. Buna "Kitabe-i senk-i mezar" da denilir. Taşa kabartma ve oyma olarak ölünün adı, doğum-ölüm tarihi, işi yazıldığı gibi, bazan bir şiir veya edebî bir cümle de yazılır.⁽²⁾ Bu yazılar genellikle nesih, sülüs ve ta'lik'tir, Ahlat mezar taşlarında olduğu gibi küfi yazı da kulla-

Nişancı Mehmet Paşa Camii Haziresi/Manisa

Beypazarı Müzesi

Şeyh Şaban-ı Veli Camii Haziresi /Kastamonu

Fotografilar: Mustafa Bektaşoğlu

nılmıştır. Müsenna (karşılıklı çift yazı) yazılmış kitabeler olduğu gibi, ibarenin bir kısmı sağdan sola, bir kısmı soldan sağa yazılmış girift kitabeler de vardır. Yazılar, biri erkek diğeri dişi olmak üzere iki şekilde taşla işlenmiştir.

Serpuşlar

Mezar taşlarının bir kısmında medfunun serpuşu, ya taşın bir uzantısı halinde şekillendirilerek yontulmuştur. Yahut ayrıca yapılarak kitabeli taşın üzerinde açılan deliğe yerleştirilmiştir. Bu serpuşlar vasıtasıyla kitabeyi okumaksızın mezarda yatan zatın mesleğini tayin etmek mümkün olur. Bunlardan bir kısmı fevkalâde bir itina ile yapılmış sanat mahsulü olan eserlerdir.

Şekiller, alâmetler

Mezar taşlarında bazı tarikatlara mahsus olan şekil ve alâmetler görülür. Bazı tarikatların alâmetleri mezar taşlarının boyunlarına işlenmiştir. Bazı mezar taşlarında da damgalar işlenmiştir.

Kadın mezar taşları üzerinde serpuş yoktur. Yalnız örtüyü temsil eden işlemeli çiçek tezyinatı vardır. Bu suretle bir mezar taşı üzerindeki yazıyı okumadan o mezarın bir erkek veya bir kadına ait olduğu derhal anlaşılır.⁽¹⁾

Osmanlı Türkleri resme mukabil yazıda emsalsiz ve takliti mümkün olmayan şaheserler meydana getirmişlerdir. XVI. yüzyıldan itibaren mezar taşlarında çeşitli şekiller görülmüştür. Mezar taşlarının yapılış

şekli kemale doğru giderek XIX. yüzyılın ilk yarısında en mükemmel şeklini almıştır.

Osmanlı mezarlarını, türbelerini, taşların kavuklarını, kadın mezarları tezyinatını, gelin kıyafetinin saç ve duvaklarına kadar sanatkârane taş oymaları görüp hayran olmamak mümkün değildir.

Bu mezar taşlarındaki yazıların bir kısmı meşhur hattatlarımıza ait olup, taşların yapılış ressam kadar mahir senktraş de-

İncebuca-Mehmet Paşa Camii Hazire (Mortisa)

Beypazarı Müzesi

nilen bir taşçı ustasının elinden çıkmıştır.⁽²⁾

Kabirlerimizin bu manevi çekiciliğini, güzellik sırrını, dinlendiriciliğini mezar taşlarında

her zaman görmek mümkündür.

Yabancı yazarlardan Moltke bu konudaki müşahadelerini şöyle dile getirir: "Kadınların mezar taşları çiçeklerle süslenmiştir. Evlenmemiş kızların taşları da bir gül goncasıyla belli

edilmiştir. Bir müslümanın mezarını, bizde olduğu gibi bozup yeniden kazmaya kalkışmak kötü bir hareket olarak görülür. Türbelerin yanında çok defa bir imaret ve çeşme şeklinde hayır eseri vardır. Birçok mezar taşının altı yalak şeklinde oyulmuştur. Buraya yağmur suları toplanır ve sıcak yaz günlerinde köpekler ve kuşlar, susuzluklarını giderirler. Müslümanlar, hayvanların şükranlarının da insanlara hayır getireceğine inanırlar."⁽³⁾

Bu yazımızda, mezar taşlarının yapılış tarzları ve mezar taşlarına yazılan hat ve tezyinatların güzellikleri üzerinde durmuş olduk. Taşçılık sanatı, hat sanatı ve edebiyatın bir

araya gelmesiyle değer kazanan mezar taşlarının sanat açısından kısaca tahlilini yapmaya çalıştık.

Mezarlıkla ilgili konuyu işlemişken, şu önemli hususu da belirtmekte fayda mülhaza ediyorum: "Ölen bir kimsenin defnedildiği yerin kaybolmasını önlemek için, israfa varmak şartıyla basit bir mezar yaptırılmasında dinen bir sakinca yoktur. Mezar için yapılan harcamaların ölü ve diri için hiçbir yararı bulunmadığından, büyük paralar sarfederek mezar yaptırmak israftır, israf ise haramdır."¹⁰

Hüve'l-Bâki

Allah'ın ebediliğini ifade eden ve Osmanlılarda mezar baş taşlarına yazılması adet olan Arapça bir ibaredir. Dünya

hayatını sona erdiren ölüm habisi, ibret alınması gereken bir olaydır. "Hüvelbâki=ölüm-süz ve ebedî olan sadece O'dur" ifadesi, insana bir yandan Allah'ın üstün kudret ve ebediliğini hatırlatırken, öte yandan kulun faniliğini ve ölüm karşısındaki aczini dile getirmektedir. Dolayısıyla hakiki saadetin ancak Allah'a teslim olmakla gerçekleşeceği belirtilmektedir. Bu ibare, genellikle kabirlerin başucuna dikilen taşlardaki kitabelerin en üst kısmında yer almaktadır. Ölümden hiç kimsenin kurtulmayacağını anlatmak amacıyla yazılmış olup, aynı zamanda ölüm karşısında geride kalanların acısını hafifletmek, "O verdi, O aldı; O'ndan geldik, O'na döneceğiz" gerçeğini de yaşayanlara hatırlatmaktadır.

Sadece Osmanlılar'da görülen ve özellikle İstanbul'un

fethinden sonra yaygınlaşan bu uygulamada; hüvelbâki, celi ta'lik ve sülüs hatlarıyla; harf inkılabından sonra da yeni harflerle yazılmış, bu adet günümüze kadar devam etmiştir. Pek çok hattatın Allah, Muhammed ve besmele istifinden sonra en çok bu ibarenin istifiyle meşgul olduğu bilinmektedir. Bu sebeple Türk sanat ve kültürünün bir nevi açık hava müzesi olarak kabul edilen mezarlıklarda birçok "hüvelbaki" istifi

bulunmaktadır. Mezar taşlarına bunun yanında "Küllü men aleyha fan"⁷⁾, "Küllü nefsin zâikatülmevt"⁸⁾ gibi ayetler de yazılmıştır.⁹⁾

Hiçbir yerde mezarlık, Türk'ün birer yeşil bahçe haline koyduğu mezarlıklar kadar ölümün vekarına ve sükununa uygun değildir. Bazan taş işlenmiş bir gül demeti kadar güzel, bazan mermerde şekillenmiş bir Türk vekarı kadar ağırbaşlıdır. İşte bu mezar taşları, çok defa koklanacak sevgililer veya derin özleyişle boynlarına sarılacağımız yaşlı dedeler gibi ölüm dışında kalmış, adeta ölmemiş güzelliklerdir.¹⁰⁾ Yazımızı ibretimiz bir mezartaşı yazısıyla noktaliyorum.

Dikkat ile nazar eyle şu mezarım taşına

Âkil isen gâfil olma aklını al başına

Salınıp ben bir dem gezer iken neler geldi başıma

Akıbet türâb oldum taş dikildi başıma"¹¹⁾

1- Egemen, Bedî Ziya, "Ölüm Üzerine", Ankara Üniv. İlah. Fak. Dergisi (1963), XI, s. 31.

2- Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, 2/528.

3- Arseven, Celal Esad, Türk Sanatı Tarihi, 453-459.

4-Uzunçarşılı, İ. Hakkı, Osmanlı Tarihi, c. 4, Böl 2. sayfa 561.

5- Öztuna, Yılmaz, Büyük Türkiye Tarihi, 12/206.

6- Fetvalâr, 26, "Mezar Yaptırmak" maddesi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay.

7- Rahman, 26.

8- Ankebüt, 57.

9- T.D.V.İ.A. 19/67.

10- Banarlı, N. Sâmî, İman ve Yaşama Usulübu, 138.

11-Kuşoğlu, M. Zeki, Dünkü Sanatımız-Kültürümüz. 86.

Elmalı Hamdi Yazır

Yusuf KOL

1877 yılında Antalya'nın Elmalı kazasında doğdu. Aslen Burdur'un Gölhisar kazasına bağlı Yazır Köyü'nden olan babası Numan Efendi, küçük yaşta köyünden ayrılıp Elmalı'ya gelmiş, orada okumuş ve Şer'iyye Mahkemesi'nde Başkatip olmuştu. Annesi Fatma Hanım, Elmalı bilginlerinden Sarlar'lı Mehmet Efendi'nin kızıdır. Son devrin din bilginlerinden ve büyük bir tefsir alimi olan Hamdi Yazır; "Küçük Hamdi Efendi" diye de bilinir.

İlk ve orta öğreniminin yanısıra hafızlığını da Elmalı'da tamamlayan Muhammed Hamdi, tahsiline devam etmek için onbeş yaşında iken dayısı Mustafa Efendi ile birlikte İstanbul'a gitti ve Küçük Ayasofya Medresesi'ne yerleşti. Orada devrin büyük bilginlerinden olan Kayseri'li Mahmut Hamdi Efendi'den (Büyük Hamdi) icazet aldı. Bundan sonra hocası Büyük Hamdi, kendisi de Küçük Hamdi diye anılmaya başlandı. Birçok yazılarında da bu imzayı kullandı. Soyadı kanunu çıkınca babasının köyü olan "Yazır" soyadını aldı ise de daha çok doğum yerine nisbetle "Elmalı" diye meşhur oldu. Tahsili esnasında Bakkal Arif Efendi ile Sami Efendi'nin hat derslerine devam ederek, onlardan da icazet aldı. Bir taraftan da kendi gayretleriyle felsefe ve musiki öğrendi.

Muhammed Hamdi, ülkeyi çağdaş ilim ve medeniyet seviyesine ulaştırmaya vesile olacağını düşündüğü, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ilmiye şubesine üye oldu. Beyazıt Medresesi'nde iki yıl süren Dersiamlık görevinden sonra II. Meşrutiyet'in ilk meclisine

Antalya mebusu olarak girdi. II. Abdulhamid'in tahttan indirilmesine rıza göstermeyen Fetva Emni Nuri Efendi'yi ikna edip, fetva müsveddesini yazmak suretiyle bu konuda etkili bir rol oynadı. Daha sonra Şeyhulislâmlık Mektûbî Kalemî'nde görev aldı. Mekteb-i Nüvvâb ve Mekteb-i Kudat'ta fıkıh, Medresetü'l-Mütehassısın'de usûl -i fıkıh, Süleymaniye Medresesi'nde Mantık, Mülkiye Mektebinde de Vakıf Hukuku dersleri okuttu.

Hamdi Yazır, 1918'de Darûl-Hikmeti'l-İslamiyye Azalığına, kısa bir süre sonra da Reisliğine tayin edildi. I. Dünya Harbi'ni müteakiben bir müddet Evkaf Nazırlığı'nda bulundu ve bu sırada ayan azası (Senatör) oldu. Süleymaniye Medresesi Mantık müderrisi iken, Cumhuriyetin ilanı ile memuriyet yaptığı kurumlar lağvedilince evine çekildi, ilmî tetkik ve incelemelerle meşgul oldu.

Bir geliri olmadığından maddi sıkıntı çektiği bu dönemde, Metalib ve Mezâhib isimli tercüme eserini tamamladı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Diyanet İşleri Reisliği'ne bir Kur'an tercüme ve tefsiri hazırlamak görevi verilmişti. Diyanet İşleri de bu hizmeti önce İstiklâl Marşı Şairi Mehmet Akif (Ersoy) Bey'den istedi. Akif'in bir müddet çalıştıktan sonra, özür beyan ederek görevi bırakması üzerine, teklif Hamdi Efendi'ye götürüldü. O bu sırada Mısrılı Prens Abbas Halim Paşa'nın teşviki ile Büyük İslâm Hukuku Kamusu ile meşgul oluyordu. Teklifi kabul ederek, bu çalışmasını

yarım bıraktı ve tefsiri yazmaya başladı. "Hak Dini Kur'an Dili" adını verdiği 9 ciltlik eserini sağlığında tamamlamaya muvaffak oldu. Eserin ilk basımı 1936'da yapıldı. Sahasının en değerli kaynak eserleri arasında sayılır.

Çağdaşları arasında emsali-ne az rastlanan geniş kültür-lü, mütefekkir bir din alimi olan Elmalılı Hamdi Yazır, aynı zamanda sanatçı bir kişiliğe sahipti. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler de yazmasına rağmen edebî yönüyle pek tanınmamıştır.

Musikiye'de aşinalığı olan Yazır'ın, sanatçı kişiliği daha çok hattatlığında ortaya çıkar. Sülüs, nesih, ta'lik ve celi türünde yazdığı çeşitli levhalarla son devrin seçkin hattatları arasında sayılmaktadır.

Elmalı'ya asıl ününü kazandıran eseri "Hak Dini Kur'an Dili" adlı meşhur tefsiridir. Kırk sekiz yaşında iken başlayıp hummalı bir çalışma sonucu altmış yaşında tamamlamıştır. Bunun dışında "Metâlip ve Mezâhib" adlı bir felsefe tarihi tercümesi vardır.

"Tahlîlî Tarih-i Felsefe" başlığını da taşıyan eser, Babanzâde Ahmed Naim Bey tarafından İstanbul Darü'l-Fünûn'da ders kitabı olarak okutulmuştur. Mülkiye Mektebi'nde ki ders takrirleri (notları) de "İrşadü'l-Ahlâf fî Ahkâmi'l-Evkâf" ismiyle basılmış, daha sonraki yıllarda da Mülkiye Mektebinde ders kitabı olarak okutulmuştur. "Hz. Muhammed'in Dini İslâm" Anglikan Kilisesi'nin sorularına Şeyhulislamlık adına verdiği cevaplardan oluşan bir risaledir. Sözkonusu bu risale, Tefsirinin sonraki baskılarının baş tarafına

eklenerek yayınlanmıştır. "İstintâcî ve İstikrâî Mantık" İngiliz yazar Alexander Bain'e ait eserin Fransızca'ya yapılan tercümesinden Türkçe'ye çevirdiği bu eseri, Süleymaniye Medresesi'nde öğrencilerine ders notu olarak vermiştir.

Bunların dışında inkâr ve şirkin insan ruhunda uyandırdığı ızdırıp, İslâmiyetin ilerlemeye engel olmadığı, orduya yapılan yardımların zekat yerine geçebileceği gibi değişik konularda Beyanü'l-Hak, Sebilü'r-Reşâd ve Sırat-ı Müstekîm dergilerinde Küçük Hamdi veya Elmalılı Küçük Hamdi imzaları ile yayımlanmış birçok makalesi vardır. Aynı zamanda devrinin günlük gazetelerine de ilmî makaleler yazmıştır.

Usûl-i Fıkıha ve mantığa dair bir eseri, yarım vaziyette bir Hukuk Kamusu, bir kısmı noksan kalmış bir Divan, Tefsir'le ilgili tartışmalar dolayısıyla yazdığı bir broşürü basılmayan eserlerindedir.

Muhammed Hamdi, uzun zamandır kalp yetmezliği hastalığı çekiyordu. 27 Mayıs 1942'de, Erenköy'de, damadının evinde istirahat etmekte iken vefat etti. Cenazesi Sahrayıcedid Mezarlığına defnedildi. Allah rahmet eylesin.

DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU'NA SEÇİLEN ÜYELER DÜZENLENEN TÖRENLE GÖREVLERİNE BAŞLADILAR

Başkanlığımızın önemli karar ve danışma organlarından olan Din İşleri Yüksek Kurulu'na seçilen 16 üye Kocatepe Camii Konferans Salonu'nda 24.04.2001 tarihinde düzenlenen törenle görevlerine başladılar.

Üyelerin göreve başlamaları nedeni ile düzenlenen törene Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan sorumlu eski Devlet Bakanları; Diyanet İşleri eski Başkanları Dr. Lütfi Doğan, Lütfi Doğan, Prof. Dr. Mustafa Said Yazıcıoğlu, Başkan Yardımcıları, eski kurul üyeleri ve çok sayıda davetli katıldı.

Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı'ndan sorumlu Başkan Yardımcısı Mehmet Gürler'in tanıtım konuşması ile başlayan törende bir konuşma yapan Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz; "Teşkilatımızın önemli karar ve danışma organlarından biri olan Din İşleri

Yüksek Kurulumuzun ikinci kez oluşturulmasının Başkanlığımız, devletimiz ve milletimiz için hayırlı olacağına inanıyorum.

Kuruluş amacı İslâm Dininin inançları, ibadet ve ahlâk esasları ile ilgili işleri yürütmek ve toplumu din konusunda aydınlatmak olan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hizmet alanları oldukça genişlemiştir. Bilindiği üzere Teşkilatımız, Avustralya'dan Amerika'ya kadar uzanan geniş bir alanda ve çok çeşitli din ve kültürlerin mevcut olduğu zeminlerde hizmet vermektedir. Bu denli geniş alanda hizmet veren Teşkilatımızın temel hizmet politikalarının belirlenmesinde lokomotif görev icra edecek, tabir yerindeyse beyin görevi görececek bir organın çalışmalarına duyulan ihtiyaç açık bir şekilde kendini göstermektedir.

Bu çerçevede önemli katkılar ve açılımlar sağlayacağına olan inancım tamdır. İnanıyorum ki Kurulumuz İslâm mesajıyla günümüz insanı arasındaki bağlantıyı sağlıklı bir şekilde tesis etmeyi başaracaktır. Kurulumuzun yeniden teşkilinden dolayı duyduğum sevinçli yineliyor, ülkemiz ve milletimiz için hayırlı

hizmetlere vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan temenni ve niyaz ediyor, üyelerimize yeni görevlerinde başarılar diliyorum." dedi.

Daha sonra Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'ın başkanlığında Din İşleri Yüksek Kurulu toplantı salonunda biraraya gelen üyeler ilk toplantılarını gerçekleştirerek Başkanlarını seçtiler. Bu toplantıda Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Şamil Dağcı Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı'na, Başkanlığımız Personel Dairesi Başkanı Mehmet Kaya Kurt da Başkan Vekilliğine seçildiler.

Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı Doç. Dr. Şamil Dağcı

KURUL ÜYELİĞİNE SEÇİLENLER

Başkan	Doç. Dr. Şamil Dağcı	Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Öğr. Üyesi
Başkan vekili	Mehmet Kaya Kurt	Personel Dairesi Başkanı
Üye	Şükrü Özbuğday	Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı
Üye	Dr. Halil Altuntaş	Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı
Üye	Yusuf Altaş	Çorum İl Müftüsü
Üye	Abdullah Ayan	Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı
Üye	Doç. Dr. İsmail Karagöz	DİB Teftiş Kurulu Müfettişi
Üye	M. Zeki Karakaya	Bursa İl Müftüsü
Üye	Dr. Muzaffer Şahin	Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı
Üye	Ahmet Arpa	Emekli İl Müftüsü
Üye	Dr. Sadık Eraslan	Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı
Üye	Dr. İbrahim Paçacı	DİB Teftiş Kurulu Müfettişi
Üye	Mehmet Keskin	Bingöl İl Müftüsü

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRETİM ÜYESİ OLANLAR

Üye	Prof. Dr. Mehmet Bayraktar	Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Öğr. Üyesi
Üye	Prof. Dr. Mualla Selçuk	Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Öğr. Üyesi
Üye	Prof. Dr. İsmail Hakkı Ünal	Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Öğr. Üyesi

TÜRKİYE DİYANET VAKFI'NIN 14. OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISI YAPILDI

Türkiye Diyanet Vakfı'nın 14. Olağan Genel Kurul Toplantısı 31.03.2001 Cumartesi günü Kocatepe Camii Konferans Salonu'nda yapıldı.

Genel kurul üyelerinin tamamının katıldığı toplantı İstiklal Marşı'nın okunması ve saygı duruşuyla başladı. Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'ın da bir konuşma yaptığı Genel Kurul'da faaliyet raporları, denetim kurulu raporları okundu, müzakereler yapıldı ve yeni Mütevelli Heyeti ile Denetim Kurulu Üyeleri seçimi gerçekleştirildi.

Yapılan seçimler sonucunda Mütevelli Heyeti aşağıdaki şekilde teşekkül etti:

Mehmet Nuri Yılmaz Mütevelli Heyet Başkanı (Diyanet İşleri Başkanı)

Mehmet Altunkaya (DİB Başkan Yardımcısı)

Yusuf Kalkan (DİB Dış İlişkiler Dairesi Başkanı)

Hüseyin Çınar (Ankara İl Müftüsü)

Ahmet Yayla (TDV Eski Mütevelli Heyet Sekreteri)

Recep Yıldırım (TDV Genel Md. Vekili)

İsmail Öner (Din İşl.Yük.Kur.Eski Başkanı)

Denetim Kurulu Üyeleri de şu şekilde teşekkül etti:

Ruşen Sağmen (DİB Başkan Yardımcısı)

Rıdvan Nizamağlu (DİB İ. Hukuk Müşaviri Vekili)

Ahmet Okutan (Bolu İl Müftüsü)

TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN DİNÎ VE AHLÂKÎ GELİŞMELERİNİ SAĞLAMAYA YÖNELİK PROTOKOL İMZALANDI

Diyanet İşleri Başkanlığı, 15 Mayıs'tan itibaren cezaevlerinde bulunan tutuklu ve hükümlülere, din dersleri verecek. Adalet Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın işbirliği ile hazırlanan "Tutuklu ve Hükümlülerin Dinî ve Ahlâkî Gelişmelerini Sağlamaya Yönelik Protokol" Adalet Bakanlığı Müsteşarı İhsan Erbaş ve Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz tarafından imzalandı.

Protokole göre, Diyanet İşleri Başkanlığı'nca seçilecek din görevlileri, cezaevlerinde insan, aile, vatan sevgisi gibi konuların yanı sıra, dinî konfe-

ranslar verecek. Protokolde tutuklu ve hükümlülerin isteğine bağlı olarak, Kur'an-ı Kerim dersleri de verilecek ve tutuklu ve hükümlülerin dinî vecibelerini yerine getirmelerinde yardımcı olunacak. Tüm cezaevlerinde aynı uygulamanın yapılacağı çalışmada, cezaevlerinin kapasitesine göre buralarda bir ya da birden fazla din görevlisi bulundurulacak. Protokole göre, bu iş için seçilecek personel İlahiyat Fakültesi mezunu ola-

cak. Ayrıca cezaevlerinde görevlendirilecek personel, hizmetçi eğitim kurslarından geçirilecek. Adalet Bakanlığı Müsteşarı İhsan Erbaş, Diyanet ile yapılan bu işbirliği sonucunda tutuklu ve hükümlülerin topluma kazandırılmasının amaçlandığını belirtti. Erbaş, bu iş için özel yerlerin tahsis edileceğini belirterek, cezaevleri kütüphanelerinde bulundurulmuş kitapların da yeniden gözden geçirileceğini kaydetti.

Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz Bulgaristan Başmüftüsü Selim Mehmet Gazi ve yardımcısı Rıdvan Kadioğlu'nu makamında kabul ederek bir süre görüştüler.

Müslüman soydaşlarımızın problemlerinin görüldüğü ziyarette Başmüftü Gazi, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin dinlerini yaşamada herhangi bir problem yaşamadıklarını, oradaki

BULGARİSTAN BAŞMÜFTÜSÜ SELİM MEHMET GAZİ

idarecilerin görevlerini yerine getirdikleri sürece sıkıntı yaşamayacaklarını belirtti. Başmüftü sözlerinin devamında şöyle dedi: "Bu güne kadar Bulgaristan'da Türkleri temsil eden ve Türkçe eğitim veren okullarımız olmadı. Bundan önce gerekli çalışmalar ve görüş-

meler yapılmadığı için insanlarımızı İslam dinini anlatabilecek din görevlileri yetiştiremedik. Onun için de halkımızı dinî konularda bilgilendiremiyoruz. Şimdi Bulgaristan'da Türkçe ve dinî eğitim veren üç imam-hatip lisesi ile bir İlahiyat Fakültesi var. İlahiyat Fakültemizin Türkiye'deki bir İlahiyat Fakültesi ile işbirliği içinde olmasını istiyoruz."

KAZAKİSTAN BÜYÜKELÇİSİ

Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, Kazakistan'ın Ankara Büyükelçisi Kayrat Sanbay'ı makamında kabul ederek bir süre görüştü.

Kazakistan Cumhurbaşkanı'nın Başkan Yılmaz'a selamını ileterek sözlerine başlayan Büyükelçi Sanbay; Kazakistan'ın Türkistan şehrinde bulunan Ahmet Yesevi Külliyesinin restorasyonu ile ilgili bilgiler sundu. Külliye'nin restorasyonunun tamamlanması kendilerini ve Türk Dünyasını mutlu ettiğini belirten Büyükelçi Sanbay, uzun süredir külliye bünyesinde planlanan ve proje aşamasında olan caminin yapımı hususunda Başkan Yılmaz'la görüş alışverişinde bulundu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Ömer İzgi'nin Kazakistan'ı ziyaretinde, Cumhurbaşkanı

Kendi okullarını kendilerinin açmak ve idare etmek istediklerini ve başkent Sofya'ya büyük bir cami yaptırmak istediklerini ifade eden Başmüftü Selim Mehmet Gazi; "Caminin yapımı hususunda yardım etmek isteyen başka İslam ülkeleri olmasına rağmen biz bu konuda özellikle Türkiye'den yardım bekliyoruz. Çünkü biz sizlerle aynı maya ve aynı hamurdanız.

Yıllardır insanlarımız buldukları yerlerden göç ettirilmişler. Oralarda kalan camilerimiz, tarihi yapılarımız bakımsızlıktan yıkılmış, yıkılmış, kendi haline terk edilmiş. Bunlardan biri de Filibe'deki Büyük Cuma Camii'dir. Onun da bakım ve onarımı yapılması gerekiyor. Bu konuda yardıma ihtiyacımız var. Şu anda hizmet verdiğimiz müftülük binamızda bizim değil. 60 yıldır hizmet verdiğimiz binayı satın almak istiyoruz ama paramız yok.

ile görüşüğünü ve söz konusu caminin yapımının hızlandırılması hususunda görüş birliğine vardıklarını ifade eden Büyükelçi Sanbay; bu doğrultuda Kazakistan Hükümeti'ne yapılacak katkılar hakkında Başkanlıktan bilgi almak istediğini söyledi.

Bu arada Kazakistan'ın bağımsızlığının 10. yıldönümü kutlamalarını Türkistan'da Ahmet Yesevi Külliyesi bünyesinde gerçekleştirmek istediklerini belirten Sanbay;

Kazaklar Günü ile yeni Başkentimiz olan Astana Günlerini Ankara'da Kazakistan Caddesi'nde kutlamayı düşündüklerini ve Kazakistan'a Atatürk büstü yaptırmak istediklerini de söyledi.

Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'da ziyarette, caminin yapımı ile ilgili görüşlerini dile getirdi ve inşaat çalışmalarının hızlandırılmasından yana olduklarını belirterek, önümüzdeki günlerde Kazakistan'a bir heyet göndererek yerinde proje üzerinde çalışmalar yapılacağını söyledi.

Başkan Yılmaz ziyaretten duyduğu memnuniyeti dile getirerek, Büyükelçiye ve Müsteşarına teşekkür etti.

Çocuklarımızı da dinî konularda yeteri kadar eğitemiyoruz. Öğretmenlerimiz yeterli değil. Çocuklarımızın yaz tatillerinde Türkiye'den gelecek din görevlileri tarafından eğitilmesini istiyoruz."

Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz da kabulde; komşu ülkelerde yaşayan Müslüman soydaşlarımızın sıkıntı ve problemlerini çok iyi bildiklerini ve yakından takip ettiklerini, Diyanet İşleri Başkanlığı olarak her zaman soydaş ve din kardeşlerimizin yanında olacaklarını söyledi. Bu güne kadar olduğu gibi bundan sonrada soydaşlarımıza her türlü yardımı yapacaklarını belirtti.

Başkan Yılmaz ziyaretten duyduğu memnuniyeti dile getirerek Başmüftüye ve yardımcısına teşekkür etti.

Dr. ABDULBAKİ KESKİN VEFAT ETTİ

1939 yılında Yozgat İli Şefaattli İlçesi Kızılyar Köyünde doğdu. Dokuz yaşında hafız oldu. Kayseri'de Arapça ve İslâmî ilimler tahsil etti.1955'de vaizlik, 1958'de müftülük imtihanlarını kazandı.

1962'de Kayseri İmam Hatip Okulu'nu bitirerek, Niğde Merkez Vaizliğine atandı. Aynı yıl İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'ne girdi ve görevi Beşiktaş Merkez Vaizliğine nakledildi. 1969'da Başkanlıkta müfettiş yardımcısı olarak görev aldı. 1973'de müfettişliğe, 1978'de Başmüfettişliğe yükseldi. Daha sonra sırasıyla, Din Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Brüksel Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşavirliği görevlerinde bulundu. Bilahare, Başkanlık Uzmanlığına ve 1985'de Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı iken, 1986-1987 tarihlerinde Diyanet İşleri Başkanlığı'na vekalet etti. Bu görevde iken 1988 ve 1996 tarihlerinde iki kez T.C. Washington Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşavirliği'nde görevlendirildi.

Dr. Keskin, Teftiş Kurulu Başkanlığı Üyesi bulunduğu sırada, İngiltere'de Manchester'de İslam Siyasi Tarihi konusunda doktora yaptı. Bu çalışmayı müteakip aynı ülkede bir yıl süre ile yazılı basın, radyo ve televizyonun, kilise ve okulların yaygın din eğitime etkisini inceledi. T.C. Brüksel Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşavirliği görevinde iken de "Université Libre de Bruxelles" de misafir profesör statüsünde dört yıl süre ile İslam Siyasi Tarihi okuttu.

Dr. Keskin, 1982' de İtalya'da "Avrupa Konseyi Yüksek Araştırma ve İnceleme Bölümü"nde hazırlanması planlanan bir eserin yazımı için otuz kadar Batılı araştırmacı ve ilim adamı arasında yazarlar grubuna seçildi ve "var etme veya gebelik hakkı", "koruyucu metodlar kullanarak var etmeme veya gebeliği önleme hakkı", "kısırlaştırma", "kürtaj", "otopsi", "ölme hakkı", "işkence", "erkek ve kadın-

ların sünnet olmaları", "organ ve dokuların nakli", "insan hakları" gibi konuları İslâmî nokta-i nazardan ele alarak yazdığı bu makaleler 1985'te Avrupa Konseyi tarafından "Le Médecine et les Droits de L'homme" adı altında bir kitapta Strasbourg'da basıldı.

B. Almanya, İngiltere, İtalya, Belçika, Yugoslavya, Mısır ve Amerika gibi ülkelerde aktedilen bir kısım uluslararası ilmi ve dinî konferanslara katıldı.

Evli ve üç çocuk babası olan Dr. Keskin, İngilizce, Fransızca ve Arapça biliyordu. Başkanlık Vaizliği görevinde iken, Amerika'da bulunduğu bir sırada vefat eden Dr. Abdülbaki Keskin'e Allah (c.c.)'tan rahmet, kederli ailesine ve Diyanet camiasına başsağlığı diliyoruz..

SAFİYE YÜCELER VEFAT ETTİ

Keçiören Kalaba Muradiye Kız Kur'an Kursu Yöneticisi Safiye Yüceler, 1945 yılında Haymana ilçesine bağlı Yeniköy'de doğdu. Bahçelievler Ulubatlı Hasan İlkokulu'nda ilk tahsiline başladı. Ortaöğrenimini gördüğü Bahçelievler Deneme Lisesi'nden

1963 yılında mezun oldu. 30.09.1969 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde Sosyal Çalışma Uzmanı olarak görev yaptı. 1967 yılında Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Pedagoji Bölümü'nden başarıyla mezun oldu.

22.11.1963 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne giren Yüceler, 02.03.1968 yılında mezun oldu. Hacettepe Üniversitesi'nde çalışmakta iken, talebi üzerine 29.11.1976 günü Keçiören Kalaba Muradiye Kız Kur'an Kursu'nda bu göreve getirildi.

Yöneticisi bulunduğu bu kursta mesai mefhumu gözetmeden, göreve başladığı 1976 yılından vefatına kadar olağanüstü bir gayretle çalıştı. 25 yıldır binlerce öğrenci, yüzlerce hafızı mezun ederek toplumun her kesiminin takdirini kazandı.

Yüksek tahsile devam eden iki kız annesi olan Yüceler, yakalanmış olduğu amansız hastalıktan kurtulamayarak 26.03.2001 günü vefat etti. Ömrünü Kur'an hizmetine adanmış, merhumeye Allah'tan rahmet, kederli ailesi, yakınları ve camiamıza başsağlığı dileriz.

Adana İl Müftülüğü, Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonu'nda bayanlara yönelik "İslam'da Bid'at ve Hurafeler" konulu bir konferans düzenledi.

Çok sayıda bayan dinleyicinin ilgi ile takip ettiği konferans, Adana İl Müftü Vekili Bekir Gerek tarafından verildi. Müftü Vekili Gerek konferanstaki konuşmasında; bid'at ve

hurafeleri tarif ederek, hurafelerin çıkış sebeplerini açıkladı ve günümüzdeki bazı bid'at ve hurafeleri örnekleriyle izah etti.

Nevşehir İl Müftülüğü ve Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nün işbirliği ile ilde gerçekleştirilen faaliyetler şöyle:

* İlde görev yapan 30 din görevlisinin iştiraki ile 14 hafta süren Arapça kursu düzenlendi.

* Ayrıca, 28 din görevlisinin katılımıyla Bilgisayar kursu düzenlendi. Kursların başarılı ve verimli geçtiği bildirildi.

* Nevşehir İl Müftülüğü emrine açıktan atanan imam-hatip ve müezzin-kayımlar için temel ve hazırlayıcı eğitim kursu tertip edildi. Ayrıca fahri bayan Kur'an kursu öğreticileri için hizmetçi eğitim kursu düzenlendi.

* 2001 yılı hac organizasyonu ile Nevşehir Kapadokya Havalimanı'ndan hacca giden hacılara çeşitli ikramlarda bulunuldu.

* Nevşehir İl Müftülüğü, 2001 yılı eğitim ve kültür hizmetleri çerçevesinde çeşitli konularda konferanslar düzenledi.

ÇANKIRI

İnşaatı tamamlanan Çankırı Merkez Akören Köyü Camii düzenlenen törenle ibadete açıldı. Caminin açılışı nedeniyle okutulan mevlid-i şerif merasimine, çok sayıda davetli topluluğu katıldı.

Açılış töreninde, Din Eğitimi Dairesi Başkanı Şükrü Öztürk, Çankırı İl Müftüsü Mahmut Yeleşer, Çankaya İlçe Müftüsü Mehmet Zeki Aslan ve dernek başkanı birer konuşma yaparak, caminin yapımında emeği geçen herkese teşekkür ettiler.

Zonguldak - Ereğli İlçe Müftülüğü'nce organize edilen "Bid'at ve Hurafeler" konulu konferans Ereğli Atatürk Kültür Merkezi Salonu'nda gerçekleştirildi.

Çok sayıda davetli ile daire amirlerinin ilgi ile takip ettiği konferansın açış konuşmasını İlçe Müftüsü Baki Yıldız yaptı. Müftü Yıldız konuşmasında; hurafelerin günümüzde oldukça yaygınlaştığı için özellikle bu konuyu seçtiklerini ve bu tür seri konferansların yıl içerisinde de devam edeceğini duyurdu.

Konferansa konuşmacı olarak katılan Bolu İl Müftüsü Ahmet Okutan; İslam dininin asli

KDZ. EREĞLİ

kaynaklarından öğrenilmesi gerektiği üzerinde durdu ve konu hakkında geniş ve aydınlatıcı bilgiler verdi.

TAVŞANLI

Kütahya'nın Tavşanlı İlçesi Kavaklı Kız Kur'an Kursu'nda hafızlığını bitiren öğrenciler için Merkez Arıfağa Camii'nde hafızlık merasimi yapıldı. Merasimde Tavşanlı İlçe Müftüsü Yahya Polat hafızlığın mânâ ve önemi hususunda bir konuşma yaptı.

Çok sayıda öğrenci velisi ve davetlinin iştirak ettiği merasimde öğrenciler, Kur'an-ı Kerim'den bölümler okudular, ilahiler söylediler. İlçe Müftülüğü tarafından hafız öğrencilere diplomaları ile çeşitli hediyelerin verilmesinin ardından, yapılan dua ile program sona erdi.

Denizli-Sarayköy İlçe Müftülüğü tahsis edilen alana fidan dikimi gerçekleştirilerek "Müftülük Hatıra Ormanı" oluşturdu.

Fidan dikimi törenine ilçe kaymakamı, daire amirleri ile öğrenciler katıldı. Müftülük Ormanı oluşturulması konusunda bir süredir çalışmalar yapan İlçe Müftülüğü'nce,

SARAYKÖY

5 dönümlük alan üzerine 145 adet çam, 5 adet zeytin, 2 adet akasya olmak üzere toplam 152 adet fidan dikildi.

Müftülüğü personelinin hatıra ormanı oluşturulması vatandaşlar tarafından da memnuniyetle karşılandı.

Hz. Peygamber (s.a.s.)'in, "Bir kişi bir ağaç dikerse, diktiği ağacın meyvesi kadar defterine sevap yazılır" hadisini cemaata anlatan ve kendileri de yaşayan Sarayköy

Uşak İli Karahallı İlçe Müftülüğü'nce yıl içerisinde gerçekleştirilen faaliyetler şöyle:

* Karahallı İlçe Müftüsü

Halil Özkan'ın gayretli çalışmaları, hayırsever vatandaşlarımızın katkılarıyla Merkez H. Veli Camii ve Buğdaylı Köyü Yukarı Camii'ne tektip hali döşetildi.

* Müftülük sitesinin bakım, onarım ve iç dekarasyon çalışmaları tamamlandı.

* Hayırsever vatandaşların katkılarıyla Paşalar Köyü'ne bir cami lojmanı yaptırıldı.

* İlçe müftülüğüne bağlı camilerde cami dersleri programları tertip edilerek halkımız dini konularda bilgilendirilmeye devam ediliyor.

* İlçe müftülüğünce organize edilen irşad programları çerçevesinde, merkez, kasa-ba ve köy camilerine geziler düzenlendi. Vatandaşlarımız yapılan vaaz ve nasihatlarla dini mevzularda aydınlatıldı.

* Hizmette verimliliği artırmak amacıyla merkez, kasa-ba ve köylerdeki imam-hatip ve müezzin kayyımlar hizmetiçi eğitim kursuna tabi tutuldular.

AYDINCIK

İçel İli Aydınık İlçe Müftülüğü'nce gerçekleştirilen hizmetler şöyle:

* Aydınık İlçe Müftülüğü ve Belediye Başkanlığı işbirliği ile bir sünnet şöleni tertip edildi. 500 fakir çocuğun sünnet ettirildiği şölen sonunda, müftülük tarafından çocuklara çeşitli hediyeler dağıtıldı.

* İlçe müftülüğü tarafından yıl içerisinde çeşitli konularda konferanslar düzenlendi. Özellikle de Peygamberimizin hayatı ile ilgili düzenlenen konferanslarda, halkımız dinî konularda da aydınlatıldı.

* Organize edilen vaaz ve irşad hizmetleri sayesinde camilerde cemaata, Kur'an-ı Kerim meali, hadis ve ilmihal bilgileri veriliyor. İlçe müftüsünün başkanlığında oluşturulan bir heyet düğün ve cenaze sahiplerini ziyaret ederek, vatandaşlarımızın sevinçlerini ve üzüntülerini paylaşıyorlar. Müftülüğün bu örnek davranışı halk tarafından büyük takdir topluyor.

* Her yıl ilçedeki okulların öğrencileri arasında şiir yarışmaları düzenlenmekte ve bu yarışmalarda dereceye giren öğrencilerin ödülleri, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda dağıtılmaktadır. Bu arada yıl içerisinde 50 öğrenci ile 50 fakir aileye gıda ve maddî yardımlarda bulunuldu.

* İlçede görev yapan din görevlileri için, ezanı güzel okuma, hitabet ve diksiyon kursları düzenlendi. Kursların verimli geçtiği bildirildi.

İlçe müftülüğüne bağlı beş camiye imam lojmanı, altı camiye de minare yapılarak hizmete açıldı. Bünyesinde konferans salonu, kütüphane yer alacak ve 400 metrekare yerleşim alanına sahip olacak, Merkez Yenikaş Köyü Camii inşaatının devam ettiği bildirildi. Caminin inşaatı için bugüne kadar yaklaşık 200 milyar lira harcandığı belirtildi.

* Müftülüğün çalışmaları ile Mersin- Antalya karayolu üzerinde 3000 metrekare arsa TDV. Aydınık Şubesi'ne kazandırıldı. * İlçe esnafı her yıl Peygamberimizin doğum yıldönümünün anısına mal ve hizmet alımlarında belirli indirimler yapmaktadırlar.

AYANCIK

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kuruluşunun 77. yıldönümü münasebetiyle Sinop İli Ayancık İlçe Müftülüğü'nce bir konferans düzenlendi.

Açış konuşmasını Ayancık İlçe Müftüsü Kemal Türksoy'un yaptığı konferansa konuşmacı olarak Samsun 19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Osman Zümrüt iştirak etti. Bilgisayarlı slayt gösterileri yardımı ile "Atatürk'ün İslâm Dini Anlayışı" konulu konferansını sunan Prof. Dr. Zümrüt; Atatürk'ün İslâm Dini ve Peygamberimiz hakkındaki sözleriyle; "Türk Milleti daha dindar olmalıdır" sözünü açıkladı.

Kurtuluş Savaşı'mızın büyük önderi, devletimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün dini bütün bir müslüman olduğunu, bunun bir göstergesi olarak da din işlerini yürütmek üzere Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kurduğunu söyledi.

Bu arada gün münasebetiyle ilçe müftülüğünde görev yapmakta iken emekliye ayrılan ve naklen başka illere atanan cami görevlileri için veda yemeği düzenlendi. Müftülük tarafından bu görevlilere birer takım elbise, gömlek ve kravat hediye edildi.

MİDYAT

Mardin'in Midyat İlçe Müftülüğü, din görevlilerine yönelik olarak, İlçe Müftüsü Eyüp Aydın ve Midyat Devlet Hastanesi Başhekim Vekili Dr. Haldun Uz'un konuşmacı olarak katıldığı "Aşı ve Sağlık" konulu bir seminer düzenledi. Müftülük toplantı salonunda gerçekleştirilen ve yaklaşık bir buçuk saat süren seminerde din görevlilerinin konu ile ilgili sordukları sorular da cevaplandırıldı.

Dr. Haldun Uz seminerde özetle; dengeli beslenmenin, çocuk sağlığının ve aile planlamasının önemi hakkında bilgiler vererek, "halkla içiçe olan ve vatandaşların sorunlarını yakından bilen imamların, hastalık halinde vatandaşların sağlık kurumlarına müracaat etmelerini tavsiye etmeleri gerekir. Mezra ve köylerde yaşayan çocukların aşıları mutlaka tamamlanmalıdır. Halkın ayağına kadar giden sağlık ekiplerine yardımcı olunmalıdır. Halk arasında yanlış olan bir anlayış var. Aşıların çocukları kısırlaştırdığı anlayışı doğru değildir" dedi.

ŞENKAYA

Erzurum İli Şenkaya İlçe Müftülüğü ve TDV. Şenkaya Şubesi işbirliği ile Türkiye Diyanet Vakfı Genel Merkezi'nce düzenlenen vekalet yoluyla kurban kesim kampanyası sonucu, Şenkaya'ya gönderilen kurbanlar kesilerek fakir ve muhtaç vatandaşlara dağıtıldı.

Şenkaya ilçesinde 1999 yılında yaşanan depremde mağdur olan ilçe halkına bir nebze katkıda bulunmak amacıyla kesilen 56 kurbanın etleri din görevlilerince tespit edilen muhtaç ailere da-

BİLECİK

Bilecik İl Müftülüğü ve bağlı ilçe müftülüklerinde münhal bulunan kadrolara, Diyanet

İşleri Başkanlığınca açıktan atanan aday imam-hatipler için "Temel ve Hazırlayıcı Eğitim Kursu" düzenlendi.

Yirmi aday imam-hatibin katıldığı kursta, Kur'an-ı Ke-

rim, tecvid, dinî bilgiler, hutbe ve konu seçimi, çevre sağlığı, dil bilgisi, idarî ve beşerî münasebetler, Atatürk İlke ve inkılapları, hitabet, insan hakları konularında

bilgiler verildi.

Kursta dersler, Bilecik İl Müftüsü Yahya Kaplan, Şube Müdürü Eyüp Müjde, Kur'an Kursu Müdürü Mustafa Çetin, Mustafa Özlü ve Aile

Hekimi Uzman Dr. İsmail Gürhan Vural tarafından verildi.

Kursiyerler kursun verimli ve başarılı geçtiğini bildirdiler.

ESKİPAZAR

Karabük-Eskipazar İlçe Müftülüğü camilerdeki hizmetlere katkılarından dolayı hayırsever vatandaşlara birer şükran plaketi verdi.

Hayırsever vatandaşlarımız ve ilçe müftülüğünün organizesi ile ilçe merkez caminde bir mevlit merasimi düzenlendi. Düzenlenen

mevlit merasiminin ardından, değişik zamanlarda ilçedeki camilere maddî ve manevî yardımlarını esirgemeyen hayırseverlere, İlçe Müftüsü Ali Ünal tarafından plaketeri takdim edildi. Plaket takdim töreninde bir konuşma yapan Müftü Ünal; "Müftülüğümüzce yapılan çalışmalara maddî desteklerde bulunan ve her zaman müftülüğümüzün yanında olan değerli esnafımıza teşekkür ediyor, kendilerine bu plaketeri takdim ediyorum" dedi.

İlçe esnafı da müftülükçe kendilerine verilen bu plaketeri saklayacaklarını ifade ettiler ve bundan sonra da hayırlı hizmetlere katkıda bulunacaklarını belirttiler.

VEFAT

Ankara ili Ayaş İlçe Müftüsü Sıtkı Daloğlu ve beraberindeki Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni Nafiz Kale, kızı Aslı Kale ile Hüseyin Yaylacı 27. 03. 2001 tarihinde geçirdikleri trafik kazası sonucu Hakk'ın rahmetine kavuşmuşlardır.

Merhumlara Allah (c.c.)'tan rahmet, kederli ailelerine ve Diyanet camiasına baş sağlığı dileriz.

ğıtılarak önemli bir görev yerine getirildi. İlçe halkı, kurban bağışında bulunan hayırseverlere ve organizasyonu gerçekleştiren T.D.V.'na teşekkürlerini ifade ettiler.

Bu arada Şenkaya-Değirmenlidere Köyü Camii'nde açılan Kur'an kursuna katılarak Kur'an-ı Kerim ve dini bilgiler öğrenen öğrenciler için hatim merasimi tertip edildi. Çok sayıda köy halkı ile öğrenci velisinin ilgi ile takip ettiği merasimde Müftü Türedioğlu tarafından öğrencilere çeşitli hediyeler verildi.

Vefat Edenler

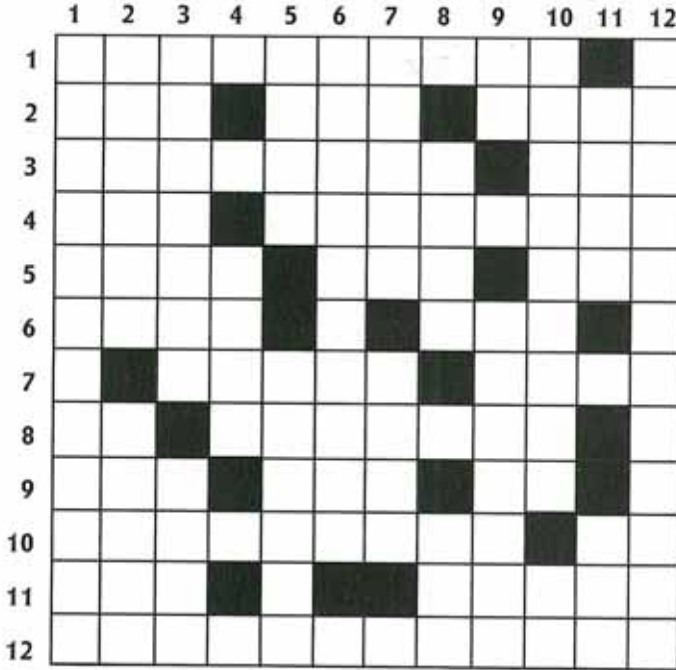
İbrahim CANSIZ	İmam-Hatip	ŞIRAN
Hayrettin EROĞLU	İmam-Hatip	TEKKEKÖY
Mustafa SEVİM	İmam-Hatip	ÇİFTLİK
İhsan MERAL	İmam-Hatip	KELKİT
Muharrem SEZEN	İmam-Hatip	DURSUNBEY
Ramazan YAŞAR	İmam-Hatip	DURSUNBEY
Hayati SEYHAN	Şoför	ÇİNE

Vefat edenlere Cenab-ı Allah (c.c.)'tan rahmet, kederli ailelerine ve Diyanet camiasına sabırlar dileriz.

BULMACA

Hasan YILDIRIM

YUKARIDAN AŞAĞIYA

SOLDAN SAĞA

1- İstanbul'un; 29 Mayıs 1453 tarihinde Fatih Sultan Mehmet tarafından alınması ile bu zaferin İslâm aleminde nitelenişi; ayrıca "açık zafer" anlamına gelen bir terim. 2- Gözleri görmeyen./ (Tersi) İlgî çekmek için yapılan davranış; ülke parasının yabancı para ile oranı./ Tarikatta en yüksek dereceye ulaşan veya tarikat kollarından birinin başında bulunan kimseye verilen ünvan, tarikat lideri. 3- Araştırma, inceleme./ Ünvan, ün, şan. 4- (Tersi) Temiz, saf, duru, katıksız./ Yalan dolaşla görülen kötü iş, gizli oyun. 5- At çiftliği./ Ağacın kolları./ Çizgi, sınır. 6- (Tersi) Mal, mülk./ Dolaylı anlam. 7- (Tersi) Yeterli olmama, eksik kalma, kıt olma durumu./ Otlama fiilinden emir. 8- Evropiyum'un simgesi./ Kabahati olan, elverişsiz durum, yetersiz/ 9- (Tersi) Kur'an'da bir sure./ Boyun eğme, kendini başkasının buyruğuna bırakma./ Bir sayı. 10- Yap denileni yapma, yapma denileni yapmama, buyruğa uyma./ Türk Hava Yollarının uçuş kodu. 11- Kulağın duyabildiği titreşim./ Kelimelerin belirli eklerle birden çok varlığı veya kişiyi bildirme biçimi. 12- Yazım kuralları bakımından nesnenin yerini tutan; nesneyi nitelik, yer ve sıra bakımından belirten kelime.

1- Kur'an-ı Kerim'in ilk suresidir. Mekke'de nazil olmuştur. Namaz'da okunması vaciptir. Kur'an-ı Kerim'de derin ve kapsamlı manaları içerisinde bulunduğundan için Ümmü'l-Kur'an, Sure-i Şükür, Sure-i Dua gibi bir çok değişik isimlerle anılmıştır. 2- Arapça'da işaretler, izler anlamına gelir./ (Tersi) Tezhib sanatında güneş şeklinde yapılan süs; cildin orta kısmında bulunan beyzî süsleme. 3- Arapça'da temizlik, yıkanma, arınma, anlamına gelir./ Üzerine yapı yapılmak için ayrılmış yer. 4- (Tersi) Silah olarak kullanılan ucu sivri iki ağzı da keskin bıçak. 5- (Tersi) Yaşayan, canlı./ Ülkemizin güneyinde komşu bir ülke. 6- Kutsal sayılan her türlü inanç, davranış ve düşünceler. 7- Bilgili geçinen, bilgiçlik taslayan, bilmediği halde herşeyi biliyormuş gibi davranan./ Aynı erkekle evli olan kadınların birbirlerine göre adı, durumu. 8- İkinci derecede olan, ikincil./ Matematikte, birbirini kesen iki yüzeyin veya iki doğrunun oluşturduğu çıkıntı; görüş ve bakış yönü. 9- Bir sonuç elde etmek veya herhangi bir şey ortaya koymak için güç ve çaba harcayarak yapılan etkinlik, çalışma./ Bir tür yangın çıkarma bombası. 10- 1887 yılında Erzurum'da doğan, Osmanlı-Rus harbi sırasında Erzurumluların şehri savunurken ve Aziziye Tabyasını geri alırken kadınlı erkekli yaptıkları mücadelede küçük kızıyla oğlunu evde bırakarak savaşa katılan ve büyük kahramanlıklar gösteren Türk kadını./ (Tersi) İplik, sicim, tel gibi ince şeylerden kafes biçiminde yapılmış örgü. 11- Keskin bir şeyle bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik veya zedelenme./ Tutmaktan emir. 12- 1924 yılında Harput'ta doğdu. 1944'te girdiği İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nun Edebiyat Fakültesi Türkoloji bölümünü bitirdi. 1956'da Milli Eğitim Bakanlığı'nca Paris'e staja gönderildi. Daha sonra Hukuk Fakültesini bitirdi. Türk Edebiyatına değerli katkılarından dolayı Şeyhül-muharririn ünvanı ile taltif edildi. 1972 yılından bu yana Türk Edebiyatı Cemiyeti adına Türk Edebiyatı Dergisi'ni yayınlayan iktisadî ve sosyal eserleri ile edebiyat hayatımıza yön veren; 8 Şubat 2001'de vefat eden büyük Türk Edebiyatçısı, gazeteci yazarımız.

1	A	S	H	A	B	I	K	E	H	F	A	A	
2	K	A	R	A	B	S	A	L	I	H			
3	D	A	N	I	S	M	E	N	T	R	M		
4	A	E	F	A	K	A	T	I	B	E			
5	R	O	D	A	T	A	M	I	A	T			
6	U	R	A	N	R	E	H	A	S	M			
7	L	A	N	K	A	K	T	Ü	S	U			
8	A	N	T	Ü	M	E	M	R	A	H			
9	C	Y	A	N	A	Ş	M	A	I	T			
10	E	Z	A	E	D	A	Y	A	M	A			
11	Z	A	R	A	F	E	T	U	M	A	R		
12	E	M	A	N	E	T	Ü	N	A	L			

Geçen ay yayınlanan bulmacanın cevabı

NAKIŞ NAKIŞ KÂİNAT

Hayati OTYAKMAZ

Kuşların Esrarengiz Hayatı - II

Kutup kırlangıçları, her yıl Kuzey Kutbu'ndan Güney Kutbu'na 17500 kilometre uçar. Bu yolu yılda iki defa uçarlar. Uçuş, yirmi hafta sürer. Düşünmesini bilen insanlar cihazsız, vasitasız uzun yolculuk yapmazken, düşünmesini bilmeyen Kıyı Kırlangıcına 36 bin kilometrelik bu mükemmel seyahat içgüdüsunü veren kim? Gri Deniz Kırlangıcı 5 yıl süreyle hiç yere inmeden havada kalabilen ve dakikada 1500 defa kanat çırpın bir kuştur. Altın sarısı Kız Kuşu, hiç dinlenmeden 3200 km uçar.

Doğu Avustralya'da yaşayan bir Kuyruklu Kuş, fevkalade ötüşe sahip olmanın yanında, yaşadığı sık ormanlarda meydana gelen seslerin hepsini taklit edebilme kabiliyetine sahiptir. Bu kuş, yaşadığı bölge-

de harika bir repertuvar kurarak diğer kuş ve memelilerle birlikte koro halinde bütün ormana renk katan enfes şarkılar söyler. Leyleği yaratan Allah Teâlâ, göç takvimini onun içine yerleştirmiş. Leylekler, baharın yakın olduğunu bir ilkokul öğrencisinden daha iyi bilirler. Leylekler, bir göçte 10.000 kilometrelik bir uçuş yaparlar. Leylek iki yuva yapar; bir sene birinde, diğer sene öbüründe kalır.

Deniz kuşu Sahalo, vücutça çok sağlam ve kuvvetlidir. Kanatlarının uzunluğu, ikisi açılmış olduğunda 45 metreyi bulur. Sabahleyin şafak söktükten akşam gün batıncaya kadar bir serçenin 1217 defa gıda aramak için sefer yaptığını duydunuz mu?

Pembe Sığırcık kuşlarının Türkiye'den Hindistan'a dönüşleri bir nizam ve bir sıraya göredir.

Önce erkekler, sonra dişiler ve daha sonra yavrular giderler. Ve Hindistan'a kadar yolculukları böyle olur.

Şahin, kartal, akbaba gibi yırtıcı kuşların teleskobik bir göz taşı-

dıkları şüphesizdir.

Kelaynak kuşları Şubat sonu ve Mart başlarında Mısır'dan Urfa'ya gelerek 40 günlük bir üreme mevsiminden sonra yine Mısır'a gider, Nil Nehri kenarlarında yaşarlar.

Panama'da yaşayan "Alacalı Tinamasu" kuşu, "Üç saatli kuş" diye tanınır. Bu ad kuşa, gece ve gündüz üçer saatlik aralıklarla şarkı söylemesinden ötürü verilmiştir. Diğer bir kuş da yağmur kuşudur, Alaska'dan Havai Adaları'na okyanus üzerinden 3200 km.lik yönünü ve yolunu bulabilmektedir. Bir Yarasa zifiri karanlıkta bile en modern radar sistemiyle donatılmış bir uçaktan daha emin bir şekilde uçabilir ve her türlü manevrayı anında yapabilir.

Uçan Ya'sub'un ağzı yeryüzündeki ağızların en acâibidir. Ağız, her tarafa hareket edebilecek bir şekilde yaratılmıştır. Aniden ağızını açarak süratle geriye çevirir ve otlar üzerinde olan sivrisinekleri bir anda yutuverir.

Kaynak: Hikmetler ve İbretler Alemi, Mehmed KARDEŞ.

MİNARELER

Alemleri göğü deler
Uzun ince minareler
Neler anlatırlar neler
Uzun ince minareler

Taş, beton mânâ kazanır
Yerden göklere uzanır
Gören herkes onu tanır
Uzun ince minareler

Gökten iner yerden biter
Buram buram mânâ tüter
Daim Mevlayı zikreder
Uzun ince minareler

Ufkumuzun sümbülüdür
Bahçemizin bülbülüdür
O tevhidin sembolüdür
Uzun ince minareler

Gece gündüz kıyamdadır
Hayalimde rüyamdadır
Benim kültür dünyamdadır
Uzun ince minareler

Cami deniz o ırmaktır
Şehadet eden parmaktır
Bir sancaktır, bir bayraktır
Uzun ince minareler

Yurdumun tapu senedi
Yunan Lozan'da denedi
Minareden tokat yedi
Uzun ince minareler

Minare caminin eli
Beş vakit konuşan dili
Ezan seslerin güzeli
Uzun ince minareler

Yüksek olur şerefesi
Güzelse müezzinin sesi
Mest eder duyan herkesi
Uzun ince minareler

Mahya olur ışık olur
Aman ne kadar şık olur
Onu gören aşık olur
Uzun ince minareler

Seyit Ahmet ARICI

